

T.C
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI

MÜZELERDE KENTSEL KÜLTÜR TARİHİNİN SERGİLENMESİNDE ANTALYA ÖRNEĞİ

Kemal DEMİRTAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA-2009

ÖZET

MÜZELERDE KENTSEL KÜLTÜR TARİHİNİN SERGİLENMESİNDE ANTALYA ÖRNEĞİ

Kemal DEMİRTAŞ

Yüksek Lisans Tezi, Arkeoloji Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ercan NALBANTOĞLU

Aralık-2009, 104 sayfa

Çalışmada, 19. yüzyıl sonlarında ortaya çıkan ilk kent müzelerine, 21. yüzyılda artık ülkemizde de ihtiyaç duyulmaya başlanmasının ardında ne tür gereksinimlerin olduğu, Kasım 2006-Temmuz 2009 tarihleri arasında Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından Tarih Vakfı danışmanlığında projelendirilmiş olan Antalya Kent Müzesi'nin ana hatlarıyla hangi noktalardan hareket ettiği ve Türkiye genelinden Antalya özeline müzelerin hangi işlevlere sahip olması gerektiği ele alınmıştır. Yaklaşık iki yüzyıllık bir oluşum olmalarına rağmen kent müzeciliği konusundaki literatürün genel müzecilik literatürü alanına göre yok denecek kadar az olması bu tez çalışmasında Dünya ve Türkiye müzecilik literatürünün ancak bir bölümünün kullanılabilmesine olanak vermiştir. Antalya Kent Müzesi temelli metinlerin bu genel literatür bilgisi aracılığıyla sağlanması gerekmekte, kentin ve projenin özgünlüğü içerisinde değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Antalya kent kültürü, ana başlıkları itibarıyla diğer kentlerden farklı olmamakla birlikte kent müzesi kapsamında ele alınan sergilerin içeriği tamamen kent Antalya temellidir. Konuyla ilgili bilgi ve malzeme bulunamadığı takdirde merkezden çevreye bir açılım gerçekleştirilmektedir. Söz konusu tarihler arasında Antalya Kent Müzesi Projesi, sergilerinin yanı sıra, açık hava konserleri ve sergileri, eğitim çalışmaları, konferansları, panelleri, uluslararası sempozyumları, kent kültür gezileri, kent-müze-tarih söyleşileri, çalışma grubu ve basın toplantıları, atölye, panel ve seminer çalışmaları, dans gösterileri ve sinema gösterimleri aracılığıyla da Antalya'nın kentsel kültür tarihini kentliyle ve ziyaretçileriyle paylaşmıştır. Antalya Kent Müzesi Projesi kentsel kültür tarihini sergileyebilmek için sürekli sergiler, geçici ve konuk sergiler

olmak üzere iki tür sergileme yöntemi seçmiş ve aşağıda bu sergiler ana hatlarıyla belirtilmiştir.

1- Sürekli Sergiler:

- Antalya Mutfak Kültürü Sergisi
- Çağlar Boyunca Antalya’ da Aile ve Evlilik Tarihi Sergisi
- Antalya’nın Doğası Sergisi
- Antalya’yı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor? Sergisi
- Karain’den Günümüze Antalya ve Antalyalılar Sergisi

2- Geçici ve Konuk Sergiler: Antalya tarihi, kültürü ve doğasına ilişkin ulusal veya uluslararası araştırmacıların ve/veya sanatçıların çalışmalarını ve uluslararası nitelik ve bilinirlik sağlamış eserlerin sergilenmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Antalya, Müze, Kent Kültürü Tarihi, Sergi, Kent Müzesi

ABSTRACT**URBAN CULTURE HISTORY PRESENTATION IN MUSEUMS
ANTALYA EXAMPLE****Kemal DEMİRTAŞ****Master Thesis, Archaeology Department****Advisor: Asst. Prof. Dr. Ercan NALBANTOĞLU****December 2009, 104 pages**

The aim of this thesis is to investigate and found out, the reasons behind establishing city museums at different cities in Turkey. Since the first examples of city museums has been known from 19th century onwards in Europe, what kind of motives and necessities drives us now (21th century) to establish city museums. According to that in this thesis, we would like to examine city museum concept in Turkey's perspective and especially newly founding Antalya City Museum exemplar. In this point of view, we would try to indicate, Antalya City Museums main missions, modus and directions. The Antalya City Museum is a project organized by the Greater Antalya Municipality with The History Foundation of Turkey acts as advisor and coordinator from November 2006 until July 2009.

In this dissertation only a limited amount of Turkey's and World's museums literatures has employed as scientific point of commencement. Due to the fact that, according to the literary work dealing with city museums are restricted. This require to Antalya City Museum based informations especially taking into consideration. In this manner, this study interprets and describes the uniqueness of cities and originality of the Antalya City Museum Project.

Even though Antalya city culture title is not different form other cities but it presents historical and ethnographical and socio-political distinctions. In this context, city museums exhibitions mainy Antalya City based. In public representations, if we could not able to find out sufficent degree of material in the core, also also concentrate on city's periphery.

Antalya City Museum Project, while displaying urban, cultural history of this city has based on successive exhibitions. These expositions has mainly performing on

two kinds: the first one is permanent displays and the second one is temporary and visiting exhibitions. The most important point which must be interested in: Antalya City Museum in addition to the presentations, it organises open air concerts, training practices, international-national conferences, panels, symposiums; arranges city/museum/history lectures, seminars, workshops, city culture tours, dance and cinema presentations *etc.* According to that, Antalya City Museum Project, attempts to present and share urban cultural history with the citizens of Antalya.

1- Permanent Displays/Exhibitions

- Antalya's Culinary Culture Exhibition
- Down the Ages, Family and Matrilineal History Exhibition in Antalya
- Antalya's Nature Exhibition
- What Kind of Future for Antalya? Exhibition
- From Karain (Prehistoric Ages) to Present, Antalya Exhibition

2- Temporary and Visiting Displays/Exhibitions: It intends to present Antalya historical, cultural and natural productions or displays famous and known national-international artists' works for the public.

Key Words: Antalya, Museum, City Culture History, Displays/Exhibitions, City Museum

ÖNSÖZ

Toplumumuzda, müze denince akla, genellikle eski eserlerin birkaç kelimelik veya satırlık bilgilendirme fişiyle teşhir edilip depolandığı, ilgilileri ve zaman zaman getirilen öğrenci grupları dışında pek de ziyaretçisi olmayan alanlar gelir. Ülkemizdeki müzeciliğe ve toplumumuzun müze algısına bakıldığında karşımıza; arkeoloji ve etnografya müzeleri çıkmaktadır. İtfaiye müzesi, çikolata müzesi, bitmiş aşklar müzesi gibi yapılanmaların olabileceği akla bile gelmemektedir. Yetersizliği aşkar müzecilik anlayışımız, müze yapılanmalarımız ve bilgilendirme fişlerimiz, yöresindeki veya yakın çevresindeki ören yerlerinden bulunmuş ve/veya eski bir çeyiz sandığında getirilmiş eserin günümüz sosyal yapısı içerisinde bu eserlerin yaşamla bağlantısını, hikayeler özelinde, kuramamaktadır. Bireyin eserle/objeyle olan sosyo-kültürel ilişkisi bir müzede göz önüne serilemezse dünya kültür ve sanat tarihinin en özgün buluntularını da sergileseniz müzeniz gereken ilgiyi görmez.

Müzeler, kentsel kültür tarihinin sergilenmesi ve Antalya örneği gibi birbiriyle bağlantı kurulması zor olmayan bu üç kavramın oluşturduğu başlıktan da anlaşılacağı üzere müzeler ve müzecilik özelinden yola çıkılan ve kentsel kültür tarihinin sergilenmesi ile bir anlam bütünü oluşturan bu çalışma başlığı, ülkemizde ve dünyada diğer müzecilik çalışmalarına göre yeterince araştırılmamış bir konudur. Kendi iç dinamikleri bakımından 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan Yeni Müzecilik Akımı ve 2004 yılında yapılan ICOM Seul Genel Kurulu'nda baskınlığı gözle görülür hale gelen Kent Müzeleri Koleksiyonları ve Etkinlikleri Uluslararası Komitesi'nin kurulması bu çalışmanın ana hareket noktalarından sadece birkaç tanesidir.

Dünyada müzeler, artık sadece eser sergilenen alanlar olarak tasarlanmamakta ve ziyaretçileri tarafından da böyle algılanmamaktadır. Yeni Müzecilik Akımıyla birlikte müzeler o bölgenin yerleşik toplumu ve ziyaretçileri için birer cazibe merkezleri haline gelmiştir. Bu akımdan etkilenerek yapılanan müzeler kentlinin kolay ulaşabileceği, gün batımıyla kapılarını kapatmayan, her yaş grubundan bireyin, sosyo-kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarını karşılayabildiği alanlardır. Bu sayılanlara toplumsal uzlaş ve ortak yaşam kültürü için çalışma yapmak ve gelecek senaryoları da eklendiğinde ortaya kent müzeciliğinin ana hatları çıkmaktadır.

Ülkemizde, müzecilik genelinden kent müzeleri özeline gelindiğinde akla gelen en önemli isimlerinden biri olup, tezimin ana temasının oluşması, kent müzeciliği sürecinin tarafımdan kavranmasını sağlayan, Antalya Kent Müzesi'nin 2006-2009

yılları arasındaki Kurucu K rat r  ve Proje Yöneticisi Sayın Orhan Silier'e, proje süresince tasarı ve uygulamalar mda beraber hareket ettiğim yol arkadaşlarım, 2007-2009 Antalya Kent Müzesi Proje Hazırlık Merkezi personeline, özellikle de g n ll lerimizin Gönüllü Koordinatörü Sayın Nuran  zkırım'a, isimlerini burada sayamadığım Antalya Kent Müzesi Projesi gönüllülerine, süreç içerisindeki destek ve anlayışları için Yrd. Doç. Dr. Muzaffer Sümbül ve Yrd. Doç. Dr. K. Serdar Girginer'e, özgün cümleleriyle yeni pencereler açıp, kavramlar ma netlik kazandıran Prof. Dr. Ahmet  nal'a, Türkiye Cumhuriyeti müzeciliği, yeni müzecilik ve akademik yeterliliğin sentezini yapıp, yol haritas n   izmemde yardımcı olan tez yöneticim Yrd. Doç. Dr. Ercan Nalbantoğlu'na teşekkürlerimi sunarım. Nişanl m Bilgen  zt rk'e, varlık nedenim, annem F. Zühal Demirtaş ve babam Vural Demirtaş'a; iyi ki vardınız, iyi ki varsınız.

Kemal DEM RTAş

ADANA/2009

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	v
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
EKLER LİSTESİ	xii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem.....	2
1.2. Amaç.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR BÖLÜMÜ

2.1. Kavramsal Olarak Müzenin Tanımı.....	4
2.1.1. Müzelerin Amaçları ve Görevleri.....	4
2.1.2. Müzelerinin Temel İşlevleri.....	5
2.1.2.1. İletişim Alanı Olarak Müzeler.....	6
2.1.2.2. Müze-Toplum İlişkisi.....	6
2.1.2.3. Müzeler ve Eğitim İlişkisi.....	7
2.1.2.3.1. Öğrenci Eğitimi.....	8
2.1.2.3.2. Halk Eğitimi.....	8
2.1.3. Müzeler ve Toplumsal Kültür Tarihi.....	9
2.1.4. Müzelerin Önemi.....	10
2.1.5. Dünya’da Müze Çeşitleri.....	10
2.1.6. Türkiye’de Müze Çeşitleri.....	11
2.2. Müze Mimarisi.....	12
2.2.1. Müze Yapısı ve Eser İlişkisi.....	13
2.2.2. Eser, İzleyici ve Anlamlandırma İlişkisi.....	13
2.3. Müzelerde Sergileme Türleri.....	14
2.4. Müzelerde Sergileme Tipleri.....	15

4.4.1.2. Antalya Kent Müzesi'nin Kronolojik Sergisi.....	34
4.4.1.2.1. Karain'den Günümüze Antalya ve Antalyalılar Sergisi.....	34
4.4.1.3. Geçici Sergiler Bölümü.....	35
4.4.1.4. Konuk Sergi ve Etkinlikler.....	36
4.4.1.5. Sergilerin Hazırlanışında Genel Yöntem.....	36
4.4.1.6. Antalya'ya İlişkin Koleksiyon Varlığı ve Yönlendirdiği Anlatı Çerçevesi.....	37
4.4.2. Kent Belleği Merkezi.....	39
4.4.3. Kent Kültür Gezileri Merkezi.....	40
4.4.4. Eğitim-İletişim-Yayın Merkezi.....	40
4.5. Antalya Kent Müzesi Projesi'nin Çalışmalarının Özelliği.....	41
4.6. Proje Yönetimi ve İdari Yapılanma.....	41
4.7. Antalya Kent Müzesi Projesi ve Gönüllülük.....	43
4.7.1. Antalya Mutfak Kültürü Çalışma Grubu.....	44
4.7.2. Çağlar Boyunca Antalya'da Aile ve Evlilik Tarihi Çalışma Grubu....	44
4.7.3. Antalya'nın Doğası Çalışma Grubu.....	44
4.7.4. Antalya'yı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor? Çalışma Grubu.....	44
4.7.5. Antalya ve Deniz Çalışma Grubu.....	45
4.7.6. Sözlü Tarih Arşivi Çalışma Grubu.....	45
4.7.7. Müze ve Öğrenim Çalışma Grubu.....	45
4.7.8. Antalya Kent Müzesi'nin Uluslararası Dostları Çalışma Grubu.....	45
4.7.9. Gönüllü Çalışmalara Destek Grubu.....	46
4.8. Restorasyon ve Yapım Süreci.....	46
4.9. Antalya Kent Müzesi'nin Genel Olarak Öncelikleri.....	47
4.10. Antalya Kent Müzesi'nden Beklenen Temel İşlevler.....	48
4.11. Antalya Kent Müzesi'nin Başlıca Amaçları.....	48
4.12. Antalya Kent Müzesi'nin Gözeteceği İlkeler.....	50
4.13. Türkiye Kent Müzelerinin Başlıca Sorunları ve Antalya Kent Müzesi Projesi'nin Zorlukları.....	51

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç.....	53
-----------------	----

5.2. Tartışma.....	53
5.3. Öneriler.....	54
KAYNAKÇA.....	55
EKLER.....	62
ÖZGEÇMİŞ.....	104

KISALTMALAR LİSTESİ

ArBR.: Arkeolojik buluntular ve replikaları

Ani.: Animasyon

AV.: Audio-visual üretim

C.: Canlı sergileme

Çev.: Çeviren

Edit.: Editör

E.: Efemera

F.: Fotoğraf

Fl.: Film, video

H.: Harita

ICOM: Milletlerarası Müzeler Konseyi (International Council Of Museums)

ICCROM: Kültür Varlıklarının Korunması ve Onarım Çalışmaları Uluslararası Merkezi
(International Center for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property)

İl.: İllüstrasyon

İ.Ö.: İsa'dan Önce

İ.S.: İsa'dan Sonra

Kar.: Karikatür

M.: Model, maket

Min.: Minyatür

MOMA: The Museum of Modern Art

m²: metrekare

Res.: Resim

ST.: Sözlü tarih

Tab.: Tablo

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu

vb.: Ve benzeri

yy.: Yüzyıl

EKLER LİSTESİ

Ek-1	Guggenheim Müzesi-Bilbao, Genel Görünüm.....	62
Ek-2	Bursa Kent Müzesi Genel Görünüm.....	63
Ek-3	Bursa Kent Müzesi Zemin Kat Sergi Salonları, 1.....	64
Ek-4	Bursa Kent Müzesi Zemin Kat Sergi Salonları, 2.....	65
Ek-5	Bursa Kent Müzesi Birinci Kat Sergi Salonları, 1.....	66
Ek-6	Bursa Kent Müzesi Birinci Kat Sergi Salonları, 2.....	67
Ek-7	Bursa Kent Müzesi Bodrum Kat Sergi Salonları, 1.....	68
Ek-8	Bursa Kent Müzesi Bodrum Kat Sergi Salonları, 2.....	69
Ek-9	Karaalioğlu Parkı (Kent Müzesi) üstten görünüm, 1.....	70
Ek-10	Karaalioğlu Parkı (Kent Müzesi) üstten görünüm, 2.....	71
Ek-11	Antalya Kent Müzesi Projelendirme Aşamaları.....	72
Ek-12	1. Etap Sergileme Alanı Üstten Görünüm.....	73
Ek-13	1. Etap Mutfak Kültürü Sergileme Alanı Eskizi.....	74
Ek-14	1. Etap Aile ve Evlilik Tarihi Sergileme Alanı Eskizi.....	75
Ek-15	1. Etap Mutfak Kültürü Aile ve Evlilik Tarihi Sergileme Alanı Eskizi.....	76
Ek-16	2. Etap Sergileme Alanı Üstten Görünüm.....	77
Ek-17	2. Etap, Antalya'nın Doğası Sergileme Alanı.....	78
Ek-18	2. Etap Antalya'yı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor? Sergisi Alanı.....	79
Ek-19	3. Etap Karain'den Günümüze Antalya-Antalyalılar ve Geçici Sergiler Alanı,1.....	80
Ek-20	3. Etap Karain'den Günümüze Antalya-Antalyalılar ve Geçici Sergiler Alanı, 2.....	81
Ek-21	4. Etap, Konuk Sergi, Etkinlikler, Otopark Alanı, 1.....	82
Ek-22	4. Etap, Konuk Sergi, Etkinlikler, Otopark Alanı, 2.....	83
Ek-23	Bursa Kent Müzesi Zemin Kat Sergiler Tablosu.....	84
Ek-24	Bursa Kent Müzesi Birinci Kat Sergiler Tablosu.....	87
Ek-25	Bursa Kent Müzesi Bodrum Kat Sergiler Tablosu.....	89
Ek-26	Antalya Mutfak Kültürü Sergisi Bilgilendirme Tablosu.....	90
Ek-27	Aile ve Evlilik Tarihi Sergisi Bilgilendirme Tablosu.....	91
Ek-28	Antalya'nın Doğası Sergisi Bilgilendirme Tablosu.....	92
Ek-29	Antalya'yı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor? Sergisi Bilgilendirme Tablosu....	93

Ek-30	Bizans ve Öncesinde Antalyalılar Sergisi Bilgilendirme Tablosu.....	94
Ek-31	Selçuklu ve Haçlı Dönemi'nde Antalyalılar Sergisi Tablosu.....	96
Ek-32	Bir Osmanlı Sancağı Antalya Sergisi Bilgilendirme Tablosu.....	97
Ek-33	Cumhuriyet Dönemi Antalya'sı Sergisi Bilgilendirme Tablosu.....	99
Ek-34	Patara'da Yaşam Geçici Sergisi Bilgilendirme Tablosu.....	101
Ek-35	Antalya ve Deniz Geçici Sergisi Bilgilendirme Tablosu.....	102
Ek-36	Antalya Kent Müzesi Projesi İdari Yapılanma Tablosu.....	103

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu çalışmanın ana hareket noktası, ülkemiz müzeciliğinde kendini, içinde bulunduğumuz yüzyılın ilk yıllarından itibaren göstermeye başlamış olan kent müzeciliğinin ve müzelerinin ne olduğunun genel hatlarıyla ortaya konma isteğidir.

Kültür varlıklarının korunması gerekliliği anlayışı, Anadolu topraklarında, 19. yüzyılın ilk yarısından itibaren, görece sistematik bir yaklaşımla, görülmeye başlanmıştır. Bu anlayış ilerleyen yıllarda Avrupa'daki örneklerinin yanında sözü bile edilemeyecek kadar geri kalmış, yüzyıl sonlarına doğru Osmanlı Padişahları'nın emriyle, valilerin ve komutanların, yabancı bilim insanlarıyla yaptıkları çeşitli koruma ve teşhir girişimleri sistematikleşmeden ortada kalmıştır.

Bu süreç, Anadolu topraklarının izinli ve izinsiz kazıcılar tarafından talan edilip, eserlerin başka coğrafyalara götürülmesine neden olmuştur. 1881 yılında Anadolu'nun ilk Türk asıllı Müze Müdürü Osman Hamdi Bey, müzeciliğimizin temellerini atmıştır. 20. yüzyılda, Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte, Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatlarıyla müzeciliğimiz, ortak kültürel miras temelli bir sıçrama göstermiştir. Bu dönemde, birçok önemli müze açılmıştır.

Dünyada, 20. yüzyılın ikinci yarısıyla başlayan ve Yeni Müzecilik olarak adlandırılan akım, bilinen ve alışlagelmiş müzecilik anlayışını köklü olarak değiştirmiştir. Eser temelli değil insan ve hikaye temelli müzeciliği de içinde barındıran bu akımın getirileri; genelden özele, evrenselden ülkesele, bölgeselden de kentselle hızlı bir dönüşüm içeriğiyle, 20. yüzyıl sonlarına doğru iyice netleşmeye başlamıştır. Bu netleşme, müzeler ve müzecilikte de yeni misyon arayışlarını beraberinde getirmiştir. Örnek olarak, İngiltere'de dünyadaki birçok ören yerinden getirilmiş eserlerin ve çağdaş sanat eserlerinin sergilendiği British Museum, İngiliz halkı için artık yeterli olmamış ve bu genellik içerisinde toplum, kendine ve kentlerine ait eser ve hikayelerin olduğu kent müzelerine ihtiyaç duymuştur. Buna bağlı olarak 1975 yılında kent müzesi işlevli olarak yapılandırılan Londra Müzesi kurulmuştur. Dünyada 20. Yüzyılın başlarında yaygınlaşmaya başlayan kent müzesi olgusuyla ülkemiz ancak 21. yüzyılın ilk yıllarında tanışabilmiştir. Bu çalışmada da ülkemiz kent müzeleri, Bursa Kent Müzesi ve Antalya Kent Müzesi Projesi örnekleri ele alınarak incelenmiştir.

1.1. Problem

Hızla küreselleşen dünyada ve ülkemizde insanların geçmişleriyle olan bağlarını kurmaları, kendilerine ait değerlerin farkına varmaları, ortak yaşam kültürü geliştirmeleri ve toplumsal bilicin ortaya çıkması zorlaşmaktadır. Kavimden ulusa, topluluktan topluma ulaşabilmek, “ben kimim?” sorusuna tarafsız ve bilimsel gerçeklerden hareketle tatmin edici cevaplar bulabilmek için toplumsal kültür temelinde bölgesel, kentsel ve yerel cevaplar bulmak gereklidir. Gerçekte var olan, lakin farkında olmadığımız bu cevaplar için toplumsal üretim gerçekleştireceğimiz ve birlikte farkındalık sağlayabileceğimiz üretim-paylaşım alanları oluşturmak gerekmektedir.

Ülkemiz kentlerinin tarihi, maalesef o kentlerde yazılmamıştır ve tarihi vesikalar da kentlerimizde yeteri kadar bulunmamaktadır. Tek bir merkezden yazılarak ortaya çıkarılan tarihimiz kentlerimizin toplumsal tarihine ve kentte yaşananların tarihine değinmemektedir. İşte bu sorunsal dolaylı olarak kentlilik kültürümüzü de etkilemektedir. Kentlilik bilinci, kentli yaşamın kuralları ve kenti kent yapan olgulardan en önemlisi olan kültür ve gelecek olgusunun işlendiği kent müzelerinin ülkemizde kurulmaya başlandığı bu süreçte karşılaşılan sorunlar bu çalışmada işlenmeye çalışılmıştır. Bir yurttaşlık ve kentlilik öğrenimi platformu olarak da adlandırılabilen kent müzeleri, tarih bilincinin yaygınlaştırılması için kente ait tarihi dokümanları kent arşivlerinde (bellekleri) bulundurarak kentlinin ve araştırmacıların kullanımına sunarlar. Tanıyarak anlayabileceğimiz ve sahipleneceğimiz kentlerimizin hikayelerine ve birikimlerine ulaşabileceğimiz kurumların ülkemizde henüz yeni yapılanma gösterdikleri noktasından hareketle, bu kurumların nasıl bir yapılanma ve içerikte kuruldukları büyük önem taşımaktadır.

Kentlilik ve tarih bilincinin yaygınlaştırılması temelli kuruluş ilkeleri bulunan kent müzeleri özellikle yoğun göç alan kentlerde daha işlevsel bir konuma gelmektedir. Yaşanan ülkelerin “memleketler” ölçeğinde ayrıştırılmaması gerektiği ve kentlerin kültür dinamiklerinin farklılığının anlaşılması noktasında anlatımlar gerçekleştiren kent müzeleri, farklı sosyo-kültürel donanımlara sahip bireyler ve grupların toplumsal buluşma noktası olabilecek bir içerikle karşımıza çıkmalıdırlar. Ülkemizde kent müzesi adı altında kurulmaya başlanan lakin birçoğu etnografya müzesi içeriğinde ve görünümünde olan hikayesiz yapılar kent müzelerinin yanlış anlaşılmasına neden olmaktadır.

1.2. Amaç

Kent müzelerinin, arkeoloji, etnografya ve halk müzelerinin kuruluş aşamasından, işlevselliğine, koleksiyonundan, anlatım biçimine kadar bambaşka bir yapılanma olduğunun anlatıldığı bu çalışmada, ideal müze ve müzecilik yaklaşımları temelinde, kurulma aşamasında olan Antalya Kent Müzesi'nin, nasıl bir takvimlendirme süreci içerisinde projelendirildiği ve hazırlık çalışmalarının yönlendirildiği anlatılmaya çalışılmıştır. Bilimsel veriler, yerel değerler ve uygulamalardaki gözlemler aracılığıyla Antalya Kent Müzesi'nin kuruluş süreci anlatımının gerçekleştirildiği bu çalışmada Bursa Kent Müzesi örneğine de yer verilmiş, Bursa ve Antalya arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışmada kent müzeleri ve müzeciliğinin ne olduğu hakkında veriler kent müzelerinden öte müzelerimizdeki yaklaşımlara ve yaşanan sorunlara değinilerek ortaya konmaya çalışılmıştır. Ülkemizde kurulmakta ve kurulacak olan kent müzesi oluşumlarına yol göstermesi de amaçlanan bu çalışmada kavramsallaştırma sorunu yaşanan bu alanın ana hatları ve gerekleri anlatılmaya çalışılmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Müzeler ve müzecilik ülkemizde Cumhuriyetin ilk yıllarındaki anlayıştan uzak, çağdaş müzeciliğin gereklerini sağlayamamış bir noktadadır. 21. yüzyılın ilk yıllarını yaşadığımız bugünlerde gerek sermaye grupları gerekse yerel yönetimler tarafından ülkemizde yeni müzeler kurulmaktadır.

Bu süreç içerisinde bir kentin belleğinde bulunan bilgi, belge ve malzemenin nasıl müzeleştirilebileceğine ilişkin özgün anlatımların yer aldığı bu çalışma, genel müzecilik literatürünün yerel değerlerle nasıl bütünleştirildiğinin gösterilmesi yanı sıra, kent müzelerinin kentin geleceğine dair ne tür çalışmalar yapabileceğini göstermesi açısından da önem taşımaktadır.

Antik ve güncel kültürün, kente ait süreselliğinin belgeleri olan maddi kültür öğeleri, gelenek-görenek örüntülerinin bilinen “genel müzecilik” diye tanımladığımız, klasik müzelerden farklı olan kent müzeleri içeriklerinin Antalya örneğiyle diğer kent müzelerine de ışık tutacağı görüşümüz bu çalışmanın en belirgin öncelikleri arasındadır.

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kavramsal Olarak Müzenin Tanımı

Müze kelimesi, Antik Yunan Mitolojisi'nde güzel sanatlar ve tiyatronun ilham perileri olan Mousalar'ın annesi Mnemosyne'nin adından gelir.

Müze aynı zamanda, Klasik Dönem'de destan, müzik, aşk şiiri, oratoryo, tarih, trajedi, komedi, dans ve gökbilimini sembolize eden yarı tanrı, dokuz Muse'nin tapınaklarına da verilen addır (Edson, Dean, 1996, 1).

15. yüzyılın ikinci yarısında, 1449-1492 yılları arasındaki Muhteşem Lorenzo Dönemi'nde, Medici Ailesi'ne ait bir koleksiyonun tanıtılmasında da “Müze” kelimesi kullanılmıştır (Lewis, 1984, 10).

Süreç içerisinde “kamu yararına” cümlesi de eklenen bu kelime, ICOM'un 1962'de düzenlediği sempozyumda; araştırma, koruma, eğitim ve kültür etkinliklerinin de eklenmesiyle üç işleve sahip bir kurum olarak tanımlanmıştır. (Swiss National Comitte, 1964, 30).

ICOM, çağdaş müze tanımını “toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye dair tanıklık eden malzemelerin üzerine araştırmalar yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kar düşüncesinden bağımsız sürekliliği olan bir kurumdur.” şeklinde yapar (Danacıoğlu, 2001, 178).

2.1.1. Müzelerin Amaçları ve Görevleri

“Müzeler üstlendikleri görevler nedeniyle, birer Açık Üniversite, herhangi bir ailenin tüm fertlerinin eğlenerek öğrenebileceği, öğrenmenin bir zevk olabileceği kültür merkezleridir” (Atagök, 1990, 3).

Müzelerin öncelikli görevi, mevcut malzemeyi korumaktır. Müze koleksiyonu konusunda uzman kurumdur. Amacı, uzmanlık konularında, bilimsel yöntemlerle, kültürel birikimin korunarak halka ve gelecek kuşaklara doğru bilgilerle aktarılmasıdır (Erkün, 1995, 4).

Müzelerin çeşitliliği ve hayatın hangi alanlarını kapsadığı ele alındığında, ne kadar renkli birer kültür merkezleri oldukları görülmektedir. Müzelerin tamamının ortak

görevlerinden biri de genelde halkı, özelde uzmanları ya da uzmanlaşacak kişiyi eğitmek, ilgisini çekerek onu düşünceye sevk etmek, araştırma ve inceleme isteklerini uyarak öğrenmeye yöneltmektir (Erginer, 1990, 16).

Bir müzenin amacı olarak akla gelen en önemli konu eğitimidir. Müzeler, araştırmalar ve koleksiyonları üzerine çalışmalar olmadan bu amacı geliştiremezler. Diğer taraftan müzelerin eğitim görevi koleksiyon edinmek için tek amaç olamaz. Aynı zamanda teşhir edilen eşyanın, bilhassa estetik bir çekiciliğinin olması gerekir. Bu, yalnız sanat müzelerinin değil, bütün müzelerin en önemli özelliğidir. Bir müzenin aynı zamanda değerli, eşsiz, anlamlı veya araştırmalar için değerli olmasından dolayı kaybolmasından sakınılan objelerin saklandığı bir arşiv görevi görmesi de gerekir (T. Ans, 1977, 43).

2.1.2. Müzelerinin Temel İşlevleri

Nesnelerden oluşan koleksiyonları barındırmak müzelerin en temel işlevidir (Danacıoğlu, 2001, 178).

Çağdaş müzeler, depolama ve sergileme kurumları olmalarının yanı sıra aynı zamanda birer eğitim, kültürel iletişim, araştırma ve yayın kurumlarıdır.

“Müzenin kurum olarak işlevi, nesneyi müzede görünür kılmak, bilgisini soyutlamak, iletmek ve kalıcı kılmaktır. Bilgiyi kalıcı kılmak ve geniş kitlelere ulaştırmanın en yaygın yöntemi, düzenlenen sergiler ve yayınlardır” (Savaş, 2009, 13).

Müzeler öncelikle eğitim amaçlı olarak işlevlendirilmelidir. İkinci olarak, toplumun her kesimine hitap etmeleri gerekir. Müze sadece sanatseverlere değil, sanatsever olmayanlara da seslenebilmeli, onları kendisinin müdavimi yapmayı başarabilmelidir. Üçüncüsü, müzenin en önemli unsuru olan programı, sabit değil esnek olmalıdır (Balcıoğlu, 2009a, 15).

Müze ya da sanat merkezleri teknolojik donanımlar yoluyla ve içinde çalışanların bilgi birikimi ve deneyimiyle, hiçbir devlet ya da yerel yönetim müdahalesi görmeden, izleyiciyle çok yakın bir şekilde ilişki kurma olanağına sahiptir (Madra, 2009, 4).

Müzelerin işlevlerinin değişimine en önemli katkıyı yeni müzecilik anlayışı yapmıştır, akademik çevreler yanında toplum tarafından da kabul gören bu değişim, müzelerin artık eğlence ve öğrenme alanları olmasını sağlamıştır (Greenhill, 1994, 3).

2.1.2.1. İletişim Alanı Olarak Müzeler

Müzelerin iletişim işlevlerini yerine getirebilmesinde etken faktörler üç ana başlıkta ele alındığında; toplumla iletişim halinde olmak, değişik toplumsal grup ve sınıfların beklentilerine karşılık verebilmek için programlar geliştirebilmek ve toplumsal katılıma olanak sağlayacak altyapı çalışması yapmak faktörleri karşımıza çıkar (Tezcan, 2008, 12).

Geçen 20 yıldan günümüze, dünyanın hemen her noktasındaki müze ve galerilerde köklü değişiklikler yaşanmaya başlanmıştır. Fonksiyonel olan bu değişikliğin temelinde iletişim alanı olarak müzelerin kullanılması gerekliliği bulunmaktadır (Greenhill, 1994, 2).

Ulusal ölçekte, günlük yaşamın karmaşası, vaktimizin büyük bölümünü karşısında geçirdiğimiz televizyonların yayın politikaları, değişen ve sonuç odaksız siyasi gündem, özellikle günümüzde yoğun şekilde görülen kurumsal ve bireysel güvensizlik beraberinde bireysel açmazları getirmiş ve bu açmazların detayları ideolojik, dini ve ekonomik kutuplaşmalara yol açmıştır. Yalnızlaşan kişiler olarak ikili ilişkiler ve sosyal etkileşimlerimizi internet ve cep telefonu gibi iletişim enstrümanları aracılığıyla sağlayabiliyoruz. Müzelerin eser veya hikaye temelli etkileşim kurumları olduğu göz önüne alındığında; sergileri, isabetli eğitim programları ve ihtiyaç olduğu bilimsel verilerle desteklenen, sosyal etkinlikleri ile kişi ve kurumları yan yana getiren bir platform olabilecekleri göz ardı edilmemelidir.

“Müzeler geçmişten geleceğe bir iletişim köprüsüdür” (Nalbantoğlu, 2006).

2.1.2.2. Müze-Toplum İlişkisi

1960’ların hareketli dinamizmi batıda müzeleri sosyal bilinçlenmeye daha çok yönlendirmiştir. Bunun sonucu olarak da müzeler, toplumla ilişkilerini gösteren eylemleri ortaya koyma gereksinimi duyup, hem fiziksel hem de düşünsel olarak topluma daha da açılmışlardır (Bloom, Powel, 1984, 19).

Genel olarak kabul gören, müzelerin daha çok nesnelere bağlı, maddi kültüre olan yönelim anlayışı, müzelerin insan kaynaklı tarihsel temaları dar bir kapsamda ele almalarına neden olmuştur. Müzeler, genellikle toplumsal tarihi, orta sınıf ön yargılarını vurgular bir şekilde sergilenmekten öteye geçememiştir. (Fleming, 2001, 25).

Müzeler, özde insanların ve grupların bir araya gelip bugünü, geçmiş yoluyla öğrenebilecekleri yerlerdir. Müzecilik daha taraflı bir yaklaşımla, var olan sorunlara

değil, bu sorunların kökenine bakarak farklı donanımlara sahip bireylerin, yaşanan toplumu bir bütün olarak algılamasına yardımcı olabilecek bir bilimdir (Lubar, 2001, 171).

Her sosyal sınıftan, her farklı gelir ve eğitim grubundan kişinin yan yana gelebildiği, piramidin en altındaki ve en üstündekinin, yaşamın toplumsal zorluklarına beraber duruş sergileyebildiği, duygusal, kültürel ve estetik kaygılar temelli kişisel beklentilerini paylaşıp son ürün amaçlı çalışmalarını ortaya koyabildiği yaşam alanları olarak işlev gören müzeler, ziyaretçileri sayesinde, varlıklarını devam ettirebilir.

2.1.2.3. Müzeler ve Eğitim İlişkisi

Müzeler, eğitim işlevli olarak temellendirilmelidir. Bu yapılar bireylerin yaşamı algılamalarına ve bilimsel bilgiyi kavrama yeteneklerine kazandırdıklarıyla tarih ve çevre bilincinin yerleşmesine katkıda bulunurlar (San, 2009, 78).

Müze ve eğitim olgularının kavramsallaştığı alan müze pedagojisidir.

Genel olarak müze pedagojisi, temel eğitimde ve yaşam boyu eğitim sürecinde yaşantılara dayalı çok yönlü eğitim, öğrenme ve yaşama alanları olarak müzelerin etkin kullanımı kavramını içermektedir (Adıgüzel, 2000, 132).

UNESCO tarafından 1962 yılında düzenlenen “Müzelerin Eğitimdeki Rolü” başlıklı bölge seminerinde müze ve eğitim ilişkisi aşağıdaki şekliyle sınıflandırılmıştır:

- Rehber Eşliğinde Ziyaretler: Eğitim çalışmaları arasında müzeye en uygun özellik taşıyan, rehber eşliğinde yapılan ziyaret olarak belirlenmiştir. Basit şekliyle, rehber eşliğindeki ziyaret sadece müze galerilerinde yapılır, fakat daha gelişmiş şekliyle müzenin diğer kısımlarında da (atölye, eğitim-etkinlik birimi) yapılabilir. Bu durumda ziyaret hazırlıklarıyla sonundaki görüş alış-verişi, müze dışında yapılır. Rehber eşliğinde yapılan ziyaretin süresi fazla uzun olmamalıdır. Bu ziyaret zihinsel bir çabayla birlikte fiziki bir çabayı da gerektirir. Birçok eğitim uzmanıyla müze uzmanına göre, bu ziyaretin, can sıkıntısı ve yorgunluk yaratmaması için 45 dakikayı aşmaması gereklidir. Süresi kesin olarak belirlenemeyecek olan ve ziyaretin sonunda yapılması gereken faaliyetler de göz önüne alındığında, ziyaretin, en çok bir saat on beş dakikalık veya bir buçuk saatlik bir süre olması kabul edilebilir.

- Diğer İç Faaliyetler: Tamamen müze içinde oluşan eğitim çalışmasıyla karıştırılmaması gereken başka faaliyetler de vardır. Bunlar; konferans ve kurslar ile yaratıcı sanat faaliyetleridir.

- Müze Dışındaki Faaliyetler: Müze veya müzenin eğitim servisleri tarafından müze dışı gezi ve seyahatler düzenlenebilir. Müzenin türüne göre değişik şekillerde olabilecek bu geziler eğlendirici ve aynı zamanda eğitici içerikte olmalıdır.

- Okullara ve Diğer Kültür Kuruluşlarına Ödünç Eser Verme: Ödünç verilen eserin korunması için alınan tedbirler müzenin programına göre değişir, genellikle diyapozitifler ve filmler ödünç verilebilir (Rivier, 1962, 23-25).

Bilimlerin işlevselliğinde yaşanan gelişim, eğitim bilimleri ve müzeciliğe de yansımış bu durum müzelere eğitim işlevini yükleyerek müzelerin alternatif ve/veya paralel bir öğrenme alanı olmalarını sağlamıştır (Adıgüzel, 2000, 131).

2.1.2.3.1. Öğrenci Eğitimi

Eğitim, yeni kuşakların toplum yaşamında yerlerini almak için hazırlanırken, gereken bilgi, beceri ve anlayışı elde etme tekniğidir (Başaran, 1983, 17).

Müzeciliğin eğitim fonksiyonu yalnızca bilgi dağarcığını geliştirip bu dağarcığa mantıklı bir formasyon kazandırmakla kalmayıp, aynı zamanda hayal gücü ve duyguların da gelişmesini sağlamaktır. Bireysel gelişmenin bu yönü üzerinde müzeler önemli etkiler yapabilir (Harrison, 1963, 109).

Müze ortamındaki öğrenme okuldaki öğrenmeyi destekler niteliktedir. Okulda öğretmenler genellikle öğrencilerinin duyularıyla hissedemediği, yaşamlarında hiç tecrübe etmedikleri konuları anlatırlar. Oysa müze ortamında her yönüyle aktif bir öğrenci ve öğrenen ilişkisi söz konusudur (Adıgüzel, 2000, 141).

Eğitim programları müzelerin en etkin iletişim araçlarındandır. Eğitim çalışmalarının koleksiyonlarla paralellik göstermesi eserlere dil kazandırmada en önemli faktörlerdendir. Özellikle okul öncesi ve ilköğretim öğrencilerinin bu programlarda öncelikli hedef kitle olarak seçilmesi; yeni nesillerin geçmiş, bugün ve gelecek kavramlarını bütünleştirebilmelerine vesile olabilir.

2.1.2.3.2. Halk Eğitimi

Çeşitli kültürlerin somut izlerini koruyan ve sergileyen müzeler, kültürel bir işlev göstermeleri nedeniyle günümüzde birer eğitim kurumu olarak görülmektedirler. Son yıllarda müzecilik büyük bir devrim yaparak halka ulaşmış ve halkın müze olanaklarından yararlanması sağlanmıştır (Daponte, 1972, 5).

Müzeler, her yaş grubu için ideal bir öğrenme ve kültür alanıdır. Bu açıdan bakıldığında müze bir öğrenme alanı olarak aile bireylerini veya bir sınıfı yan yana getirebilecek bir eğitim kurumu olma özelliği gösterir (Adıgüzel, 2000, 132).

Müzelerin, toplama, belgeleme ve koruma görevleri sonucu oluşturdukları ve uzmanlık alanları olan sergiler aracılığıyla toplumsal eğitim veren bir kültür merkezi olduğu unutulmamalıdır (Erkün, 1995, 49).

Müzeler, özellikle de kent müzeleri önemli birer halk eğitim merkezleridir. Obje, eğitim, anlama ilişkisinde kentin toplumsal belleğini oluşturan olaylar ve objeler kent müzelerinin başlıca koleksiyonlarıdır. Müzeyi kent müzesi yapan en önemli unsurlardan biri de, kentlinin hatıralarının, göçle gelen kentlinin kaygılarının, yeni kuşaklar içinse gelecek senaryolarının yapılarında bulunmasıdır.

Gelişmiş ülkelerde müzeler, topluma karşı olan sorumluluklarının farkına varıp sahip oldukları koleksiyonları daha iyi anlatabilmek için birer yaygın eğitim kurumu gibi çalışmaya başlamışlardır (Abacı, 2005, 30).

2.1.3. Müzeler ve Toplumsal Kültür Tarihi

Günümüzde tarihsel olan her şey “kültürel miras” kavramı içerisinde yer alır. 1990 tarihli Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nda kültür varlığının tanımı “Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve görsel sanatlarla ilgili bulunan yerüstünde, yeraltında ve sualtındaki taşınır ve taşınmaz varlıklar” şeklinde yapılmıştır (Madran, Önal, 2000, 171).

Toplumun kültürel birikimlerinin tarihi ise toplumsal kültür tarihidir. Bu kavram, hem somut hem de somut olmayan olarak ele alındığında müzelerin toplumsal kültür tarihinin önemli bir yansıması olduğu görülecektir.

Müzeler, tarihin ve kültürün geniş paylaşımlı vitrinlerinin en önemli parçalarından biridir; içerikleri, birikimleri, mekansal konumlarıyla toplumsal belleğin bir yansımasıdır (Madran, Önal, 2000, 171).

Toplumsal kültür tarihinin en belirgin ve anlaşılabilir parçalarından biri de yaşayan kolektif bellektir.

Bütün müzeler yaşayan kolektif belleğin sözlü kayıtlarını da sergilere canlı tanıklık kazandırabilmek için, ellerindeki malzemenin temel bir parçası olarak görmektedirler (Caunce, 2001, 245).

2.1.4. Müzelerin Önemi

Ulusal kültürümüz açısından bakılırsa, müzelerin sosyal yaşamdaki rolü toplumumuzda geç anlaşılmıştır. Şüphesiz, kültürün yapısı ve unsurları incelenirken bunları akıllara yerleştiren kurumlar arasında müzeler önemli bir yerdedir (Batum, 1954, 13).

Müzeler aydınlanmanın kurumlarıdır ve modernizmin en önemli sembolleri arasında yer almaktadır. (Savaş, 2008, 159).

Tek düze; geçmişle gelecek arasındaki bağı sergileri, etkinlikleri, programları, basılı ve hareketli görselleri aracılığıyla ortaya koyamayan bir müzenin aydınlanmanın bir sembolü olması beklenemez.

Müzecilik bilimi varoluşunu sürdürebilmek için, toplumu aydınlatmak görevinin bilincine varmıştır. Buradaki aydınlatma ve eğitimin asıl amacı, topluma müze koleksiyonlarının anlam ve değerini kavratmak, ilgilerini çekmek, beğenilerini geliştirmek ve kültür düzeyini yükseltmektir. Aynı zamanda geçmiş kültürler ve günümüz kültürleri arasında sentez yapabilme yetisini kazandırmaktır (Harrison, 1963, 109).

Aydınlanma, kişisel ve toplumsal beklenti düzeylerinin yükselmesine bir nebze de olsa katkı sağlayabilmektedir ve günümüzde belli başlı birçok kuruma bu görev sözde yüklenmiştir. Lakin bu kurumların, bu görevlerini ne denli gerçekleştirebildiği toplumsal ölçeğimizde net bir şekilde görülebilmektedir.

2.1.5. Dünya’da Müze Çeşitleri

Müzeleri sınıflandırma çalışmaları özellikle 20. yüzyılda çeşitlendirilmiş ve farklı başlıklar altında gruplandırmalar başlamıştır. Bunları iki çalışmayla örneklendirmek gerekirse, genişleyen yelpazenin büyüklüğü ve birbiri içerisine girmişliği daha net görülebilecektir. Çeşitlenme ve tipoloji ayrımının bile tam olarak netleştirilemediği günümüzde bu sonucun yansısı müzelerin hem sergileme anlayışlarına, hem de idari yapılanmalarına yansımaktadır. Bu birbiri içerisine girmişlik ve zaman zaman kesişme durumu birbirinden çok farklı nitelikleri ve ölçekleri olan eserlere aynı sorunsal içinde anlam kazandırılmasını istemektedir. Müzeler bilimlerin ve sanatların kesişim ve somutlanma mekanlarıdır. Geometrik Dönem’e tarihlenen bir oinochoe ile mübadele olgularını aynı malzeme ve anlatım teknikleriyle sergilemenin sağlıklı olmadığını bildiğiniz durumda bile bölgenin sedir popülasyonu ile Son Akşam Yemeği tablosunu

aynı yapı içerisinde anlamlı bir bütün olarak bulundurmaya çalışmak bile müzeciliğin değişik meslek gruplarının birincil malzemelerine birer dil vermek ve farklı disiplinlerin gerçekte, yan yana anlamlı bir bütün olduğunu anlatmak gibi hayatı birçok noktasından yakalayabilecek bir yapı ve misyonda olduğunu göstermektedir.

Yakın tarihli bir araştırmaya göre müzeler 5 ana tipte sınıflandırılmıştır, bunlar:

- Koleksiyonlarına Göre Müzeler: Genel müzeler, arkeoloji müzeleri, sanat müzeleri, tarih müzeleri, etnografya müzeleri, doğa tarihi müzeleri, jeoloji müzeleri, bilim müzeleri, askeri müzeler, endüstri müzeleri, vb.

- Bağlı Olduğu İdari Birimlere Göre Müzeler: Devlet müzeleri, yerel yönetim müzeleri, üniversite müzeleri, askeri müzeler, bağımsız ya da özel müzeler, ticari kuruluş müzeleri.

- Hizmet Ettikleri Bölgeye Göre Müzeler: Ulusal müzeler, bölgesel müzeler, yerel müzeler.

- Hitap Ettikleri Kitleye Göre Müzeler: Eğitici müzeler, uzmanlaşmış müzeler, genel toplum müzeleri.

- Koleksiyonlarını Sergileme Yönetmelerine Göre Müzeler: Geleneksel müzeler, açık hava müzeleri, anıt müzeler (Madran, 1999, 7-12).

2.1.6. Türkiye’de Müze Çeşitleri

Türkiye’de müze türlerini yukarıdaki türden bir sınıflandırmayla:

- Koleksiyonlarına Göre Müzeler: Arkeoloji müzeleri, arkeoloji ve etnografya müzeleri, milli tarih müzeleri, saray müzeler, anıt müzeler, güzel sanatlar müzeleri, uzmanlık müzeleri, anı müzeleri.

- Bağlı Olduğu İdari Birimlere Göre Müzeler: Kültür Bakanlığı’na bağlı müzeler, Milli Parklara bağlı müzeler, Milli Saraylar İdaresi’ne bağlı müzeler, üniversitelere bağlı müzeler, Savunma Bakanlığı’na bağlı müzeler, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı müzeler, yerel yönetimlere bağlı müzeler, çeşitli devlet kurumlarına bağlı müzeler (Tekel, Meteoroloji vb.), vakıf müzeleri, özel müzeler.

- Hizmet Ettikleri Bölgeye ve Hitap Ettikleri Kitleye Göre Müzeler

- Koleksiyonlarını Sergileme Yönetmelerine Göre Müzeler (Madran, 1999, 15-21) şeklinde sınıflandırılabiliriz.

2.2. Müze Mimarisi

İşlevler mimariyi belirleyen başlıca etmendir. Müzelerin işlevleri ise; toplama, koruma, ve belgelemenin yanı sıra sergileme ve eğitimidir. Bu işlevlerin ilk üçünde müzelerin sorumluluğu, yapılar dayken, sergileme ve eğitim işleviyle insana yönelinmiştir. Bu sorumluluklar ise binanın tasarımında halka açık ve halka kapalı alanlar olmak üzere ikiye ayrılmasını beraberinde getirmektedir. Halka açık alanlarda mekan ve insan ilişkisi ile mekan ve yapıt ilişkisi dikkate alınır. Diğer taraftan halka kapalı alanlarda sorumlulukları yapıt ve koleksiyonlardır. (Atagök, 1999, 75).

Müzelerin koleksiyonları kadar mimarileri de bölgelerine önemli katkılar sunmaktadır.

Bunların en başında, Bilbao'daki Guggenheim Müzesi gelir (Ek-1). Bilbao, İspanya'nın Bask Bölgesi'nde, kimselerin bilmediği bir taşra kenti iken, müzesiyle tanınmış ve hemen hemen herkesin bildiği bir kente dönüşmüştür (Balcıoğlu, 2009a, 6).

Müze alanları, yedi ana başlık altında koruma ve güvenlik dikkate alınarak, gruplandırılabilir; tanıtım birimi-giriş, yönetim ve programlama bölümü, bilgi-belge ve koruma-restorasyon birimleri, kültür, eğitim ve sosyal hizmetler alanları, sergileme alanları (Atagök, 1999, 75-76).

Müze mimarisini halka açık ve halka kapalı alan olarak iki grupta ele aldığımızda içeriği ve hitap ettiği kitlenin özelliklerinden bağımsız olarak ideal müze alanlarının bölümleri ve metrajları ele aşağıdaki şekilde karşımıza çıkmaktadır:

- Hizmet Birimleri (Halka açık): Bu alanlar güvenli olmayan biletsiz alanlardır ve; Danışma 30 m², Gişeler 50 m², Lobi 1000 m², VIP Odaları 150 m², Restaurant/Kafeterya 850 m², Satış Mağazası 250 m², Vestiyer 100 m², Kreş 150 m², İlkyardım Odası 40 m², WC 150 m², toplam: 2770 m² (Balcıoğlu, 2009).

- Toplu Alanlar (Halka açık): Sürekli Sergi Alanları 2500 m², Süreli Sergi Alanları 1500 m², Etüt Odası 150 m², Dinlenme Alanları 1000 m², Anfi 2300 m², Eğitim Birimi 1000 m², toplam: 8450 m² (Balcıoğlu, 2009).

- Yönetim Birimi (Halka kapalı): Karşılama Alanı 200 m², Başkan Odası 50 m², VIP Odası 100 m², Müdür Odası 40 m², Küratör Odası 40 m², İdari Ofis 40 m², Teknik Personel Odası 40 m², Sekreteryaya 40 m², Toplantı Odası 60 m², Personel Dinlenme Odası/Kantin 60 m², Arşiv-Kırtasiye 50 m², WC 30 m², toplam: 750 m² (Balcıoğlu, 2009).

- Destek Birimleri (Halka kapalı): Yükleme-Boşaltma Alanı 400 m², Paketleme-Paket Açma Alanı 100 m², Kutu ve Ambalaj Depolama Alanı 400 m², Koleksiyon Depolama Alanı 1500 m², Genel Depolar 500 m², Sergileme Elemanları Deposu 300 m², Bakım-Onarım-Koruma Atölyesi 400 m², Sergi Hazırlık Mekanları 300 m², Merkezi Alarm Sistemi Odası 50 m², Personel Giyinme Odaları 80 m², Dış Müteahhit ve Taşeron Odası 50 m², Teknik Alanlar (iklimlendirme, jeneratör vb.) 1200 m², toplam: 5280 m² (Balcıoğlu, 2009).

Genel toplamda 16750 m²lik bir kapalı alanın ideal müze alanı olduğu düşünüldüğünde ve ülkemizde müzelerin hangi metrekairelerde kurulduğu görüldüğünde müzelerimizin işlevlerini ne denli yerine getirebildiği sorusu bir parça da olsa cevap bulabilmektedir.

2.2.1. Müze Yapısı ve Eser İlişkisi

Bu ilişkide dikkat edilmesi gereken hususların başında objeyi ve bilgiyi görünür kılmak gelir ve bu noktada sergi tasarımcılarının usta dokunuşları devreye girmektedir.

“Müzenin tüm mekansal kurgusu ve tasarım girdileri, nesneleri görünür kılmak üzere oluşturulmalıdır. “Şeyler”in görünür olmaları için öncelikle var olmaları gerekir. Müzeler doğaları gereği koruma kurumlarıdır, barındırdıkları nesnelerin sonsuza dek korunacağı varsayımı ile yola çıkarlar ve bu bakış açısı ile koleksiyonlarını geliştirirler” (Savaş, 2009, 3).

Eserlerin binalar içerisinde konumlandırılmaları kadar bilgilendirme metinlerinin, binanın neresine, objelerin hangi yönüne, hangi yüksekliğe ve hangi aydınlatma armatürler ile aydınlatılarak konumlandırılacağı da bir o kadar önemlidir (Nalbantoğlu, 2006).

Serginin amacı ne olursa olsun, eşyanın gösterilmesi, ancak onun özel karakteri ortaya konmuş ve değeri ortaya çıkarılmışsa tesirli olabilir; bir serginin hazırlanmasında ilk aşama, kabul edilen metot ne olursa olsun, eşyayı yepyeni bir ışık altında göstermektir (Allan, 1963, 12).

2.2.2. Eser, İzleyici ve Anlamlandırma İlişkisi

İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren kültürel ve sanatsal objeler merak, duygusal, estetik ve dini etkilerle, kimi zaman gücün, kimi zaman da zenginliğin ifadesi olarak yaratılmış veya toplanmıştır. Değerli ve önemli olma olgusu beraberinde koruma

güdesünü getirmiş, bu nedenle de geçmişte bu eserler saray hazinelerinde ve tapınakların en kutsal köşelerinde saklanmıştır (Atagök, 1994, 73).

Yüzyıllar içerisindeki düşünce evrimi bu eserleri saraylardan ve tapınaklardan çıkarıp müzelere emanet etmiştir. Müzeler de eserlere dil vererek anlama ve anlatma temelli bir bütünlük kurgulayarak bu evrimine katkıda bulunmuşlardır.

Müze ve galerilerin temelde objelerle ilintili kurumlar olmalarına rağmen, bu objelerin her zaman kelimeler tarafından betimlendiği unutulmamalıdır, yazı ve anlatım örgüsü objeyi anlamlı hale getiren kavramlardır (Greenhill, 1994, 115).

Eserlerin geniş insan topluluklarıyla buluşabilmesi; anlam bütünlüğü sağlanmış, formal bilgiler içeren, yalın anlatımlı, yazım kurallarına uygun metinlerle mümkün olabilir.

Günümüzde ziyaretçilerin farklı geçmiş ve dünyayı algılama biçimleri olabileceğini kabul etmek ve bütün bunları dikkate alarak, her izleyici grubuna göre farklı yöntemlerle bilgi aktarmak müzeciliğin kurumsallaşmış görevleri arasındadır (Savaş, 2009, 2).

“En iyi müze, okuma-yazma bilmeyen ziyaretçinin ziyareti bitiminde çok şey öğrenebildiği müzedir” (Nalbantoğlu, 2006).

Aynı eser, farklı yaş ve meslek gruplarına, bilimsel donanım, mesleki birikime, bireysel hafızaya ve kişisel geçmişe sahip her farklı bireye, “öz”ü verebilmelidir. Objelere anlam yüklemek bireysel ve toplumsal bir olgudur. Bir aile için vefat etmiş aile büyüklerinin yer aldığı bir fotoğrafın manevi değeri şüphesiz çok yüksektir, lakin fotoğrafa kazandırılacak dil, o fotoğrafın diğer aileler için de önemli olarak algılanmasını, aile büyüklerinin önemini hatırlatmalarını sağlayabilir. Askeri levazımcılardan 50 kuruşa satın alınabilen bir rütbenin askeri nizamiyeden içeri girdikten sonraki anlamının, ağırlığının ve değerinin başka olacağı gibi, Ulusal Kurtuluş Savaşı’ımızda şehit olan bir aile büyüğünden kalan rütbenin de Ulusal Kurtuluş Müzesi’nde bambaşka bir anlam ve derinliğe sahip olacağı kesindir.

2.3. Müzelerde Sergileme Türleri

Müze sergilemeciliği başlı başına farklı bir araştırma konusu olacak nitelikte bir konudur, bunun başlıca nedenlerinden biri de disiplinler arası bir çalışmanın ürünü olarak karşımıza çıkmasıdır. Replikaların imalatını gerçekleştirecek otontifikasyon ustalarından heykel, resim, seramik sanatçılarına, üç boyut modelleme gerçekleştiren tasarımcıdan IT kontrolörüne, restoratörden eğitim planıcısına birçok uzmanlık alanının

ortak çalışmasının ürünü olan sergileme, tür ve özellikleri bağlamında üç ana gruba ayrılır.

Sürekli Sergileme: Uzun süreli sergilemelerde kullanılan bir kavramdır. Uzun süreli sergileme için önerilen periyot en az on yıldır (Belcher, 1991, 44).

Lakin günümüzde sürekli sergiler de önceden gelen ziyaretçilerin sergiye olan ilgilerini canlı tutabilmek için, ilerleyen yıllarda, içeriklerinde değişiklik yapma yoluna gitmeye başlamışlardır.

-Geçici-Özel Sergileme: Süresi bir gün ile birkaç ay arasında olan sergilemelerdir. Bu tür sergilemede, yer ve zaman kısıtlılığından tasarım ilgi çekici, eğlendirici ve bilgi veren bir şekilde planlanmalıdır.

- Gezici Sergileme: Orijinal bir eserin veya kopyasının müze alanı dışında başka bir alana götürülmesi temelli bir sergileme türüdür. Asıl amacı müzeye gelmeyen veya gelemeyen kitlelere ulaşarak müze-insan bütünlüğünü sağlayabilmektir (Belcher, 1991, 47).

2.4. Müzelerde Sergileme Tipleri

Müzelerde sergileme tipleri de dokuz başlıkta ele alınır. Bunlar:

-Hissi Sergileme: İzleyicilerin duyguları üzerinde etki yaratmak amacıyla düzenlenir.

-Öğretici Sergileme: Estetik etkilemeden çok bilgi verme amaçlı sergilerdir.

-Eğlendirici Sergileme: Görsel-işitsel araçların kullanıldığı eğitim temelli sergilerdir.

Ayrıca, interaktif, dinamik ve tematik sergileme tipleri de bulunmaktadır (Belcher, 1991, 65).

Yukarıda sayılanlar dışında; amacına göre sergileme, nesnelerin birbirleriyle olan ilişkilerine göre sergileme, tasarıma göre sergileme tipleri de sınıflandırmanın bir başka çeşidi olarak ele alınabilir (Burcaw, 1997, 130).

2.5. Kavramsal Olarak Müzeciliğin Tanımı

Geçmiş kültürden günümüze kadar ulaşan ve geçmişi günümüzde yaşatan objelerin araştırılması, toplanması, korunması, tasnifi, sergilenmesi, eserler hakkındaki bilgilerin yayınlanması dolayısıyla toplumun bilinç düzeyinin yükseltilmesi temelinde eğitilmesi müzecilik veya müzeografi bilimini oluşturur (Özel, 1956, 12).

Doğa bilimlerinden güzel sanatlara kadar çok geniş bir alana yayılan koleksiyonculuk çabaları, günümüzde tasnif etme, kataloglama, sergileme, tanıtmaya ve eğitsel işlevlere açık tutma, müzeciliği ortaya çıkarmış ve bu bilimi ilgilendiren bir uzmanlık alanı haline gelmiştir (Özsezgin, 1986, 80).

2.5.1. Türkiye’de Müzecilik

Müzelerimizin toplam sayısı, başka birçok ülkeye göre, çok sınırlıdır. Ülkemiz müzelerinin yüze yakını Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı, bir o kadarı da özel müze statüsündedir ve toplam sayısı 200 civarındadır. Bu sayı New York, Paris, Londra, gibi tek bir metropol kentte bulunan müze sayısından daha azdır (Silier, 2007a, 12).

Çağdaş müzecilik anlayışının son on yılda Türkiye’de gösterdiği gelişim, göz ardı edilemez ve müzecilik Türkiye için yeni karşılaşılan bir olgu da değildir (Savaş, 2008, 159).

Ülkemizde müze kavramının oluştuğu dönemlerde müzelerimiz, eski eser deposu görünümünü taşıyordu. Fakat günümüzde çağdaş müzecilik anlayışıyla müzelerimizin bu görünimleri ortadan kalkmaya başlamıştır (Müzeler Dosyası Mart, 1988, 40).

Ülkemizde birçok müze, kale vb. mimari yapılar içinde oluşturulmuş, dolayısıyla bu alanlarda esere ve müze içi gezi trafiğine uygun teşhir salonları oluşturulamamıştır. Var olan mahzen, kule gibi bölümler eser deposu veya teşhir salonu olarak kullanılmış olduğundan bu mekanlarda eser açısından gerekli olan ısı, ışık ve nem dengeleri gözetilememiştir (Nalbantoğlu, 2006).

2.5.1.1. Cumhuriyet Dönemi’ne Kadar

Topraklarımızda ilk müze fikri ve ismi ülke yönetimi ölçeğinde Osmanlı İmparatorluğu Dönemi’nde, 1868 yılında, benimsenmiş, ilk müze, Müze-i Hümayun adıyla İstanbul’da Ahmet Fethi Paşa tarafından kurulmuştur (Su, 1965, 8).

1840’larla birlikte, yabancılara verilen kazı izinleri, topraklarımızda eski eser yağmasını başlatmıştır. Bu yağmanın önlenmesi için 1868 yılında hazırlanması düşünülen tüzük, 1872-1881 yılları arasında Müze Müdürlüğü yapan Deither tarafından 1874 yılında hazırlanabilmiş lakin bu nizamname eski eserlerin yağmasını önleyebilecek nitelikte olamamıştır (Arık, 1953, 2).

Sadrazam Ethem Paşa’nın oğlu olan ve Türk müzeciliğinin ilk Türk Müze Müdürü Osman Hamdi Bey bu görevi 1881-1910 yılları arasında sürdürmüş ve Müze-i

Hümayun onun zamanında büyük bir ilerleme kaydederek Asar-ı Atika Müzesi kurulmuştur (Yücel, 1999, 48).

Osman Hamdi Bey'in öncülük ettiği çalışmalar yaklaşık 155 yıllık Türk Müzecilik Hareketi'nin Cumhuriyet Dönemi'ne kadar geçen 75 yıllık dönemini kapsamaktadır. Bu dönemde, 1904 yılına kadar Konya, Sivas ve Selanik'te, 1904 yılında da Bursa'da açılan müzeler ulusallığa gidişin ilk adımları olarak yorumlanabilir (Madran-Önal, 2000, 177).

Asar-ı Atika Müzesi Müdürlüğü'ne Osman Hamdi Bey'in ardından kardeşi Halil Edhem Bey getirilmiş ve bu müdürlükte 22 yıl görev yapmıştır (Yücel, 1999, 60).

Cumhuriyetin ilanına kadar, müzecilik çalışmalarımız toplama ve biriktirme aşamalarını, belli bir ölçüde, tamamlamıştır (Arık, 1953, 6).

2.5.1.2. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet'in ilanının ardından Türk Müzeciliği, müze yapılanması ve arkeolojik kazılar Atatürk'ün direktifleri doğrultusunda dönem koşullarında, çağdaş denebilecek bir yapılanmayla, sürdürülmüştür (Yücel, 1999, 67).

Yeni kurulan Cumhuriyet Hükümeti'nin ilk kararları arasında Maarif Vekaleti'ne bağlı bir Hars Müdürlüğü'nün kurulması vardır. Hars Müdürlüğü'nün görevleri; Asar-ı Atika'yı korumak ve korumayı teşvik etmek, kütüphanelerimizi korumak, tarihi anıtları korumak, Türk Etnografyası'na ait vesikaları toplamak olarak belirlenmiştir. Yine Cumhuriyet'in ilk yıllarında "Eski Şark Eserleri Müzesi" kurulmuş, Topkapı Sarayı daireleri Osmanlı Türkleri'nin eserlerini sergilemek üzere düzenlenmiştir (Arık, 1953, 8).

Cumhuriyet'in ilk yıllarının ekonomik ve siyasi koşulları altında ülkemiz müzelerine büyük maddi kaynaklar aktarılamamış ve bu durum 1960'lı yıllara kadar sürmüştür. Bu nedenle de çoğu eski kilise, cami ve medrese müze binası olarak kullanılmıştır. Bu maddi kısıntılar dolaylı olarak sergilemeye de yansımıştır (Yücel, 1999, 79).

Günümüzde ülkemiz müzelerinin kanun, yönetmelik, mevzuat gibi idari yönleri Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne bağlı bir şekilde yapılandırılırken, birkaç üniversitede bilimsel müzecilik çalışmaları gerçekleştirilmektedir (Nalbantoğlu, 2006).

Ülkemiz müzeleri 1971 yılına kadar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak işlevlerini sürdürmüştür (Karagözoğlu, Sönmez, Karagözoğlu, 1978, 74). 2009 yılı

itibarıyla, Kültür ve Turizm Bakanlığı verileri ışığında ülkemizdeki müze sayısı 190 olarak karşımıza çıkmaktadır (Dokak, 2009, 173).

2.5.1.3. Türkiye Müzeciliğinin ve Müzelerinin Başlıca Sorunları

Türk müzeciliği ve müzelerinin sorunları özde ülkenin kültür politikası sorunları içerisinde ele alınabilecek bir konudur ve müzelerimiz belli oranlarda bu sorunların somutlandığı kurumlardır.

Atatürk, kültür birliğini; 18laik bir devlet kurarak ve  ağdaş uygarlığı örnek alarak aynı dili konuşan insanlarla, Anadolu tarihini kendi milli mirası gören bir ulus yaratmakla sağlamıştır. Avrupa'nın yüzyıllar boyunca uğraşarak ve savaşarak sağladığı Rönesans ve Reform atılımları, belli noktalarda, ülkemizde kısa bir süre içerisinde gerçekleşmiştir (Akurgal, 1998, 217-218.).

Lakin İ. . 5. yüzyılda Batı Anadolu'da ortaya çıkan Klasik Dönem Aydınlanmasının  zde ne olduğunun 14. ve 17. yüzyılda Batılı toplumlarca anlaşılması ve aydınlanma atılımları en iyi ihtimalle 300 yıllık bir kayıpla 20. yüzyılın Genç Cumhuriyeti'nin kuruluş esaslarına ve bugünkü bireysel donanımlara, dolayısıyla toplumsal yapımıza yansımıştır.

Türkiye'de sanat, kültür ve bu olguların altyapısını oluşturan kurum ve kuruluşların, nasıl bir anlam taşıdığı üzerine düşünmek için, önce, şu anda nasıl bir toplumla karşı karşıya olunduğunun anlaşılması gerekmektedir (Madra, 2009, 2).

Türkiye'de, müzenin "ne olduğu?", "ne işe yaradığı?" konusunda çeşitli kavramsallaştırmalar bulunmaktadır. Müzeler bazı ilgili meslek grupları için, alınan soyut eğitimin somutlandığı kurumlar, bazıları içinse istihdam alanıdır, bilimsel çalışma yapanlar için makale sayfaları, bazılarımız için sıkıcı eski eser depoları, kendini sorunsala adayanlar içinse "büyük resmin" bir kesitidir. Müzelerin eğitim, iletişim ve araştırma işlevlerinin olması gerektiğini düşünenlerin yanında müzelerin işlevlerinin sadece sergicilik olduğunu düşünenler de bulunmaktadır ve kurumsal ölçekte karşılaşılan en önemli sorundur.

M zelerimiz, sanki geniş bir kitle eğitim merkezleri değilmiş gibi, tüketim merkezlerine dönüşme tehlikesiyle karşı karşıyadır ve tüketim kültürü içinde diğer kurumlarla rekabet etmek zorunda bırakılmaktadır (Madra, 2009, 3).

İhtiyaçlarımız ve beklentilerimiz kısa vadeli maddi kazançlar temelinde fırsatçılık paydasında toplandığında, gerek kamu kaynakları gerekse sermaye gruplarının müzelere ayırdığı kaynaklar gerekli seviyelere ulaşamamaktadır.

Ülkemiz müzelerindeki sorunlar birkaç başlık altında somutlaştırıldığında; mevzuattaki boşluk ve yetersizlikler, idari ve mali yapılanmadaki yetersizlikler, iletişim ve personel politikasındaki yetersizlikler, kaçakçılığın önlenmesindeki yetersizlikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrı bir başlık olarak müze faaliyetleriyle ilgili yetersizlikler ele alındığında ise bunların; eser elde etmede, depolamada, bakım ve korumada yetersizlikler, güvenlik, sergileme, kayıt, envanter ve sayımdaki yetersizlikler olduğu söylenebilir (Sayıştay Başkanlığı, 1998, 13-25).

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde kavramsal olarak kent müzelerini meydana getiren olguların ne olduğuna değinilecektir ve öncelikle kent, kültür ve tarih kavramlarının ne anlama geldiği açıklanmaya çalışılacaktır. II. Bölümde değinilen genel müze ve müzecilik kavramları bu bölüm aracılığıyla, projelendirme aşamasında olan ve IV. Bölüm’de açıklanan Antalya Kent Müzesi hazırlık çalışmalarının belli bir kısmı, bu bölümün sonunda değinilen Bursa Kent Müzesi örneği aracılığıyla somutlanmaya çalışılacaktır.

Bu bölümde, kent müzelerini diğer müzelerden ayıran belli başlı noktalar ifade edilmeye çalışılmıştır. Kent müzeciliği çalışmasının disiplinler arası bir yaklaşımla sosyal bilimlerin özgün bir dalı olma yolunda ilerlediği bu bölümde ortaya konmuştur. Kültür, tarih, toplum ve kent kavramlarının nedensellik, görev ve işlevsellik başlıklarıyla birleştiğinde nasıl bir anlam bütünü olarak algılanabileceği anlatımının gerçekleştirildiği kısım olarak bu bölümde kent müzelerinin ana hatları çizilmeye çalışılmıştır.

3.1. Kent Müzeciliği ve Müzeleri

Kent müzeciliğinin temelinde insan ve yaşanan mekan bulunmaktadır. Kentlerin yerleşim ve yaşam kültürü, siyasal ve sosyal yapılanmaları, ekonomik etkinliklerinin kavranarak anlamlandırılması kent müzelerinin içeriğini tanımlar. Kent müzeleri ise, kenti oluşturan kimlikleri, kentin etnik, kültürel, sosyal ve sanatsal bileşenlerini irdeler. Kent müzeleri bunların yanı sıra, kentin tarihsel dönüm noktalarını, kentin konumunu ve çevresi ile olan ilişkilerini ve gelişim ve değişim temelinde yaşam biçimlerini öncelikli olarak konu alan yapılardır (Danacıoğlu, 2001, 181).

3.1.1. Kent

Kent olgusu belli faktörlerin bir araya gelişiyle ortaya çıkar; üretim fazlalığı, ticari faaliyetler, maddi birikimler, öncelikle ekonomiye hizmet temeli bir amaçla icat edilen yazı, yeni mesleklere duyulan ihtiyaç ve bunların yan yana gelişi, estetik kaygıların da dahil edildiği kentsel ölçekli imar faaliyetleri bu faktörlerin başlıcalarındandır (Ünal, 2005, 1).

Tarımla birlikte zanaat ve ticaret etkinliklerinin filizlenmesi, toplumsal birikimin toplandığı ve dağıtıldığı merkezlerde, tarımsal üreticiler yanı sıra din adamları, tapınak hizmetçileri, zanaatçılar, tacirler ve askerlerle kalabalık bir nüfusun oluşmasına yol açmıştır. Bunun sonucunda da Dicle ve Fırat Nehirleri'nin suladığı ovalarda, 4. ve 3. bin yıllar arasında on beş, yirmi köysel yerleşim yerinin, nüfuslarının artması, ekonomik ve toplumsal yapılarının karmaşıklaşması köyden kasabaya, kasabadan kente evrilmeyi beraberinde getirmiştir (Şenel, 1995, 198).

İnsanlık tarihinde, bitki ve hayvanların ehlileştirilmesiyle birlikte tarımın başlaması, insanlığın ilk büyük kültür devrimini meydana getirmiş, toprağa yerleşmeyi sağlamıştır. Tarım, belli noktalarda insanların toplanmasını ve nüfusun yoğunluk kazanmasını sağlamıştır. Bu ilk yerleşim düzeninden sonra, medeniyetlerin tarihi dolayısıyla, şehirlerin tarihleri başlamıştır (Kıray, 1982, 265).

Buna karşın Batıdaki sanayi devrimini bir “kentleşme devrimi” olarak yorumlayan sosyal bilimciler çoğunluktadır. İnsanlık tarihinin devrimi ve değişkenliğinin en çok yaşandığı yüzyıl olarak tanımlanan 19. yüzyıl, Batı kentleşmesinin de en hızlı dönemini yaşadığı yüzyıl olmuştur. Söz konusu yüzyılda o güne kadar insanlık tarihinin kaydetmediği bir göç hareketi başlamış, endüstri bölgelerinde kentleşmeyle kendini ortaya koyan büyük nüfus birikimleri görülmüştür (Ekin, 1976, 28).

Kentlerin doğması, insanlık tarihindeki uzun gelişme süreci içinde çok önemli bir sosyolojik, teknik ve kültürel aşamayı oluşturur. Sıradan yerleşimleri kent yapan bir dizi faktörler vardır. En başta Aristoteles'in dediği gibi kenti kent yapan onu çevreleyen şehir duvarları değil, onun içinde yaşayan insanlardır (Ünal, 2001, 763).

Kentlerin oluşumunda ve tarihsel gelişiminde, sınırları içerisinde yaşayan topluluk ve milletlerin kültürel yansılar ve birikimlerinin yanında bireylerin hayatı algılama biçimleri de önemli bir rol oynar.

3.1.2. Kültür

“Kültür doğanın yarattıklarına karşılık, insanoğlunun yarattığı her şeydir” (Güvenç, 1979, 97).

Toplum tarafından tarihin gidişi içinde yaratılan ve toplumun kendi gelişimi içinde geline nokta gösteren tüm maddi ve manevi değerler bütünü de kültür olarak

adlandırılabilir. Kültür, maddi kültür ile maddi olmayan manevi kültür olarak ikiye ayrılır (Frolov, 1997, 289).

Başka bir anlatımla da kültür, toplumların, sosyal olarak kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve maddi olmayan ürünler bütünü, sembolik ve öğrenilmiş ürünler ya da özellikler toplamı; insan faaliyetinin toplumsal olarak aktarılan yönlerinin bütünü olarak açıklanabilir (Cevizci, 2005, 1048).

3.1.3. Tarih

Toplumları, milletleri, kuruluşları etkileyen hareketlerden doğan, olayları zaman ve yer göstererek anlatan, bu olaylar arasındaki ilişkileri, önceki ve sonraki olayların bağlantılarını, etkileşimleri, milletlerin kurduğu medeniyetleri, kendi iç sorunlarını inceleyen bilime tarih denir (TDK, 2005, 1908).

“Tarih tekrar etmez, biricik’tir.” Benzerlikler olsa bile, tarih farkı dolayısıyla, olayların nedenleri ve sonuçları birbirinden farklıdır. Dolayısıyla her toplumun tarihi, bağımsız bir alandır. Tarihe bakarak genelleme yapılamaz (Güvenç, 1979, 82).

Tarih(i) kelimesinin bir ismin sonuna eklenmesiyle karşılaşılacak sonuç her bilimin, sanatın, olgunun ve bireyin bir tarihi olduğu sonucunu göstermektedir ve bu noktadan hareketle tarih, bilimlerin ve toplumların geleceği ile doğrudan ilintilidir.

3.1.4. Kültür, Tarih ve Müze İlişkisi

Eski  ağlardan günümüze yazılı tarihin betimlemediği, o çağın sosyo-ekonomik yöntemleri; o çağın kullanım araç-gereçleri, yapılan bilgi ve bilim uygulamaları, sanat eserleriyle betimlenir (Childe, 1988, 10).

Bu durum karşımıza yazılı olmayan tarihi çıkarır ve kültür ve tarih ilişkisinin ilk insana kadar uzandığını gösterir. Kültür ve tarihin müzelerle olan bağları hem obje hem de insan temelinde ele alındığında müzelerin bu buluşma noktasının tam ortasında olduğu sonucu ortaya çıkar.

Müzeler, kültürlerin buluşma noktası ve insanların yaşam tarzlarına, inançlarına, geleneklerine ve sanatlarına ilişkin eserlerin korunduğu ve sergilendiği mekanlardır (Kocapınar, 2009, 238).

Tarih müzelerde saklıdır ve objelerin ardındaki bilgilerler hiç beklenmedik bir anda geçmiş dolayısıyla geleceğin ipuçlarını verebilir. Müzeler, tarihe bakmanın, tarihi araştırmanın, anlamının vitrinleridir (Kuban, 2001, 218).

3.1.5. Kültür ve Toplumsal Tarih İlişkisi

Kültürün, bir toplumun veya tüm toplumların birikimler sonucu oluşturduğu uygarlık, belli bir toplumun kendisi, sosyal süreçlerin bileşkesi ve insanla toplumun teorisi (Güvenç, 1979, 95) olduğu göz önüne alındığında hemen her noktasında birey ve geçmiş kavramlarının olduğu görülecektir ve toplumsal tarihin kültürle olan bütünlüğü netleşecektir. Her toplumun bir dünü, önceki günü, kısa veya uzun bir tarihi vardır (Güvenç, 1979, 109).

İnsanlar; duygu ve düşüncelerini anlam yüklü seslere dönüştürerek, iletişim dediğimiz kültürel donanımları oluşturduğunda algılanabilen her şey bir iletişim sürecini başlatır (Oskay, 1982, 312). Bu iletişim, kültürün diğer toplumlarla etkileşimini ortaya çıkarır ve tarihin her noktasında kültür kavramı karşımıza çıkar.

Modern insanın, yaygınlaşan meta fetişizmiyle hayatı şoklara dönüşmekte ve geleneksel yaşam biçimi yok olmaktadır. Teknolojinin getirdiği yeniden üretim tekniğiyle yeniden üretilen sanat ürününün de biricikliği yok olmaktadır. Bu da sanat ürününün ortaya çıktığı zaman ve uzam içindeki tarihsel tanıklığını yani otoritesinin ölünleşmesidir (Benjamin, 1982, 154-155).

Toplumsal tarih, bir toplumun, her noktasıyla, nelerden ve nasıl oluştuğunu inceleyerek var olan iletişim kanalları aracılığıyla kültürün hangi bileşenlerden oluştuğunu tanıtır ve “etkileşim” sürecini başlatır. Dolayısıyla kültür ve toplumsal tarih olguları birbirinden ayrılmaz iki olgu olarak karşımıza çıkar ve müzeler söz konusu iletişim kanallarının açılım noktası konumundadır.

3.1.6. Kent Tarihi ve Tarihçiliği

“Kent tarihi terimi çeşitli görüşleri, yaklaşımları içinde barındırır. Kent tarihi, İngiltere’deki en geniş anlamıyla, bir taraftan surlarla çevrili bir Anglosakson kasabası veya bir ortaçağ pazar şehrini kapsarken, diğer taraftan da milyonlarca insanın barındığı modern kentleri içine alır” (Fleming, 2001, 26).

Kent tarihini o kentin günümüzdeki idari sınırlarının tarihiyle çevrelemek eksik sonuçlarla karşılaşılmasını ve/veya yanlış sonuçlara ulaşılmasına neden olabilir.

Buna karşın kent tarihçiliği çalışmalarında alanın kasaba, kent ya da metropol mü? Olduğunun net bir şekilde tanımlanması, kentin öyküsünü ve özelliklerinin çözümlenmeye başlanmasının en önemli ögesi konumundadır. Örnek olarak bir kentin

çevresi ve bir başka kentle ilişkisi, sadece coğrafi veya idari değil, ekonomik, kültürel ve toplumsal ilişkileri de o kent için önem arz etmektedir (Fleming, 2001, 32).

Kent tarihi öğreniminin ülke tarihini sorgulama ve anlamada çok önemli bir yeri vardır. Bireysel tarihimize ait objeleri bulmakta ve olayları hatırlamakta zorlandığımız koşullarda tümevarım yöntemi, gelecek hakkında olası menfi ipuçlarını bireylere, kentlere, milletlere gösterebilmektedir. Aidiyet ve sahiplenme ancak tanıyıp anlamayla mümkün olabilir.

“Bir kentin tarihinin nasıl yazılacağı bir ölçüde eldeki ya da ulaşılabilecek bilgiye bağlıdır. Ama bu bilgilerin anlamlılığı, yeterliliği ya da yetersizliği konusunda bir yargıda bulunabilmek için kent tarihi yazıcılığı için üzerinde uzlaşmış bir kuramsal çerçeve bulunmamaktadır” (Tekeli, 2007, 234).

Bu bilimsel bilgi yoksunluğu yanı, bilimsellikten uzak, hatalarla dolu kent tarihi araştırmalarının ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bu durum da kentliler ve araştırmacıların yanılmalarına, kentlerini hatalı tanımalarına ve yorumlamalarına neden olmaktadır.

3.1.7. Kent Müzeleri ve Kent Tarihi

Kent müzeleri, temelinde insan ve anlatı temeli olan geçmişle birlikte geleceğin ele alındığı eser temelli değil hikaye temelli yapılardır. Kısacası maddi kültür öğelerinden çok bu öğelerin kültürdeki yeri önemlidir. Kent müzeleri, kentleri bir birey olarak ele alıp, kentlerin geçmişleriyle birlikte bugünlerinin, hatta geleceklerinin ne olabileceği hususlarında öngörüler sergileyen, etkinlikleriyle kentli yaşamın ve kentliliğin kurallarını anlatan kurumlardır. Bu anlatı ve etkinliklerin gerçekleştirilebilmesi için en önemli araç olarak obje ve hikayeler karşımıza çıkmaktadır. Özellikle ülkemizde, kentlerimizin geçmişlerine dair eserlerin ve yerelin ne olduğu düşünüldüğünde akla ilk folklorik ve etnografik malzemeler gelmektedir. Zira kent müzelerinin tamamı bu tür eserlerden meydana gelen yapılar değildirler.

Kent müzesinin oluşum çizgisinde kesinlikle bir folklor ya da etnografya temeli bulunmamaktadır. Bu uzmanlık kolları bir kent müzesinin sadece bir kesitini yansıtabilir. Gelenekler, görenekler ve adetler “yerel” kavramını bir açıdan karşılamakla birlikte “kentsel yaşam geçmişi” söz konusu olduğunda yetersizdir (Danacıoğlu, 2001, 182).

Bir kent müzesinin kurulması, kent tarihçiliğinin ve büyük kitleler için tarihçiliğin özel bir uygulamasıdır. En azından Annalles Okulu’ndan bu yana, kentlerin tarihinin

başarılı bir polisiye roman kadar ilgi çekici bir biçimde anlatılabileceği bilinmektedir (Silier, 2007c, 5).

3.1.8. Kent Müzelerinin Doğuş Nedenleri

Müzelerimizin turist grupları ve bazı istisnalar dışında, geniş kitlelerle buluşamayan bir kurum olmasının özünde yatan etkenler arasında; hızla değişen sosyo-ekonomik değişimler içinde bireyin kendi geçmişiyle ilişki kuramaması durumu ve yaşadığı kimlik bunalımı sorunu bulunmaktadır (Silier, 2001, 216).

Kent müzelerinin doğuş nedenlerinin başında turizmdeki gelişmeler gelir. Toplumdaki ekonomik değişimlere bağlı olarak, sanayide ortaya çıkan değişimler, insanlarda yeni kimlik arayışlarına kapı açmıştır. Kent müzeleri de bu durum karşısında kentlerdeki bu yeni kimlik arayışlarını kucaklamıştır (Alpagut, 2008, 119).

Çağdaş kent müzeleri; uluslararası standarttaki mimarileri, sergileri ve etkinlikleriyle, halkın kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayacak içeriklerde tasarlanır. Yerel değerleri merkeze yerleştirerek ulusal ve uluslararası etkinlik ve çalışmaları gerçekleştirebilmek için, çok yönlü bir yapılanmayla kurulurlar. Bu müzeler kente aidiyet ve sahip çıkma ihtiyacı içerisinde oluşturulan kurumlardır. Bu nedenlerden ötürü kent müzeleri, kentin, geleneği penceresinden geleceğe bakışını, sorunlarını çözebilme kapasitesini somut ve somut olmayan kültür mirası aracılığıyla artırabilmeyi amaçlamaktadır.

3.1.9. Kent Müzelerinin Görevleri

Kent müzelerinin görevlerini 6 ana başlıkta ele almak gerekirse bunlar;

- Kente dair bilimsel bilginin ulaşılabilirliğini sağlayıp halkı bilinçlendirerek kentsel yaşam kalitesinin artırılmasını sağlamak,
- Örneklemeler, karşılaştırmalar ve değerlendirmeler yaparak kentin geleceğine ilişkin ipuçlarını kentliye göstermek,
- Çalışmalarının her aşamasında bilimselliği ön planda tutarak tarafsız olmak,
- Kentin sorunlarının bilimsel ve teknik verilerle çözümüne katkıda bulunmak,
- Kentsel politikalara ve standartlara önerilerde bulunmak dolayısıyla kentsel beklenti yaratmak,
- Kentsel yapılanmanın tüm bileşenlerini bir araya getirerek ortak çözüm üretici tavır geliştirmek olarak ifade edilebilir (Danacıoğlu, 2001, 181-182).

3.1.10. Kent Müzelerinin İşlevleri

Kent müzelerinin bazı kişilerin, “yapamaz” dediği, yaşam kalitesini artırmada öncelikli bir rolü vardır. Kent müzeleri bu “yapabilirliği” o yörede yaşayan her kesimden insana gerçekten değinerek, o insanları kendi içeriğine katarak sağlayabilir. Kent müzesi, kent yaşamının önemli bir parçası olarak kabul gören bir yapıyla işlevlendirilmedir ki kentin müzesi olabilsin (Fleming, 2001, 33).

Kent müzeleri toplumun ortak bilinçaltını ve ortak psikolojisini dolduracak bir bellektirler. Bu bellek deposunda her çeşit olayın belgesi yer almalıdır. Bu bellek depolarında sevinçli olaylar da olabilir, çok üzücü olaylar da, katliamlar da olabilir, düğünler ya da festivaller de hatta o şehrin kutlama törenleri bile olabilir (Madra, 2009, 10).

Kent müzeleri, kentlerinin güzel geçmişini ve bugününü olduğu kadar kötü hatıralarını ve geleneklerini de anlatabilmelidir ki gelecekte olası yanlışlara düşülmeden bir kent, dolayısıyla toplumsal hikaye ortaya çıkabilsin.

Kent müzelerinin kaynağında saray müzelerine karşı bir alternatif olma özelliği bulunmaktadır. Birçok kent müzesi, kentin soyluların ya da zenginlerinin mobilya ve ev eşyalarının sergilendiği mekanlar haline gelmesi, bu zenginliği kısıtlayan bir dar görüşlülük olduğu için, adım adım kamusal ilgiyi yitirmiş, ya da bu ilgiyle hiç karşılaşmadan var olmuşlardır (Silier, 2007c, 5).

Kent müzelerinin sergilerinde kullandığı ana malzemenin yukarıda da anlatıldığı gibi sokakta karşılaşılabilecek “herhangi insanların” hikayeleri olduğu unutulmamalıdır. Herhangi bir insanın, herhangi bir hikayesinin de önemli olabileceği olgusu usta tasarımlarla bütünleştirildiğinde farklı sosyo-ekonomik düzeyden “herhangi insanların” yan yana gelme, kültürel ve toplumsal üretim ortamı oluşturma imkanı sağlanabilir ve bu tanıma, farklı grupların birbirlerini anlamalarına imkan yaratabilir. Kent müzesinin, kentin merkezi bir bölgesine konumlandırılmasıyla kent merkezine hareketlilik kazandırabileceği ve özellikle turistik yerleşimlerde turist gruplarının kente gelişine vesile olabileceği unutulmamalıdır. Ayrıca kente etki eden çevre kültür bölgesinin de müze içeriğinde olacağı göz önüne alındığında, bu bölgelere yapacağı göndermelerle, müze ziyaretçilerine o bölgelere gitme gerekliliği mesajları da verecektir.

Kent müzeleri, kent kimliğini ve kentlilik bilincini geliştiren kurumlardır. Bu kurumlar kentte yaşayan değişik etnik, dinsel, kültürel ve toplumsal gruplar arasında karşılıklı anlayış, saygı ve ortak yaşam kültürünü güçlendirirler. Kent müzeleri, bir sivil

toplum platformu oluşturarak, kentlilerin kentlerindeki tarihi mirası korumalarını sağlayabilecek çalışmalar yaparlar. Kent müzeleri ayrıca, kentin sorunlarına çözüm bulma kapasitesini artıran ve bu sorunların demokratik bir biçimde tartışılıp sonuca bağlanmasını sağlayan, kentsel gelişim perspektifinin yönlenmesine katkıda bulunan, kentin bir bütün olarak derinliğine tanıtılmasına yardımcı olan, uzmanlaşmış iletişim, eğitim, koruma ve kültür merkezleri olarak öne çıkmaktadırlar (Silier, 2007b, 1).

Bu müzelerin günümüzde yerel yönetimlerce finanse edilerek kurulduğu göz önüne alındığında, henüz bu çalışmaları başlatmamış olan kent yöneticilerinin düşünmesi gereken nokta olarak karşımıza şu husus çıkmaktadır: Kent müzeleri önemli bir halk eğitim merkezidir. Milyonlarca liralık harcamalar sonucu gerçekleştirilen altyapı-üstyapı, ulaşım, kentsel peyzaj vb. yatırımlar o kentlerde yaşayan bireylerin kullanımı için gerçekleştirilmektedir ve özünde kamusal hizmet yatmaktadır. Lakin söz konusu yatırımları kullanacak bireylere kentsel sahiplenme, aidiyet duygularını geliştirme, kentlilik bilinci kazandırma ve kentli yaşamın kurallarının ne olduğunu anlatma içerikli bir yatırım gerçekleştirilmezse söz konusu yatırım harcamaları birkaç yıl sonra daha küçük ölçeklerle de olsa tekrarlanmak durumundadır. Gerçekten bir kent müzesi olarak işlevlendirilmiş bu halk eğitim merkezleri geçmişi, geleceği ve dolayısıyla kenti sahiplenmeyi sağlar.

3.2. Türkiye Kent Müzelerinden Bir Örnek: Bursa Kent Müzesi

Bursa Kent Müzesi, kentin en yoğun kullanım gören, Heykel Meydanı olarak da adlandırılan bölgede, Bursa Hükümet Konağı'nın yanında, 1926 yılında Ekrem Hakkı Ayverdi tarafından yapımı tamamlanan, bodrum katıyla birlikte 3 katlı ve 2010 m² olan Bursa Adliye Binası'nda (Ek-2), 4 yıllık bir restorasyon çalışması sonucu, Sanayici ve Koleksiyoner Ahmet Erdönmez'in ve duyarlı kentlilerin-sivil toplum kuruluşlarının girişimi ve Bursa Büyükşehir Belediye'sinin projeyi sahiplenmesiyle 2004 yılında kurulmuştur. Günümüzde Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Kütüphane Şube Müdürlüğü'ne bağlı bir yapılanmayla çalışmalarını sürdüren Bursa Kent Müzesi, ülkemizin kurulumunu tamamlayan nadir kent müzelerinden biridir (web page1, 2009).

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından finanse edilen Bursa Kent Müzesi'nin içerik çalışmaları Bursa Araştırmaları Vakfı tarafından gerçekleştirilmiştir (Erdönmez, 2008, 65). Kentin 7 bin yıllık geçmişini ve bugününü sürekli, süreli sergileri ve etkinlikleri aracılığıyla anlatmaya çalışan üç katlı müzenin kronolojik olarak tasarlanan

zemin kat sergi salonlarında (Ek-3, 4) sırasıyla Ek-23'te belirtilen temalar sergilenmektedir ve yine bu katta hediyelik eşya mağazası ve kafeterya birimleri bulunmaktadır. Konferans salonu ve kent belleğinin de bulunduğu birinci kat sergi salonları (Ek-5, 6) ise 15 başlıkta “Yaşam ve Kültürüyle Bursa” bölümü olarak düzenlenmiştir ve Ek-24'teki başlıklarda tematik sergilemeler gerçekleştirilmektedir. Tematik sergilemenin devam ettiği zemin katta ise (Ek-7, 8) Bursa ekonomisinin dinamikleri Ek-25'te sergilenmektedir (Rehber, 3-14).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Antalya Kent Müzesi Projesi

Antalya’da bir kent müzesi ihtiyacı ilk olarak, 25 Ocak 1995 tarihli Antalya Kültür Sanat Dernekleri Ortak Bildirisi’nde kent gündemine taşınmıştır. Ardından 15 Ocak 1998 tarihli Antalya Kent Konseyi Raporu’nda kent müzesi için ihtiyaç saptaması gerçekleştirilmiştir. 1999 yılı sonbaharında Antalya Sanatçılar Derneği’nin öncülüğünde “Kent Müzesi Oluşumu İçin Yürütme Kurulu” adlı bir grubun yan yana gelmesinin ardından başlatılan tüzük çalışmaları Kent Müzesi Girişimciler Derneği’nin kurulmasıyla sonuçlanmıştır. 1999’dan 2006 yılına kadar süren 7 yıllık bir bekleyiş sonunda, Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin projeyi sahiplenmesiyle Tarih Vakfı danışmanlığında, 2006 yılı Ocak ayında Kent Müzesi Danışma Kurulu oluşturulmuştur. 21-22 Nisan 2006’da gerçekleştirilen Kentler ve Kent Müzeleri Uluslararası Sempozyumu’nun ardından 2006 yılı Kasım ayında Antalya Kent Müzesi Proje Hazırlık Merkezi ve Kent Belleği’nin açılması sonucu kentli katılımıyla projelendirme süreci başlamıştır. 31 Temmuz 2009 tarihi itibarıyla Antalya Büyükşehir Belediyesi ve Tarih Vakfı arasındaki danışmanlık sözleşmesinin sona ermesiyle proje, Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulan Müzeler Koordinatörlüğü’ne bağlanmıştır. Bugün itibarıyla projenin, nasıl bir yol haritası mihmandarlığında sonuçlandırılacağına dair bir bilgilendirme yapılmamış ve proje takvimi açıklanmamıştır.

Tarih Vakfı danışmanlığında, 2006-2009 yılları arasında, Antalya Kent Müzesi’nin kuruluşu için gerçekleştirilen çalışmaların ana hatlarına ve işlev, amaç ve ilkeler belgesinin genel çerçevesine değinilmeden önce Antalya Kent Müzesi’nin ana hareket noktalarında biri olan Antalya Kent Tarihi konusunda kısa bir anlatım gerçekleştirilecektir.

4.2. Antalya Kent Tarihine Genel Bakış

İ. Ö. 188 yılında yapılan Apameia Antlaşması’ndan sonra, Anadolu’da döneminin en güçlü devleti olan Pergamon Devleti, Pamphylia Bölgesi’nin batısına sahip olmuştur (Magie, 1950, 758).

Pergamon Kralı Attalos II. Philadelphos'un, İ.Ö. 159-138, tahta çıkışından kısa bir süre sonra Pamfilya'da hak talep etme isteğini sağlamlaştırmak için bölgede İ.Ö. 158'de Attaleia kentini kurdurduğunu yazılı kaynaklar aracılığıyla öğrenebilmekteyiz (Hellenkemper, Hild, 2004, 298).

Attaleia Kentinin kurulması, Pergamon Krallığı'na hem Pisidia gibi bir ticari kavşağı denetleme avantajı sağlayacağını hem de krallığın güneydeki yayılımını kolaylaştıracağı bilinmektedir (Allen, 1983, 103).

Attaleia'nın, İ. Ö. 75 yılında düzenlenen Ephesos Gümrük Yazıtında yer aldığı bilinmektedir. Bu yazıtta, Attaleia'nın ismi okunamasa da yasanın tüm Pamphylia kentlerini kapsamı bilinmekte ve Attaleia'nın da dahil olduğu düşünülmektedir (Engelmann, Knibbe, 1989, 21).

Roma Barışı ile başlayan Roma İmparatorluk Dönemi'nde kent, Galatia Eyaleti'ne bağlıdır. Vespasianus Dönemi'nde Lykia ve Pamphylia tek bir eyalet haline getirilmiştir. Bu dönemde, Attaleia, Lykia-Pamphylia Eyaleti sınırları içerisinde (Gökalp, 2008, 24-26).

İ.S. 431'deki Efes Konsiliumu'nda, Theodoros Attaleia Piskoposu olarak görülür. 915-916 yıllarında, VII. Konstantin Dönemi'nde, Attaleia'nın dış sur duvarlarının tamamlandığı bilinmektedir. 1083-84 yıllarında Perge ve Syliaion, Attaleia Piskoposluğu'na bağlıdır. 1397'de ise Side, Attaleia Piskoposluğu'na bağlanır. Antalya Müzesi'nde bulunan bir yazıtta Attaleia diğer kentlerin hepsinden daha güvenli olarak Araplar karşısında Romalılar'ın gururu ve bastionu olarak adlandırılmaktadır (Hellenkemper, Hild, 2004, 302).

Antalya, 1071'den kısa bir süre sonra Türk idaresine geçmiştir. Daha sonra, Bizans tarafından tekrar geri alınmış ve ikinci fetih, bundan tam 800 yıl kadar önce Mart ayı içinde gerçekleşmiştir. Tahminen 1213 veya 1214 yılında, Antalya, bir vesileyle tekrar Türkler'in elinden çıkmıştır. Yazıtlarda, Antalya'nın isyan ettiği, halkının ayaklandığı ve sonuç olarak da İzzeddin Keykavus tarafından tekrar ele geçirildiği yazmaktadır (Baykara, 2009, 2).

Antalya, Selçuklular Dönemi'nde altın çağını yaşamıştır. Deniz ticareti çok gelişmiş ve bir liman kentine dönüşmüştür. Yün ve ipek ticaretinin merkezi olmuştur (Akıncıoğlu, 1988, 81).

Bölge, XIII. yüzyılın sonu ile XIV. yüzyılın başlarında Tekelioğulları'nın yönetimindedir ve Osmanlılar'ın gelişine kadar onların elinde kalır. 1390-93 tarihleri

arasında Osmanlılar'ın eline geçen bölge, Anadolu Eyaleti'nin önemli sancaklarından biri olur (Karaca, 2009, 1).

Antalya kent tarihinde, 20. yüzyılın ilk yarısı, işgal yıllarının olduğu sayfaları barındırır. 29 Nisan 1919'da Antalya'yı işgal eden İtalyan'ların kentten geri çekilmeleri 5 Temmuz 1921 günü gerçekleşmiştir. İ.Ö. 158'den günümüze, Kent Antalya, Hellenistik, Roma, Bizans, Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı Dönemleri'nde kesintisiz iskana tabi olmuştur ve günümüzde Cumhuriyet Dönemi Antalya'sı olarak 1 milyonun üstünde bir nüfusla büyükşehir statüsünde bir yerleşimdir.

4.3. Antalya Kent Müzesine Duyulan İhtiyaç

Paleolitik Dönem'den itibaren çevre kültür bölgesi, İ.Ö. 3. yüzyıldan itibaren de merkezi iskana tabi olan ve bir Anadolu ve Akdeniz kenti olan Antalyabirçok tarihi izlerini taşımaktadır. 1950'lerden sonra tarım, 1970'lerden sonra ise bir turizm kenti olarak anılan Antalya'nın nüfusu son 80 yılda 50 kat artmıştır. Bu hızlı artış kentin kültürel gelişmesine beklenen katkıyı sağlayamamıştır (Silier, 2007d, 1).

Diğer yandan, tarım, turizm ve inşaat sektörlerindeki hızlı gelişme nedeniyle, kente yüz binlerce kişi göç etmektedir. Göçlerle yaşanan kentsel değişim bir yandan çeşitlilik sağlarken, diğer yandan da sosyal ve kültürel bir gerilime neden olmaktadır. Bu değişimlerin de sonucu olarak çıkan kent müzesi projesi, Antalya'nın geçmişten günümüze uzanan, çok katlı, karmaşık ve zengin hikayesinin yanı sıra kentin daha iyi algılanabilmesine, korunmasına ve geliştirilmesine yardımcı olacaktır (Silier, 2007d, 1).

4.4. Antalya Kent Müzesi'nin Genel Çerçevesi ve Bölümleri

2006 yılı Kasım ayında projelendirme çalışmaları başlanan 2009 yılı Temmuz ayında tamamlanamadan askıya alınan Antalya Kent Müzesi'nin hazırlık sürecinde belirlenen ana bölümlenmesi; Sürekli ve Geçici Sergiler Bölümü, Kent Belleği Merkezi, Kent Kültür Gezileri Merkezi, Eğitim-İletişim-Yayın Merkezi şeklinde gerçekleştirilmiştir.

4.4.1. Sergiler Bölümü

Müzenin sergiler bölümü, kentsel mekanın ve nüfusun oluşum ve gelişimini, tarihte özel ve kamusal yaşamın geçirdiği evrimi ziyaretçi ve kullanıcılarıyla interaktif bir biçimde paylaşmayı amaçlamaktadır. Sergi salonlarının nasıl bir düzenleneme ve

tasarımla vücuda geleceği projelendirme sürecinde belirlenecektir. Onarım ve koruma birimlerinin de sergiler birimi içinde kurulması planlanmaktadır.

Sergilerin bir bütün olarak yöneleceği içerik ve yaklaşımı tanımlayan öğeler ise: Antalya’da kentlilik ve tarih bilincinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına katkıda bulunma, Antalya’nın doğal ve kültürel değerleri ile tarihini yansıtmaya, kentin sürekliliği ve bütünlüğü içinde tanınmasına yardımcı olma, kentin tarihini ilgilendiren her alanda ortak kültürel üretim merkezi olma, geçmişte ve özellikle günümüzde Antalya’da yaşanan hızlı değişimlerin kavranması ve bu değişimlere cevap veren bir Antalyalılık bilincinin geliştirilmesi, kentte karşılıklı anlayışın kökleştirilmesi, kent yaşamına katılımın ve aktif tutum alışın yaygınlaştırılması, tarih boyunca Antalya’da kent yaşamının sorunlarının, çelişkilerinin, dar boğazlarının ve kentin bunlarla baş etme sürecinin dinamik bir bütün olarak kavranması, bir toplumsal bellek ve arşiv oluşturulması olarak sıralanabilir (Silier, 2007c, 3-4).

4.4.1.1. Antalya Kent Müzesi’nin Tematik Sergileri

Antalya Kent Müzesi’nin dört tematik sergisinin mekansal, içerik ve tasarım süreci, 2010 yılı sonuna kadar aşamalandırılarak tamamlanması planlanmaktadır. Bu sergilerin içerikleri aşağıda ve ekli tablolarda, açılış takvimleri ise restorasyon ve yapım süreci başlığında ele alınmıştır.

4.4.1.1.1. Antalya Mutfak Kültürü Sergisi

Karaalioğlu Parkı’nın yeniden düzenlenmesi sürecinde yıkılıp yeniden yapılacak iki binanın (Büyükşehir Belediyesi Nikah Salonu ve Deniz Restoran) Çağlar Boyunca Antalya’da Aile ve Evlilik Tarihi Sergisi ve “Antalya’da Mutfak Kültürü” Sergisini içermesi önemli bir çekiciliği de gündeme getirmiştir. İlk serginin içinde Antalya Büyükşehir Belediyesi Nikah Salonu’nu, ikinci serginin içinde ise Kent Müzesi Lokanta ve Kafeteryası ile Antalya Mutfak Ürünleri Satış Mağazasını barındıracak bu iki müze bölümünün çok geniş bir gruba seslenmesi beklenmektedir.

İnsanoğlunun yemek serüveninin Antalya kesitinin yansıtılacağı Antalya Mutfak Kültürü Sergisi (Ek-26), yeme-içme, saklama, pişirme yöntemleri, gıda maddeleri üretimi, yemek sunumu, mutfak alet ve malzemelerinin (hazırlık, pişirme ve sunum) üretim ve kullanımı, sofrada adabı, aşçılık ve lokantacılık sektörünün gelişimi gibi konuları tarihi perspektif içinde, bir kültürler arası etkileşim ve sentez alanı olarak ele alıp ziyaretçileri ile paylaşacaktır. Bu paylaşımın serginin gezilmesi ile sınırlı olan pasif

biçimleri kadar, lokanta ve kafeteryayı kullanma, özel yiyecekler mağazasını ziyaret, yemek kurslarına, mutfak kültürü konferans ve atölyelerine katılım gibi daha aktif biçimleri de teşvik edilecektir.

4.4.1.1.2. Çağlar Boyunca Antalya’da Aile ve Evlilik Tarihi Sergisi

Çağlar Boyunca Antalya’da Aile ve Evlilik Tarihi Sergisi (Ek-27), çok yaygın ve temel bir sosyal ilişki biçimi olan aile ve evlilik kavramının Antalya özelinde, çağlar boyunca geçirdiği evrim, etnik, dinsel, kültürel gruplar arasındaki farklılıklar dikkate alınarak yansıtılacaktır. Doğal olarak, özellikle 20. yüzyıl öncesinde Antalya kapsamında özel bilgi bulunmadığı durumlarda, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Dönemi’nde aile ve evliliğe ilişkin literatür ve görsellerden yararlanılacaktır. Nikah Salonu’nun modernleştirilerek bu alan içindeki varlığının korunması çift yönlü bir etkileşimi olanaklı kıldığı gibi, ailelerden istek oldukça, lokanta ve kafeterya bölümünün ya da mutfak kültürü bölümündeki özel bir salonun nikah sonrası geleneksel törenlere tahsisi, ustalıkla planlanmak kaydıyla, müzenin bu bölümüne önemli bir dinamizm kazandıracaktır (Silier, 2007c, 14).

4.4.1.1.3. Antalya’nın Doğası Sergisi

Belediye bahçesindeki Eski İpekböcekçiliği Enstitüsü binası ve arkasındaki tarihi yapının Antalya’nın Doğası ve Antalya’yı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor? tematik sergilerine ev sahipliği yapar hale getirilmesi sergileme sürecinin ikinci önemli adım olacaktır.

Antalya’nın Doğası Sergisi’nde (Ek-28), müzenin bir bölge müzesi olmadığı unutulmadan ve Antalya Doğa Tarihi Müzesi ve botanik bahçesi işlevlerinin birkaç yüz metre karelik bir alan içinde üstlenilemeyeceği unutulmadan etkili bir sergileme yapılacaktır. Bu sergileme bitki ve hayvan varlığının yanı sıra sulak alanlar, tatlı su kaynakları, deniz-su-hava kirliliği, katı atık yönetimi, çevre ve enerji, Antalya’da çevre hareketinin tarihi gibi konuları kapsayacaktır. Bu bölümün, müzenin kendi bahçesinin ve içinde yer aldığı Karaalioğlu Parkı’nın bir dönemler özenle yetiştirilmiş ağaç ve bitkilere ev sahipliği yapması dolayısıyla falezler üzerindeki konumundan da yararlanılarak, kentin doğal varlıkları üzerine eğitim veren bir merkez işlevi üstlenmesi de planlanmaktadır (Silier, 2007c, 14).

4.4.1.1.4. Antalya'yı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor? Sergisi

Antalya'yı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor? Sergisi (Ek-29), Antalya'ya ilişkin günümüz verilerinden hareketle, olası gelişme senaryolarının ortaya konulmasını, tartışılmasını ve duyarlılıkların güçlendirilmesini amaçlayacaktır. Bu sergide, 2023 ve 2048 yılları temel alınarak, çeşitli alanlarda var olan eğilimlerin ne tür gelecek alternatifleri ürettikleri üzerine, benzeştirmeler yoluyla, alternatif gelişim tabloları ortaya konulacaktır. Ayrıca, farklı toplumsal aktörlerin Antalya'nın geleceğine ilişkin önerilerinin yaygın bir tartışmaya konu edilmesiyle Antalya'da aktif, sorumlu yurttaşlık sürecini güçlendirmesi hedeflenecektir (Silier, 2007c, 13).

4.4.1.2. Antalya Kent Müzesi'nin Kronolojik Sergisi

Büyükşehir Belediyesi ana binası ile Kapalı Spor Salonunun, kronolojik sergi ve geçici sergilerle etkinlik alanı amacıyla kullanılması planlanmaktadır. 2011 yılı içerisinde açılması, 2012 yılında da tamamlanması planlanan bu kronolojik sergiye ait içerik aşağıda ve ekli tablolarda, açılış takvimi ise restorasyon ve yapım süreci başlığında ele alınmıştır.

4.4.1.2.1. Karain'den Günümüze Antalya ve Antalyalılar Sergisi

Sergide, Bizans ve Öncesinde Antalyalılar (Ek-30), Selçuklular ve Haçlılar Dönemi'nde Antalyalılar (Ek-31), Bir Osmanlı Sancağı Antalya (Ek-32), Cumhuriyet Dönemi Antalya'sı (Ek-33) alt başlıklarında kentin fiziksel kullanımına ilişkin çok katlı ve karmaşık yapısı hakkında elde var olan bilgiler, kişilere ait anlatılarla kentin bir toplumsal yapı olarak, büyük hikayesinin bütünleştirilme yöntemiyle anlatımını sağlanacaktır.

Bu sergi, Antalyalılar'ın ve Antalya'yı ziyaret edenlerin, çeşitli dönemlerde yaşamış Antalyalılar'la tanışma sergisi olarak kurgulanmaktadır. Kentin politik, askeri tarihinin anlatımı yerine, yaklaşık 50 Antalyalı'ya ilişkin alt hikayelerin anlatılması, birçok bakımdan kent müzeciliğinde önemli bir deneme anlamına gelecektir. Sergi, çeşitli tarihsel dönemlerden, sosyal gruplardan ve ilişki alanlarından dengeli bir biçimde seçilecek kısa anlatılardan oluşacak, yalnızca bir yaşam öyküsü olmakla sınırlı kalmayıp, bir dönem öyküsü olarak yarar sağlayacaktır (Silier, 2007c, 15).

İnsana dair duygular, özelemler, korkular, maceralar, başarı ve yenilgilerin anlatılması, kısaca yaşanmışlıkların paylaşılması, müze-izleyici-kullanıcı arasında

bağlantının doğrudan kurulmasına yardımcı olacaktır. Sistematik koleksiyonların, arşivlerin, hatta araştırmaların çok sınırlı olduğu, var olan kullanılabilir malzemeler çerçevesi içinde, sözlü tarih tanıklıklarından, büyük sayıda olmasa da yazılı otobiyografik kaynaklardan etkili bir biçimde yararlanılması imkanı doğacaktır (Silier, 2007c, 15).

Kuşkusuz, müzeye iki-üç saat gibi sınırlı bir zaman ayıracak büyük izleyici grubu için, kronolojik serginin temel taşları olan insan hikayeleri, söz konusu kişilerin tüm yaşamını kapsamayan, bir kısa dönem ya da olaya ilişkin, en çok iki-üç dakika içinde kavranabilir kesitlerden oluşacaktır. Öykünün geri kalan bölümleri, katmanın öteki sunuş biçimleri (bilgisayarlı enformasyon masaları, ek dokunmatik ekranlar, istenince kullanılabilecek bilgi tabloları, dinlenebilecek ek özyaşam öyküleri, küçük belgesel film seyir cepleri vb.) içinde anlatılacaktır. Müze ziyaretçileri arasında ağırlıklı bir grubu oluşturacak gençlerin ve çocukların ilgileri soyut ve dolaylı anlatımlar yerine, çocuk kitapları ve dijital yayınlar aracılığıyla çekilmeye çalışılacaktır (Silier, 2007c, 15).

4.4.1.3. Geçici Sergiler

Her altı ayda bir geçici sergi açılması programlanmaktadır. Antalya Kent Müzesi şu anda bir bölge müzesi ya da ilçe müzesi bulunmayan, yalnızca üç arkeoloji müzesi ve bir etnografya müzesinin bulunduğu koşullarda, özellikle yerli ve yabancı turistler bakımından, geçici sergilerinden birini Antalya çevresindeki müzesi olmayan arkeolojik kazı alanlarına ayırmayı planlamaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve kazı ekipleri ile yakın işbirliği halinde hazırlanacak bu tür sergilerin ustaca kurgulanması başarılabildiği takdirde, kazı alanlarının çok daha büyük gruplar tarafından gezilmesine yardımcı olacağı öngörülmektedir. Söz konusu arkeolojik sit alanları sergileri işlevlerini yalnızca tanıtımla sınırlamayıp, bu alanlar için kurumsal ve kişisel fon geliştirme, maddi destek sağlama kampanyalarıyla bütünleştirilmesi, hem kazı ekiplerine önemli bir olanak yaratacak, hem de bağışların düzeyi ile orantılı bir kitlesel benimsenme olanağı sağlamış olacaktır (Silier, 2007c, 16).

Antalya Kent Müzesi'nde ilk arkeolojik sergi olarak "Patara'da Yaşam" (Ek-34) önerilmektedir. Geçici sergilerden ikincisinin kent içi konulara yoğunlaşması, Antalya'nın mahalleleri, meslek grupları, ekonomik sektörleri, büyük sayıya ulaşan 19. ve 20. yüzyıl göçmen gruplarının yaşamları gibi konular üzerine kurulması, yine insan temelli bir yaklaşımla müze bütünlüğünü sağlayabilecektir. Bu sergilerin olabildiğince

büyük bölümünün ilgili toplumsal gruplarla ortaklaşa hazırlanması ve böylece çeşitli grupların müzeyle olan bağlarının somut kanallara kavuşturulması olanaklı olacaktır.

İkinci geçici sergi olarak da Antalya ve Deniz Sergisi önerilmektedir (Ek-35). Ayrıca “Antalya ve Turizm”, “Antalya Lisesi”, “Antalya’da Yörükler”, “Antalyaspor”, “Antalya’da Üniversiteli Olmak” gibi konular da geçici sergiler kapsamında değerlendirilebilir (Silier, 2007c, 16).

4.4.1.4. Konuk Sergi ve Etkinlikler

Müzenin ilk fizibilite çalışmaları yürütülürken, dinamik bir müze yapısının kurslar, konferanslar, bilimsel toplantılar, konserler, festivaller ve benzeri etkinliklere ek olarak, konuk sergilerle de desteklenmesi büyük bir önem taşımaktadır.

Müzelerin sergi ve etkinliklerinin, yerel ortamın kendine özgü karakterini uluslararası söylemler ve içeriklerle oluşturulması önemlidir (Balcıoğlu, 2009a, 11)

Antalya ile ilgili olma koşulu bulunmayan konuk sergi-büyük etkinlik-gösteriler için, planlama çalışmaları sergi hazırlık süreçleriyle eşgüdümlü yürütülmektedir. Bilindiği gibi, uluslararası çapta önemli, yüz binlerce insan için bir kültürel hedef oluşturacak taşınabilir sergilerin programları genellikle bir-üç yıl önceden belli olmaktadır.

Müze açıldığında konuk sergilere ait bu bölümün, müzenin bütünü düzeyinde etkili olabilmesi için, müzenin kurumsal kimliğinin yanı sıra, arkasında bulunan uluslararası ve ulusal çapta saygın kişilerin kimler olduğuna, yönetimine, ilk üç-beş yıllık etkinlik programına, teknik altyapısı ve güvenlik koşullarına kadar birçok konu önem taşımaktadır (Silier, 2007c, 17).

4.4.1.5. Sergilerin Hazırlanışında Genel Yöntem

Antalya Kent Müzesi sergilerinin, kuruluş mantığının bir gereği olarak yaygın bir katılımı ve gönüllü emeğin sürece dahil edilmesi ile hazırlanması amaçlanmaktadır.

Antalya Kent Müzesi’nin sergi hazırlık sürecindeki ana iş kalemleri genel olarak:

- İşlev-Amaç-İlkeler Belgesi, Sergiler Genel Yaklaşım Notu ışığında ve Danışma Kurulu onayı ile bir sergi çalışma grubunun kurulması,
- Çalışma grubu görev tanımının yazılı olarak belirlenmesi ve belirli bir olgunlaşma düzeyine erişim için iç iletişimin sağlanması ve ilk araştırma çalışmalarına başlanması,

- Çalışma grubunun da katılımıyla bir atölye düzenleyerek konu uzmanları ile buluşulması,
 - Atölye çalışmasının akabinde çalışma grubu görev tanımının rafine edilmesi ve bir veya iki küratörün devreye girmesi,
 - Gerekli olan durumlarda sözlü tarih çalışmalarına, bu konudaki ekiple işbirliği yapılarak başlanması, olası danışma ihtiyaçları doğrultusunda varsa yerli ve yabancı danışmanlardan bu ihtiyacın karşılanması,
 - Mimarlarla ilk ortak çalışma,
 - Ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda koleksiyon ve malzeme araştırması ve toplanmaya başlanması,
 - Kurucu küratör ve sergi küratörünün birlikte çalışarak bir senaryo önerisi/taslağı geliştirmesi,
 - Taslak senaryonun çalışma grubuna bildirilmesi ve görüşlerinin alınması ardından Danışma Kuruluna götürülmesi,
 - Senaryonun alt bölümleri için çalışma yapılması, bu taslağın görüşülmesi ve kesinleştirilmesi,
 - Uygulayıcı tasarımcıyla teknik elemanların ve sanatçıların seçimi,
 - Proje mimarlarıyla ikinci ortak çalışma, uygulama ve son düzeltmeler.
- Şeklinde sıralandırılabilir (Silier, 2007c, 9).

Unutulmamalıdır ki; özellikle küratöryal çalışmalar açısında Bölüm ve Dönem Küratörlüğü sisteminin netleştirilmesi, tanımlanan iş kalemlerinin takvimlendirilmesi, senaryo ve sergi sahne fişleri çalışmalarına paralel olarak tasarım sürecini de başlatılabilir. Sürekli sergilerin yenilenebilir olması, buna bağlı olarak küratöryal çalışmanın geniş bir perspektifte çeşitlendirilerek sürdürülmesi müzeye olan ilginin canlı kalmasını sağlayacaktır.

4.4.1.6. Antalya'ya İlişkin Koleksiyon Varlığı ve Yönlendirdiği Anlatı Çerçevesi

Yerele ilişkin içerikle kurulan müzelerde çoğu zaman koleksiyon edinme ve muhafaza etme sorunları yaşanmaktadır (Caunce, 2001, 210).

Son yüzyıllarda Antalya'yı bölgesinde önemli bir kentsel merkez yapan toplumsal gruplardan ikisinin yaşam tarzlarına ilişkin maddi mirasları neredeyse tümüyle ortadan kaybolmuştur. Körfez'in derebeyi ve mültezim aileleri, Genç Osmanlılar Dönemi'nden başlayan idari ve mali reformlarla etkisizleştirilmiştir. 1914-1922, Birinci Dünya ve Kurtuluş Savaşı Yılları, 1923-24 mübadelesi ve onu izleyen nüfus hareketleri ise

Antalya'nın en varlıklı ikinci kentsel grubu olan Rum nüfusun Yunanistan'a göçü ile sonuçlanmıştır. Bu arada, Osmanlı Teke Sancağı'nın ve Cumhuriyet'in yeni vilayetinin arşivlerinin yangınlarda yok olması ve kağıt hamuru fabrikalarına gönderilmesi, kentin yakın geçmişine dair hikayelerin ve koleksiyonların erişilebilirliğini zorlaştırmaktadır. Bu iki gruba ek olarak, 1970 sonrasında kentli Antalyalılar'ın önemli bir kesiminin genel eğilimi izleyerek Ankara ve İstanbul'a taşınmaları ve kentleri ile ilişkilerini büyük oranda kesmeleri kentin hafızasının bir başka bölümüne ulaşılmasını zorlaştırmaktadır. Bugüne yansıyan yaşam biçimlerinin, koleksiyon ve arşivlerin böylece sınırlandırılması, Türkiye'de tarihçiliğinin Antalya konusundaki yetersizliği, kenti kolektif bir hafıza kaybına uğramıştır (Silier, 2007c, 7).

Kent müzeleri, arkeoloji, etnografya ve sanat müzelerinden farklı olarak, orijinal nesnenin sergilenmesini ön koşul kabul etmezler (Savaş, 2009, 11).

Antalya'nın uzun, üç imparatorluk ve onlarca devletin egemenliği altında geçen karmaşık hikayesinin bugüne aktarılabilmiş malzemesinin görece küçük bir bölümü müze içinde yararlanılabilir orijinal eserlerden oluşabilecektir. Bu oranın, başta Antalya Arkeoloji Müzesi olmak üzere diğer müzelerin katkısıyla yapılabilecek replika ve modeller yoluyla dolaylı bir biçimde ve sınırlı bir oranda arttırılması olasıdır.

Ancak şu kadarı bellidir ki, Antalya Kent Müzesi, kendi orijinal koleksiyonlarını geçici sergiler, zahmetli bir bağış, ödünç alma ve satın alma politikası yoluyla, gelecek onyıllar içinde geliştirebilecektir. Bu özellik, klasik müzecilikten gelme alışkanlıkların ilk anda uyandırdığı kadar vahim bir durum içinde bulunduğu anlamına gelmemektedir. Kudüs Davut Kulesi, Edo Tokyo Kent Müzeleri başta olmak üzere bir dizi kent müzesi, her şeyden önce iletişim ve eğitim merkezleri oldukları bilinciyle, daha en baştan orijinal koleksiyonlara dayanmayacaklarını saptamışlar, hatta bunu giriş kapılarında ilan etmişlerdir (Silier, 2007c, 8).

Üstelik geçtiğimiz yirmi-yirmi beş yılda, sayısı yüz binlere, hatta milyonlara ulaşan koleksiyon varlıklarına sahip, diğer müzelerde bile, bu müzelerin ziyaretçi ve kullanıcılarıyla kurduğu iletişim içinde orijinal objelerin rolü önemli oranda sınırlandırılmıştır. Çoğu çağdaş kent müzesi, maketler, modeller, panolar, fotoğraflar, karikatürler, ilüstrasyonlar, efemera ve özellikle hareketli görsel, işitsel malzeme, bu arada kısa belgeseller ve animasyonlar yardımıyla anlatılarının önemlice bir bölümünü kurgulamaktadırlar (Silier, 2007c, 8).

Ancak, sözü edilen replika, maket, model ve görsel-işitsel malzemeler aslında sanıldığı kadar ucuz ve kolay hazırlanır değildir. Tersine, bunlar da titiz ve uzun bir

hazırlığı gerektirmekte, önemli kaynaklarla gerçekleştirilebilmektedirler. Bilimsel araştırmanın ve görsel veri bankacılığının çok gelişmiş olmadığı Türkiye benzeri ülkelerde üretilecek yeni müze malzemesi önemli riskleri de birlikte getirmektedir. Ayrıca anlatıya ya da malzemeye ilişkin geniş bilgilerin toplanması ve ayrıntılı tanımların yapılması tek başına yeterli değildir. Bunları somut bir sergi ürününe dönüştürecek teknisyen ve sanatkarların bulunması da başarılı bir sonuç için çok önemlidir (Silier, 2007c, 8).

Yukarıda sıralananlar müzeciliğin zevkli ancak güç bir bilim dalı, işletmecilik alanı, sanat ve zanaat olduğunu bir kere daha ortaya koymaktadır. Dünyanın birçok ülkesinde, bu arada son yıllarda Türkiye’de, bu zorluğu aşarak yüz binlerce, hatta milyonlarca insanı kendine çeken kurumlar var edilebildiğine göre, zorlukla baş edebilmenin kuralları yerine getirilebildiği ölçüde, Antalya Kent Müzesi’nin de benzer bir sonuca ulaşması olanaklıdır (Silier, 2007c, 9).

4.4.2. Kent Belleği Merkezi

Kent bellekleri, kentlerin ortak hafızalarıdır, kent belleği merkezleri de bu hafızaların bir araya getirilerek, kentliler ve araştırmacılarla belli bir çerçevede paylaşıldığı yapılardır. Bu merkezler, kişisel hatıralardan aile fotoğraflarına, eski bir işletmenin gelir-gider defterlerinden, kent dışındaki arşivlerde bulunan, kentle ilgili, bilgi, belge ve malzemeye, mahalli bir futbol kulübünün arşivinden o takımdaki bir futbolcunun hatıralarına kadar geniş bir yelpazede çalışma yürüten kurumlardır (Danacıoğlu, 2001, 171).

Bu merkezlerin kolektif tarih çalışmalarında kullandıkları en önemli araçlardan biri de sözlü tarih çalışmalarıdır.

Sözlü tarih, daha çok bir malzeme toplama yöntemi, bugünü ve geleceği daha iyi anlayabilmek için, geçmişin anlamlandırma sürecine yapılan bir katkıdır (Caunce, 2001, 12).

Antalya’da yürütülen kent müzesi çalışmalarında kentin kaybolmaya başlamış hikayelerinin kayıt altına alınabilmesi amacıyla sözlü tarih çalışmalarına büyük bir önem verilmektedir.

Merkez, kentin geçmişten getirdiği materyallere sahip olmak ve bunları aktarmak için bir kütüphane, arşiv ve araştırma biriminden oluşacaktır. Sözlü tarih, envanterleme çalışmaları bu merkezde yapılacaktır. Merkez, yalnızca Antalya’da bulunan her türlü tarihi değer taşıyan belge ve yayını yan yana getirmekle kalmayacak, yurtdışındaki,

İstanbul ve Ankara'daki arşiv ve kütüphanelerde var olan önemli malzemenin birer kopyasının da Antalya'daki kullanıcılara sunulabilmesini amaçlayacaktır. Kent Belleği, sürekliliğinin sağlanması için temel güncel gelişmeleri izleyip belgeleyecektir. Kent Belleği Merkezi, yukarıda sayılan işlevleri doğrultusunda koleksiyon edinme (2863 dışında kalanlar), sözlü tarih arşivi, kurumsal arşiv çalışmaları, ulusal-uluslararası basında Antalya, Antalya bibliyografyası çalışmaları sürdürmektedir.

Kent Belleği Merkezlerinin koleksiyon oluşturmada, bağışlar haricinde kullanabileceği bağımsız bir bütçesinin bulunması, bürokratik engellere takılmadan, kente dair belgelerin ve malzemelerin sanal ortamlardan da alınabilmesine vesile olacağı unutulmamalıdır.

4.4.3. Kent Kültür Gezileri Merkezi

Kentin kültür mirası, birikimi ve deviniminin farkına varılması kente önemli girdilerin kazandırılmasını sağlar (Tufts, Milne, 1999, 4).

Antalya Kent Gezileri Merkezi, başta çocuklar ve gençler olmak üzere, sistemli gezilerle, Antalyalılar'ın ve turistlerin, ilgi alanlarına göre çeşitlenmiş gezileri hazırlayarak, kenti tanııtma ve anlatma işleviyle kurgulanacaktır. Merkez, başta Kaleiçi Bölgesi, Haşim İşcan ve Balbey Mahalleleri olmak üzere, kentin tarihi bölgelerini ve kentteki belli başlı referans noktalarını müze çalışmalarıyla bütünleştiren bir dizi rehberlik hizmeti geliştirecektir. Öncelikle, yıpranmış olan kentlilik bilincini yeniden onarmayı, somut nesnelerin tarihinden çok kentin hikayesini aktarmayı, kentin geçmişi hakkında bilgi sahibi olmayı, kenti kentte yaşayanlar için daha iyi koşullarda paylaşım olanağı sağlamayı, kişinin kentle bir bağ kurmasına ön ayak olmayı, varolan kültürel değerlerin korunmasını, nesilden nesile aktarılmasını, tanınmasını amaçlamaktadır.

4.4.4. Eğitim-İletişim-Yayın Merkezi

Müzelerin koleksiyonları kadar önemli olan diğer bir parçaları da eğitim etkinlikleridir ve okul öncesi öğrencilerden emeklilere kadar geniş bir yelpazede eğitim programlarının geliştirilmesi temelinde müze pedagojisi uygulamaları müzenin kültür kurumu olmasının yanında eğitim kurumu olmasını da sağlayacaktır. Müzelerin pedagojik çalışmaları farklı kişi ve kurumlarla iletişimini de kolaylaştırmaktadır.

Müze pedagojisi değişik sosyo-kültürel birikime sahip bireyleri, farklı ilgi alanlarına sahip kurumları ve sosyal kaynakları bir araya getiren bir alandır (Paykoç-Baykal, 2000, 105).

Merkez, müzenin gerekli ilgiyi görmesini, ziyaretçilere pedagojik destek sağlanmasını ve müzenin çalışma alanına giren konularda yayınlar yapılmasını üstlenecektir. Antalya Sanal Kent Müzesi bu bölüm tarafından kurulup güncelleştirilecek ve müze-ziyaretçi-kullanıcı araştırmalarının ve potansiyel kullanıcılara yönelik anketlerin gerçekleştirilmesi de bu merkezin çalışma alanlarında yer alacaktır.

4.5. Antalya Kent Müzesi Projesi'nin Çalışmalarının Özelliği

Ülkemizde müzeler, bu müzenin kurucusu olan kurum ile tek ya da çok az sayıdaki içerik yönetmeni, tasarımcı, mimar ya da müdürün kararlarıyla kuruluş süreçlerini tamamlamaktadır. Müzeyi kuran otorite (devlet, yerel yönetim ya da büyük sermaye kuruluşu yetkilisi) kendisine muhatap olacak bir görevliyi belirlemekte ve müzelerimiz ilgili kuruluş yetkilileri ve bu görevlinin verdiği kararlar sonucu şekillenmektedir (Silier, 2007c, 1).

Antalya Kent Müzesi kuruluş aşamasının başından itibaren oluşturduğu geniş bir Danışma Kuruluyla, kentte faaliyette bulunan çok sayıdaki sivil toplum kuruluşu ile Kent Konseyi benzeri platformlarda projenin tartışmaya sunulması yoluyla gelişmiştir. Kurucu küratörün kendi rolünü belirlerken karar vericilikten çok tartışmayı kolaylaştırıcılığa yöneleceğini belirtmesi katılım çerçevesini genişletmektedir. Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin görev tanımını demokratik bir kuruluş sürecine olanak verecek biçimde yapması özgün bir çalışma sürecine zemin hazırlamıştır. Böylece müze daha ilk adımlarından itibaren yalnızca kentin en geniş kesimlerini kucaklamakla yetinmeyip, aynı zamanda bu kesimlerin görüş, öneri ve değerlendirmelerini hazırlık sürecine dahil etmektedir (Silier, 2007c, 1).

4.6. Proje Yönetimi ve İdari Yapılanma

Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerine bağlı Kent Müzeleri, Kültür Daire Başkanlıklarına bağlı Kent Müzesi Müdürlüğü veya Kütüphaneler ve Müzeler Şube Müdürlüğü gibi idari yapılara bağlı olarak kurulmaktadır.

Müzelerin binaları içine kapanmış kurumlar olması beklenemez. Bulundukları yerdeki farklı bilimsel, kültürel kurumlarla ve sivil toplum kuruluşlarıyla bağlantı kurup eşgüdüm sağlamaları, müzeleri yaşamın içerisine dahil etmede önem taşır (Birkan, 2001, 238).

Dünyanın her yerinde müzeler yapılanmalarını idari, basın-halkla ilişkiler, pazarlama, muhasebe, depo ve güvenlik başlıklarıyla ayırmışlardır (Dokak, 2009, 174).

Antalya Kent Müzesi de projelendirme aşamasında, genel çerçevesi, bilim, sanat ve ekonominin çeşitli alanlarından gelen, çoğu Antalya’da yaşayan 24 kişilik bir Danışma Kurulu’nu oluşturmuştur. Ayrıca özel danışma kurulu ve gruplarıyla, geniş bir uzmanlar grubunun desteği alınmıştır. Müze yol haritasını belirleyen bu Danışma Kurulunun yanı sıra görev tanımlarıyla birbirinde ayrılmış aktif bir kurumsal yapılanmayla (Ek-36) Kasım 2006-Temmuz 2009 tarihleri arasında çalışmalarını sürdürmüştür. Antalya Kent Müzesi’ni oluşturan ana bölümler arasında bir hiyerarşi ve asıl bölüm-yardımcı bölüm ilişkisi olmaması kurgulanmış, sergilerin ve merkezlerin birbirlerini bütünlemeleri ilke edinilmiştir.

Doğal ve tarihi değerlere sahip çıkmak, salt bir kurumun yüklenebileceği bir sorumluluk değildir. Kentlilerin de, bir kent müzesinden bekledikleriyle ilgili düşünce üretmeleri gereklidir (Savaş, 2009, 17).

Projede, kentlilerin en geniş bölümünün çalışmalara katılmasının sağlanması ve Türkiye’nin bu alandaki uzmanlık potansiyelinin desteğinin alınması da yapılanmada temel ilke olarak belirlenmiştir. Antalya Kent Müzesi Projesi hazırlık çalışmalarında profesyonel emeğin yanında gönüllü emeğin de sürece katılması amaçlanmıştır. Sergi içerik çalışmalarından etkinliklere, koleksiyon çalışmalarından sözlü tarih arşiv çalışmalarına kısaca müzenin her metrekaresine, yol haritasının her noktasına sivil toplumun beklentilerinin yansması ve emek desteklerinin dahil edilebilmesi amaçlanmıştır.

Kent müzelerinde koleksiyon oluşturma ve geliştirme politikasına bağlı olarak, tescil, telif ve kullanım koşullarının belirlenmesi hususları öncelikli olmak suretiyle, iç teftiş mekanizmasının yürürlükte olan yasa, yönetmelik ve genelgelere uygun bir biçimde tanımlanması önemlidir. Kent müzelerinde koleksiyonlar ve işletme modellerine uygun bir mali yapılanma belirlenmesi gerekmektedir.

Müze etkinliklerinde ve idari yapılanmasında kentteki diğer önemli kurumların ortaklığının sağlanabilmesi yurtdışı fonlardan kaynak akışını ve kurumsal sahiplenmeyi hızlandırılabilir. Gelir-gider dengesi ele alındığında göz ardı edilemeyecek diğer önemli bir nokta da günümüzde müzelerin giderlerinin gelirlerinden fazla olmasıdır (Nalbantoğlu, 2006).

4.7. Antalya Kent Müzesi Projesi ve Gönüllülük

Herhangi bir maddi karşılık beklemeden yaşanan topluma ve dünyaya değer katma ve yararlı olma güdülerıyla yapılan çalışmalar gönüllülük kavramı içerisinde değerlendirilir (Argüden, Ilgaz, 2001, 5).

Gönüllülük kavramı ülkemizde ekonomik kaygılar başta olmak üzere henüz yaygınlaşamamıştır. Bu noktadan hareketle kuruluşlar özelinde müze gönüllülüğü kavramının da ülkemizde bulunduğunu söylemek zordur. Bu durum arz-talep dengesi içerisinde değerlendirildiğinde müzelerimiz gönüllülere, gönüllülerimiz de müzelere uzak durmaktadırlar. Amerika ve Avrupa’da ise bu durum ülkemizden farklıdır.

Dünya’nın önde gelen sanat müzelerinde biri olan MOMA’da sanat çalışmalarının sergilenmesinde, etkinliklerde ve ziyaretçilere verilen servislerde gönüllülerin büyük katkıları vardır. İçinde bulunduğumuz günlerde gönüllü limitini doldurmuş olan MOMA’da gönüllü başvuruları her zaman kabul edilmekte ve bekleme listesine alınan gönüllü adayları ilgi alanları ve açık kontenjanlar doğrultusunda müze bünyesine kabul edilmektedir. Gönüllü adaylarından, sanata değer veren bir yapıda olmaları, halkla ilişkiler konusunda esnekliğe, yetkinliğe ve güvenilirliğe sahip olmaları, temel bilgisayar ve internet teknolojisi bilgilerinin olması beklenmektedir. Gönüllü adaylarının ayrıca en az bir yıllık sözleşmeyle her ay, en az iki vardiya gönüllülük yapacaklarını taahhüt etmeleri gerekmektedir (web page2, 2008).

Bireysel anlamda bir özveri olarak adlandırılabilen müze gönüllülüğünün kişisel kazanımları ise; doyurucu bir deneyim, yeni sosyal ilişkiler kurma, kişiliğin zenginleşmesi, yeni beceriler edinilmesi, müze mağazası ve kafeteryasından indirimli olarak faydalanabilme, tanıtım etkinliklere katılım, otopark alanının ücretsiz kullanımı ve müze tarafından düzenlenen seyahatlere ücretsiz katılım olarak sayılabilir (web page3, 2008).

Antalya Kent Müzesi ise projelendirme aşamasında gönüllülük müessesini oluşturulmuştur. Genişleyen bir perspektifle gönüllü çalışmalar aşağıdaki 9 ana grupta toplanmıştır. Bu çalışma gruplarının müze açılış takvimine ve önceliklerine bağlı olarak ilerleyen süreçte çeşitlendirilecek olması gönüllü çalışmaların durağan bir yapıda olmadığını göstermektedir.

4.7.1. Antalya Mutfak Kültürü Çalışma Grubu

Antalya Mutfak Kültürü Çalışma Grubu, Antalya’da gıda maddelerinin üretilmesi, yeme-içme adetleri, saklama, pişirme yöntemleri, yemek sunumu, mutfak alet ve malzemelerinin üretimi, sofrada adabı, özel gün yemekleri, yeme-içme konusunda şifa ve yarar beklentileri, oruç inanışı, aşçılık ve lokantacılık sektörünün gelişimi gibi konuları, tarihi bir perspektif içinde, kültürler arası etkileşimi sentez alanı olarak ele alarak araştırmayı ve Antalya Mutfak Kültürünü müzeleştirmeyi amaçlayan çalışmalar yapmaktadır.

4.7.2. Çağlar Boyunca Antalya’da Aile ve Evlilik Tarihi Çalışma Grubu

Çalışma grubu, geçmişten günümüze Antalya özelinde sosyo-ekonomik, etnik, dinsel farklılıkların, psikodinamik değişimlerin ve kültürel evrimin aile yapısını nasıl etkilediğini; aile içi-aileler arası ilişkiler, kız isteme, doğum, asker gönderme gibi konuların Antalya sosyal hayatına yansılarını irdeleyip aile kurumunun temelini oluşturan evlilik ritüelinin Antalya kültür hayatındaki yeri ve önemini uygulamalı olarak ziyaretçilerine yaşatmayı amaçlayan sergi çalışma grubudur.

4.7.3. Antalya’nın Doğası Çalışma Grubu

Antalya’nın Doğası Çalışma Grubu, Antalya körfezinin ve bölgesinin jeolojik oluşumu, topografik koşulları, iklim, bitki örtüsü, hayvan varlığı ve çevre hareketinin tarihçesi gibi konuları tarihi bir perspektif içinde araştırmakta, bu konuya ait malzemenin nasıl müzeleştirilebileceğini tartışmakta, Antalya Kent Müzesi’nin ilgili bölümünün kurulmasına destek olmaktadır. Çalışma grubu, Antalya’nın Doğası Bölümü ve bu bölüm etrafındaki çalışmalarla, her yaş ve çevreden Antalyalı’nın, kentin doğal zenginlikleri konusunda daha büyük bir duyarlılık içinde olmalarını ve doğa tahribinin engellenmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

4.7.4. Antalya’yı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor? Çalışma Grubu

Çalışma grubu, Anadolu kültür ve iskan coğrafyasının ilk ve en önemli kesitlerinden biri olan Antalya’nın Paleolitik Dönem’den günümüze küçük kesintilerle devam eden yerleşim tarihinde edinilen birikimlerin günümüze ve geleceğe yansılarını üzerine çalışmalar yapmaktadır. Grup, tarih, turizm ve tarım kenti olan Antalya’yı ana hareket noktası olarak belirlemiştir. Aynı zamanda geçmişteki uygulamaları göz önüne

olarak gelecek yıllarda atılacak adımlara öneriler ve projeler geliştirmeyi; eğitim, bilim, ekonomi, kentleşme ve çevre gibi başlıklarda vizyon oluşturmayı amaçlayan sergi çalışma grubu 2023-2048 yılları için olası iyi ve kötü senaryo hazırlıkları yapmaktadır.

4.7.5. Antalya ve Deniz Çalışma Grubu

Antalya ve Deniz Çalışma Grubu, bir liman kenti olan Antalya'nın kuruluşundan günümüze denizle olan ilişkilerini tarihsel bir perspektif içinde ele almayı ve bu alana ait bilgi, belge ve malzemeyi toplayıp bir sergiye ve bir dizi etkinliğe dönüştürmeyi, böylece, kentin denizle ilişkisinin arka planda kalmamasına yönelik çalışmalar yapmayı amaçlamaktadır. Grup, Antalya'nın denizle ilişkisinin incelenmesi ile ilgili bilgilerin ve malzemenin toplanması, topluma sunulması, şenlikler, konferanslar ve geziler düzenlenmesi yoluyla, Antalya'nın, Akdeniz bütünü ile olan ilişkilerinin her yaş ve çevreden Antalyalılar'a tanıtılmasını ve denizin sevdinmesini amaçlamaktadır.

4.7.6. Sözlü Tarih Arşivi Çalışma Grubu

Yazılı tarihin yanı sıra kentlilerin hatıralarının da sergilere ve hazırlık araştırmalarına yansıtılabilmesi için oluşturulan çalışma grubu, kentlilerden ve konuyla ilgili öğrenim gören üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Konu uzmanları (Tarihçiler, aile sosyologları ve yönetmenler) tarafından gönüllülere yönelik gerçekleştirilen, atölye ve eğitim çalışmaları sonucu Antalya tarihi için önem taşıyan kentlilerin anılarının, en ileri yaştakilere öncelik verilerek, videoya kaydedip arşivlemesi ve deşifre edilmesi çalışmaları grubun öncelikli amacıdır.

4.6.7. Müze ve Öğrenim Çalışma Grubu

Müze ve Öğrenim Çalışma Grubu, Antalya'da yaşayan çocuklar ve gençlerde kentlilik bilincinin oluşturulması için; üniversite, ilgili STK'ler, okul öncesi, ilk ve orta öğretim kurum temsilcisi öğretmenler ve velilerin desteğiyle yaratıcı drama ve eğitici kurslarla, katılımcı öğrencilerin bedensel, zihinsel, işitsel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamayı ve müzenin eğitim programlarının geliştirilmesini amaçlamaktadır.

4.7.8. Antalya Kent Müzesi'nin Uluslararası Dostları Çalışma Grubu

Antalya Kent Müzesi'nin Uluslararası Dostları Çalışma Grubu, Antalya'da yaşamakta olan farklı ülke vatandaşlarının, Antalya sosyo-kültürel hayatına katılımlarının artmasını, yerli ve yabancı kültürler arasında homojen bir bütünleşme ve

etkileşimin sağlamasını amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra katılımcıların yurtdışı müze ve galeri ziyaretlerindeki gözlemlerinin Antalya Kent Müzesi'nde uygulanabilirliğini irdeleyen bir çalışma grubudur.

4.7.9. Gönüllü Çalışmalara Destek Grubu

Gönüllü Çalışmalarına Destek Grubu, yukarıda belirtilen 8 gönüllü çalışma grubunun eşgüdümünü sağlamaktan, bu grup üyelerinin iç iletişim, eğitim ve motivasyonlarını geliştirici faaliyetleri planlayıp uygulamaktan sorumlu olarak görev yapmaktadır. Bu grup, kurulmuş ve kurulacak çalışma grupları katılımcılarının projenin bütünü hakkında en güncel bilgilerle donatılmasını, grupların ortak sorunlarının saptanıp giderilmesini, sivil toplum çalışmalarında gönüllülük etiği ve gönüllü çalışmaların verimliliştirilmesi konularında bilgilendirilmesini, böylece Antalya Kent Müzesi'nin en yaygın bir sahiplenme ile kurulmasına yardımcı olmayı hedeflemektedir.

4.8. Restorasyon ve Yapım Süreci

Kent müzelerinin, kentle iç içe ve kolay ulaşılabilir bir konumda olması kullanılabilirlik ve ziyaretçi sayısının artırılması açısından önemlidir. Mimari tasarım sürecinde açık-kapalı sergileme ve etkinlik alanlarının birlikte ele alınması ve gelecekte doğabilecek ihtiyaçlar göz önünde tutularak genişlemeye uygun bir alanın müze alanı olarak seçilmesi faydalı olacaktır.

Antalya Kent Müzesi, halen Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından kullanılan bina, müstemilat, bahçe alanı ve kapalı spor salonuyla Atatürk Stadi'nin bulunduğu Karaalioğlu Parkı'nda müze ihtiyaçları doğrultusunda restorasyon ve ek inşaatlarla biçimlenecek bir projelendirmeye toplam 130.000 m²lik bir alanda kurulacaktır (Ek-9, 10). Antalya Kent Müzesi'nin, 2010-2013 yılları arasında 4 aşamalı (Ek-11) bir projelendirme sonucu tamamlanması planlanmaktadır.

Projenin 3,192 m²lik bir alana sahip olan 1. aşamasının (Ek-12), Antalya Mutfak Kültürü Sergisi (Ek-13) ve Çağlar Boyunca Antalya'da Aile ve Evlilik Tarihi Sergisi (Ek-14) olarak 2010 yılı ortalarında birbirleriyle bağlantılı bir şekilde (Ek-15) açılması planlanmaktadır.

Projenin 2. aşaması (Ek-16), günümüzde Fen İşleri Daire Başkanlığı olarak kullanılan, 3 katlı ve 400 m²lik bir alana sahip olan yapının (Ek-17), Antalya'nın Doğası Sergisi alanı olarak kullanımı, Çevre Sağlık Müdürlüğü olarak kullanılan 364 m²lik yapınınsa (Ek-18), Antalya'yı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor? Sergisi alanı olarak

kullanımı planlanmaktadır. Geçmişte İpekçilik-Böcekçilik Mektebi olarak kullanım gören ve toplamda 764 m²lik bir alana sahip olan 2. Etap proje çalışmalarının 2010 yılı sonlarında tamamlanması planlanmaktadır.

Projenin 3. aşaması, 2,042 m²lik bir alanda, günümüzde Büyükşehir Belediye Binası (Eski Halk Evi) olarak kullanım gören yapının ve 6,767 m²lik bir alana sahip olan Kapalı Spor Salonunun (Ek-19), Karain'den Günümüze Antalya ve Antalyalılar Sergisi alanı ve geçici sergiler alanı olarak, restorasyon ve kuvvetlendirme çalışmaları sonrası (Ek-20), 2011 ve 2012 sonbaharında aşamalandırılarak açılması planlanmaktadır.

2013 yılında açılması planlanan ve projenin 4. etabı olan aşama, Belediye'nin tüm bahçesini ve Atatürk Stadı alanını (30,000 m²) dönüştürerek kullanmayı hedeflemektir (Ek-21). Bu bina grubu, 8,000 m²lik iki katlı zemin altında bir kapalı otopark dışında toplam 16,000 m²lik bir kapalı inşaat alanını kapsayacak ve toplamda yaklaşık 5,500 m²lik bir alanın konuk sergiler alanı ve etkinlikler alanı (Ek-22) olarak kullanılmasını olanaklı kılacaktır.

4.9. Antalya Kent Müzesi'nin Genel Olarak Öncelikleri

Müzelerin unutulmaması gereken en önemli önceliklerinden biri de çocuk dostu kurumlar olması gerektiğidir (Balcıoğlu, 2009a, 17).

Antalya Kent Müzesi, çalışmalarının her alanında çocukların ve gençlerin ihtiyaçları öncelikle gözetilecek ve Türkiye'de müzelerin genellikle açık olduğu gün ve saatler dışında da, talebin geliştirilmesine bağlı olarak olanaklı en uzun süre hizmet vermeyi amaçlayacaktır. Özellikle akşam saatlerinde yerli ve yabancı kullanıcıların, işlev alanıyla ilişkilendirilebilecek sanatsal, bilimsel, kültürel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik etkinlikler yaratıcılıkla gerçekleştirilecektir (Silier, 2007b, 5).

Müzelerin önceliklerinin ne olduğu konusunda iki farklı anlayış bulunmaktadır. Bu anlayış müzelerin misyonları başlığı ile kesişen bir durumdur Bu anlayışlardan ilki; koleksiyonun belli bir gruba hitap etmesi gerektiğini düşünen anlayış, diğeri ise; objelerin yorum, program ve hediye gibi başlıklarla desteklenerek müzelerin daha geniş kitlelerle buluşmasını sağlamayı düşünen anlayıştır (Gürel, 2009, 182).

Antalya Kent Müzesi'nde de ana birimlerle kafeterya, kitap ve hediyelik eşya satış mağazası, konferans, konser, film ve gösteri salonları arasında organik bir bütünlük sağlanmasına ve bu birimlerin ana birimleri desteklemesine özel çaba gösterilecektir (Silier, 2007b, 5).

Müzelerin en önemli görevlerinde biri olan; kültür oluşumunu gerçekleştirme, mali kaygılarla gerçekleştirilemez (Michalopoulos, 2001, 87).

Antalya Kent Müzesi'nin idari ve mali özerkliğe sahip olması için üretim, tanıtım ve pazarlama çalışmaları müzenin var olma koşullarını yaratıp geliştirecek ve dengeli bir bütün olarak planlanıp uygulanacaktır. Bu amaçla mekanların oransal kullanımında ve farklı işlevlerle kullanılacak mekanların birbiriyle ilişkilendirilmesinde kültürel ve ekonomik kriterleri uyumlulaştıran bir yaklaşım izlenecektir.

4.10. Antalya Kent Müzesi'nden Beklenen Temel İşlevler

Antalya Kent Müzesi; Antalya'da kentlilik ve tarih bilincinin geliştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına katkıda bulunan bir eğitim, iletişim, araştırma ve kültür merkezi olmayı, Antalya'yı ziyaret eden ya da ziyaret etmeyi planlayan yabancıların bu kenti sürekliliği ve bütünlüğü içinde tanımalarına yardımcı olan bir kültür kuruluşu olmayı amaçlamaktadır. Hedef gruplarına yönelik bu özel işlevlerin dışında genel bir işlev olarak da: Antalya'nın doğal ve kültürel değerlerini ve tarihini yansıtan öncelikli malzemenin saptanması, toplanması, kataloglanması, onarılması, uygun koşullarda korunması, sergilenmesi, bunlarla ilgili yayınların yapılması, kurslar, yarışmalar, toplantılar ve kültür gezileri düzenlenmesi, proje süreci içerisinde formüle edilecektir (Silier, 2007c, 3).

Bir kent müzesi, kişileri, yerleri ve nesneleri öncelikli olarak ele almalıdır. Bunlar bir arada ele alındığında kent sadece coğrafi olarak değil sosyo-politik ve ekonomik olarak da tanımlanır (Birkan, 2001, 237)

Yerel tarih bölümü olan her müzenin bölgesinin, eskiden derlenmiş küçük sözlüklerde, sözcük listelerinde ya da genel sözlüklerde yer alıp almadığını öğrenmek için bölgesinde yaşayanlara yardım edebilmesi gerekmektedir (Caunce, 2001, 205).

Antalya Kent Müzesi de yerel tarihi hareket noktası olarak seçen bir içerikle ziyaretçileri tarafından kentin süreklilik ve bütünlük içerisinde tanınmasına yardımcı bir kültür kuruluşu olarak işlevlendirilmektedir (Silier, 2007b, 1).

4.11. Antalya Kent Müzesi'nin Başlıca Amaçları

Kültürlenmenin, bireyin kendi bilincine ya da zamanda ve mekanda bir nesne olarak kendini algılamasına ve eylemlerini yargılama yetisine sahip olmasıyla gerçekleşebilir (Haviland, 2002, 193).

Kent müzeleri, düzenledikleri sergilere ek olarak, oluşturdıkları arşiv ve kütüphaneler ve sağladıkları araştırma imkanlarıyla, yaptıkları yayınlarla, düzenledikleri kurslar, konferanslar, kongreler, sinema, tiyatro gösterileri, şenlikler, kent turlarıyla başlıca amaçlarına hizmet eden kurumlardır (Silier, 2007a, 15).

Müzeler, oluşturdıkları koleksiyonlar üzerine yapılan araştırmalar sonucunda hazırladıkları sergiler aracılığıyla, derlenen bilgilerin halka aktarıldığı ortamlardır (Savaş, 2009, 3).

Antalya Kent Müzesi, sürdürdüğü araştırma çalışmaları sonucu hazırlamaya başladığı sergi içerikleriyle, Antalyalılar'ın ve Antalya'yla ilgilenenlerin bir buluşma noktası, her alanda ortak kültürel üretim merkezi olmayı ve kentte yaşam kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Kent müzesi, geçmişte ve özellikle günümüzde Antalya'da yaşanan hızlı değişimlerin kavranmasını ve bu değişimlere cevap veren bir Antalyalılık bilincinin geliştirilmesini ve böylece, kentte karşılıklı anlayışın kökleşmesine, kent yaşamına katılımın ve aktif tutum alışın yaygınlaştırılmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır (Silier, 2007c, 5).

Toplumsal tarih kurumlarının amaçları sadece geçmişe dair kayıt tutmak değildir. Bu kurumlar aynı zamanda toplumun o gün yaşadığı ve gelecekte yaşaması muhtemel olaylarını, durumlarını da gelecek kuşaklara aktarması gerekir (Atagök, 2001, 188).

Bir toplumsal tarih kurumu olarak Antalya Kent Müzesi, Antalya tarihiyle ilgili her türlü çalışmada, özellikle bir toplumsal bellek ve arşiv oluşturmaya ve kentin daha iyi tanıtılmasına yönelik girişimlerde kentteki bilim kuruluşları ve ilgili sivil toplum kuruluşları ile işbirliği halinde olacaktır. Ayrıca Antalya'nın uluslararası kent müzeleri ağlarına ve programlarına bağlanmasını, bunlardan yararlanmasını sağlarken, öte yandan Antalya'nın çeşitli ilçelerinde ve Antalya dışında kalan kentlerde, benzer işlev ve amaçlarla var olan kuruluşlarla işbirliği içinde bulunacak ve yeni kuruluşların oluşup gelişmesine yardımcı olacaktır (Silier, 2007b, 1).

Antalya Kent Müzesi'nin amaçlarını yukarıdaki anlatımlar ışığında özetlemek gerekirse; müze, kentlilik (Antalyalılık) ve tarih bilincinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına katkıda bulunmayı, özerk iletişim, araştırma ve kültür merkezi olmayı, Antalya'nın doğal ve kültürel zenginliğini yansıtan malzemeleri bir araya getirerek, kataloglamayı, onarmayı, korumayı ve sergilemeyi; sosyal ve kültürel farklılıklarla birbirinden uzaklaşmış grupların buluşmalarını, birbirlerini tanımalarını sağlamayı ve çatışmaların en aza indirilmesini amaçlamaktadır (Silier, 2007d, 2).

Müzeler farklı köklerden gelen insanların bir arada yaşadığı kentlerde, bu farklılığı barındıran gruplar arasında bir söyleşi ortamı da yaratabilmelidir (Balcıoğlu, 2009a, 11).

Kent müzeleri kentsel yaşam kalitesi seviyesinin artırılmasında önemli bir aktör olmalı ve sosyal ve eğitsel açıdan dezavantajlı kesimleri içine almakta kararlılık göstermelidir (Birkan, 2001, 237).

Antalya Kent Müzesi, kent tarihinin belirgin dönüm noktalarını ve referanslarını tanımlayarak, kent yaşamında karşılaşılan sorun ve çelişkilerle baş edebilme sürecinin dinamik bir bütün olarak kavranmasını ve sorun çözme kapasitesinin artırılmasını, kentin tarihiyle ilgili bir araştırma ve bilgi-belge merkezi işleviyle, kent yaşamı ve kültürel mirasa sahip çıkılmasında etkin rol oynamayı amaçlamaktadır. Kent müzesi, Antalya'yla ilgili yayınlar yaparak, kurslar, yarışmalar, toplantılar ve kültür gezileri düzenleyerek, kentlileri, çok kanallı ve çok yönlü etkinliklerde buluşturup, yaratıcı projelere fırsat sağlayarak, geniş katılımlı kentsel kültürel üretimi artırmayı hedeflemektedir. Müze, kenti ziyaret eden yerli-yabancı gezginlerin kenti sürekliliği ve bütünlüğü içinde tanımlarına yardımcı olan bir sosyo-kültürel buluşma ve iletişim merkezi olmayı da amaçlamaktadır (Silier, 2007d, 2).

4.12. Antalya Kent Müzesi'nin Gözeteceği İlkeler

Müzelerimizin büyük bölümü on yıllar boyu aynı kalan tek bir sergiye sahip oldukları için, düzenledikleri sergilerin ya da öteki etkinliklerin toplumu yakından ilgilendiren konularda olması, gündeme bile gelmemektedir. Bu durumda müzelerimizin, toplumun üzerine tartıştığı, kutuplaşmaların ortaya çıktığı konularda soruna derinlik kazandırma, kutuplaşmaları yumuşatma ve uzlaşi yaratmada bir rol üstlenmesi de gündem dışıdır (Silier, 2007a, 13).

Antalya Kent Müzesi, çalışmalarında barışçı, demokratik bir tarih bilincini temel alacak, çeşitli tarihsel süreçlerle Antalya'ya gelip yerleşmiş gruplar arasında karşılıklı anlayışı ve uyumlu bir ortak yaşamı güçlendirici olmaya özen gösterecektir. Bilimselliği ilke edinip çalışmalarını belli başlı bilim, sanat ya da uzmanlık alanlarının en son gelişmelerini dikkate alarak disiplinlerarası bir yaklaşımla yürütecektir (Silier, 2007b, 3).

Antalya Kent Müzesi kenti; doğası, insanları, mekanları ve tarihsel malzemesiyle (eşyaları, belgeleri) bir arada değerlendirmeyi, tarih boyunca Antalya'yı yalnızca bir mekan olarak değil, bir ekonomik, toplumsal, kültürel ve politik bütün olarak ele almayı

ilke edinecektir. Bu kapsamda, bir yandan, müze kullanıcılarıyla tarihsel malzeme arasında, diğer yandan da müze çalışanlarıyla ziyaretçi ve kullanıcılar arasında çok kanallı, çok ortamlı bir iletişim ilişkisi sağlamaya çaba gösterecektir. Müzede Antalya'nın Roma öncesi, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi Tarihi arasında sıkı ilişkiler bulunan bir bütün olarak ele alınacak, ancak ilk yıllarda anlamlı bir sergileme ve koleksiyon geliştirme çalışmasının zorunlu kıldığı bir öncelik olarak, 19. ve 20. yüzyıl gelişmelerine ağırlık verilecektir.

Müze, toplumun ve kentin uzun dönemli ihtiyaçlarından kopmadan Antalyalılar'ın en geniş kesiminin ilgi ve arayışlarına esneklikle yaklaşacak ve bu taleplere cevap vermeye çalışacaktır. Müze, kullanıcılarını aktif etkileşime çağıran ve teknolojiye gelişmeleri olanaklarının el verdiği en geniş ölçüde araştırma, koruma ve sergileme alanlarına yansıtan bir müzecilik anlayışını temel alacaktır. Müze planlamasında, 21. yüzyılın olası talep ve gereksinimleri gözönüne alınacağından bu kapsamda, bilgisayar teknolojisinin ve hareketli görsel malzemenin müze amaçları ve olanakları içinde yaygın bir biçimde kullanımına çaba gösterilecektir. Fotoğraf, film, tiyatro, yaratıcı drama, edebiyat, resim, müzik, dans, heykel, başta olmak üzere, sanatın tüm dallarının birer üretim ve iletişim alanı olarak kurum çalışmaları içinde yerini alması ilke edinilecektir.

Antalya Kent Müzesi, kurulma sürecinde ve sonrasında, potansiyel kullanıcı gruplarının, üniversitelerin, başlıca özel sektör kuruluşlarının, merkezi ve yerel yönetim kurumlarının bu alandaki görüş ve ihtiyaçlarını saptamaya özen gösterecektir (Silier, 2007b, 4-6).

4.13. Türkiye Kent Müzelerinin Başlıca Sorunları ve Antalya Kent Müzesi Projesi'nin Zorlukları

Kent müzelerinin sorunlarını birkaç başlık altında toplamak gerekirse bunlar; müzede neyin sergileneceği, müzenin nasıl bir işlevinin olacağı, gelişimini nasıl gerçekleştireceği, finansmanının nasıl sağlanacağı ve kurumsal istikrarın nasıl temin edileceği? Sorunları olarak karşımıza çıkar (Yılmaz, 2008, 57).

Kent müzelerinin temelinde insan ve kent olgusu olduğu için sorunlar da insana ve kente dair sorunlardır. Antalya Kent Müzesi'nin projelendirme sürecinde yaşanan başlıca sorunlar ise; maddi kaynak akışındaki sorunlar, kurumsal yapılanmanın netleştirilememesinden kaynaklanan kurumsal kimlik sorunu, personel istihdam etmede yaşanan sorunlara ek olarak alanında yetkin olmayan, o kentin bir hemşerisi olmaktan

öte bir özelliği bulunmayan kişilerin profesyonel ekibe dahil edilme isteği sonucu gerçekleştirilen yıpratma çabaları, çalışmaların ideolojik zeminde ele alınması sorunu, iletişim kanallarının kurumlar arası çekişme nedeniyle kapanması sonucu ortaya çıkan sorunlar, halk-etnografya-arkeoloji-kent müzesi kavramlarının anlaşılabilmesi nedeniyle yaşanan içerik sorunu, koleksiyon edinme ve bilimsel yayın yapmada yaşanan sıkıntılar ve belki de sorunların en önemlisi olarak kentin bazı “yerlileri” tarafından kente göçle gelenlerin ötelenmesi sorunu genel olarak yaşanan sorunlardandır.

Ülkemizde “kent müzesi” adıyla kurulma aşamasındaki bazı oluşumlarda ise kentle doğrudan ya da dolaylı hiçbir ilgisi olmayan koleksiyonların sergilenmeye başlanması durumu dikkat edilmesi gereken en önemli hususlardan biridir. Kentlerimizin geçmişini bilimsel veriler ışığında yeterince bilmememiz ve koleksiyonlarımızın olmaması kent müzelerimizin birkaç yıl sonra kurgulanamayan birer eski eşya deposu görünümüne bürünmesi sonucunu doğuracaktır.

Türkiye’de tarihçilik ve müzeciliğin, bilim ve toplum hayatımızın en sorunlu, en geride kalmış alanlarından ikisi durumunda olması, çağdaş müzeciliğin sınırlarında bir girişimin her fırsatta gerilere çekilmesine yol açmaktadır.

Kuşkusuz dünyadaki gelişmelerle bu kadar üst üste düşen bir müze kuruluş sürecinin birçok zorluğu vardır. Bu zorlukların Antalya özelinde birkaçı ise; Antalya Kent Müzesi Projesi’nin sahibi Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin, Türkiye’nin hemen hemen bütün belediyeleri gibi, kent müzesinde yararlanılabilecek bir koleksiyona sahip bulunmaması, Antalya Kent Müzesi’nin, benzerlerine göre hayli kısıtlı bir kadro, koleksiyon ve inşaat bütçesi ile kurulmakta olması, seçme Antalyalılar’a ilişkin öykülerin sergilenebilmesi için bile gerekli görsel-işitsel malzemenin bulunamaması ya da üretilmesinin zorlu bir süreç sonrası olmasıdır (Silier, 2007c, 2).

Bir müzeyi iyi niyetlerle kurmak yetmiyor. Kuruluş aşaması tamamlandıktan sonra, yaşatılması, kendini yenileyerek yaşamaya devam etmesi çok önemlidir (Balcıoğlu, 2009a, 3).

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Yerel değerlerin farkına varma, bu değerlerin önemini algılama ve dolayısıyla geleceği kurgulamaya çalışma ihtiyacı, dünyada yüz yılı aşkın süredir var olan kent müzelerinin ülkemizde de ortaya çıkışına neden olmuştur. Hızla küreselleşen dünyada küçük parçalar halinde kalmış olan yerel değerlerin dünya kültür, sanat ve bilim tarihini oluşturan büyük tabloda birer parça olduğu unutulmamalıdır. Müzecilik değişik coğrafyalarda benzer şekilde algılansa da farklı biçimlerde uygulanmaktadır. Bunda ülkelerin tarihsel, kültürel, toplumsal ve en çok da ekonomik farklılıkları rol oynamaktadır. Müzelerin işlevleri en “ilkel” ülkede de en “çağdaş” ülkede de aynı olmalıdır. Ülkemizde müzeler ve müzecilik bir grup entelektüelin ilgi, birkaç meslek grubunun istihdam, tarih ve kültür araştırmacılarının da çalışma alanı olmaktan çok da ileriye gidememiş, asıl yüklenmesi gereken birleştirici, düşünmeye sevk edip sonuç çıkarmaya yöneltici ve sahiplenme duygusunu sağlayıcı işlevini ortaya koyamamıştır.

5.2. Tartışma

Toplumumuzun çok büyük bir bölümünün müze kavramını algılayış biçimi, bilimsel, siyasi ve bürokratik yapılanmanın müzelere bakış açısını da belirlemektedir. Ülkemizde müze ve müzeciliğin birçok müzeci tarafından net bir şekilde kavranamamışlığı göz önüne alındığında ise; müzelerin, “ne işe yaradıkları” konusunu topluma anlatması beklenemez. Müzeciliği yukarıda ifade edilen açmazları içerisinde kentleşme ve kentlileşme olgularının beraberinde getirdiği birçok tartışma da, kent müzeleri ve müzeciliğinin ülkemizde, bu koşullar altında, ne türden bir yapılanma göstererek “işe yarayacağı” konusunda belli ipuçlarını bizlere göstermektedir.

Sınırların ortadan kalkmaya başladığı batımızda, sınırların yeniden çizildiği doğumuzda bu toprakların son sahipleri olarak unutmamamız gereken en önemli nokta şudur: 21. yüzyılın jeo-politik yapılanması Türk toplumuna, sınırlarımız dışında, başka bir yaşam alanı tanımamaktadır. Buna karşın bizler yaşadığımız bu topraklara, her an gidecekmişiz gibi davranmaya devam ediyoruz.

Yerleşiyormuş gibi yapmadan yerleşme, kentleşmenin en önemli gereklerinden biridir. Özde yerleşme; tanıma, anlama ve sahiplenmeyle sağlanabilir. Bu sahiplenmenin, ait hissetmenin türe özgü genetik bir donanımla sağlamayacağını bildiğimiz bu durumda, kenti bir arkadaş, bir aile ferdi gibi anlatan kurumlar olarak yapılandırılması gereken kent müzelerinin ülkemizdeki örneklerinin birçoğu sadece etnografik eserle yaptıkları sergilemelerle, bizlere, kentlerimize dolayısıyla ülkemize zaman kaybettirmektedirler.

5.3. Öneriler

Kent müzeler bir kentli için cazibe merkezi olacak konumunda yapılar ve içeriklerle tasarlanmalıdır, kent müzelerinin kuruluş aşamasından itibaren geleceğe yönelik kestirimlerin yapıldığı kurumlar olarak yol haritaları çizilmezse, ortaya çıkacak olası olumsuz sonuçları geri dönüşü olmayan kaynak kayıplarına neden olabilir.

Kent müzeleri, topluluğu toplum, geneli özel yapan değerlerin ne olduğunu sadece objelerle değil, insan hikayelerinden de hareketle, alışlagelmiş anlatım yöntemlerinden sıyrılarak sergileyen, bürokratik ve siyasi etkinlerden uzak bir yapı olmaları durumunda işlevlerini yerine getirebilirler. Farkındalık yaratma noktasından, toplumu bilinçlendirme paydasına kadar geniş bir yelpazesi olan kültür kurumları konumundaki müzelerin kentsel ölçekteki yapılanmaları olan kent müzelerinin anlatması, anlaşılması ve gerçek kent müzeleri olarak kurulması büyük önem taşımaktadır.

Belki de kent müzelerinden önce, bireysel olarak kendi müzelerimizi kurmaya başlarsak; anne ve babamızın ilk dans fotoğrafı, bu fotoğrafın ve öncesi koşulların hikayesi, ilk kazandığımız parayla aldığımız kumbaramız, ilkokul karnelerimiz, oyuncaklarımız, aldığımız ilk hediye, ilk iş günü hatıramız vb. objeler ve hikayeleri anlamlı bir bütün halinde yan yana getirdiğimizde, çevresel etkenler hariç tutulduğunda, hikayelerimizin ve zaman algımızın birbirimizden çok da farklı olmadığını göreceğiz ve etrafımızdaki insanları da kendi hikayeleri içerisinde değerlendirme şansı bulacağız. Bu çalışmanın kentsel ölçeğe yansımış vitrinleri olan kent müzeleri kentsel tanıma, anlamayı ve aidiyeti beraberinde getirerek ülkesel ölçekte önemli kazanımlara vesile olabilir.

KAYNAKÇA

- Abacı, O. (2005), *Çocuk ve Müze*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul
- Allan, D.A. (1963), *Müzenin Rolü, Teşkilatlanması-Pratik Öğütler*, ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları, Sayı: 2, Ankara
- Adıgüzel, Ö. (2000), “Müze Pedagojisinin Türkiye’deki Yansımaları ve Müzelerdeki Yaratıcı Drama Uygulamaları”, *Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar Küreselleşme ve Yerelleşme*, Derl.: Zeynel Abidin Kızılyaprak, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 130-144
- Akıncıoğlu, M.C. (1998), *Antalya Solimkent Tarihi*, Ece Ajans, Antalya
- Akurgal, E. (1998), *Türkiye’nin Kültür Sorunları*, Bilgi Yayınevi, Ankara
- Allen, R.E. (1983), “The Attalid Kingdom”, Oxford University Press, Oxford, 145-158
- Alpagut, B. (2008), “Kent Müzelerinde Nasıl Bir Eğitim?”, *Kentler ve Kent Müzeleri*, Edit.: Orhan Silier, Tarih Vakfı Müzecilik-Sergicilik Yayınları, İstanbul, 117-122
- Argüden, Y.-İlgaz, P. (2001), *Gönüllü Kuruluşların Yönetimi*, Argüden Danışmanlık A.Ş. İstanbul
- Arık, R. O. (1953), *Türk Müzeciliğine Bir Bakış*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul
- Atagök, T. (1983), “Çağdaş Müzecilik Kavramı Doğrultusunda Türk Sanat Müzeleri Kültürel Etkinliklerinin Saptanması”, *Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi*, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Atagök, T. (1990), “Çağdaş Müzeciliğin Anlamı”, *Lami Sanat Dergisi*, İstanbul, 2-3
- Atagök, T. (1994), “Kültür ve Toplum”, *I. Müzecilik Sempozyumu*, Dz. K. K. Basımevi, İstanbul, 75-81
- Atagök, T. (1999), “Müze Mimarisi”, *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*, Derl.: Tomur Atagök, Yıldız Teknik Üniversitesi Basımevi, İstanbul, 71-87

- Atagök, T. (2001), “Toplumsal Tarih Müzelerinin Başlangıcındaki Temel Sorunlar, Koleksiyon Geliştirme Yöntemi Üzerine Bir Önerme”, *Kent, Toplum, Müze Deneyimler-Katkılar*, Edit.: Burçak Madran, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul, 185-191
- Atasoy, S. (1975), Cumhuriyet Gazetesi, 31.1.1975, İstanbul
- Balcıoğlu, E. M. (2009a), *Müzelerde Yeni Eğilimler*, Antalya Kent Müzesi Projesi Yayınları, Antalya
- Balcıoğlu, E. M. (2009), “Müze Mimarisi”, *Vakıflar Genel Müdürlüğü Müze Planlama ve Projelendirme Semineri*, Antalya
- Başaran, İ. E. (1983), *Eğitime Giriş*, Kadioğlu Matbaası, Ankara
- Batum, M. S. (1954), “Türk Müzeciliği”, *TTOK Belleteni*, Ankara, 154-159
- Baykara, T. (2009), *Antalya'daki Maddi Kalıntıların Selçuklu Şehrini Kavramamıza Katkıları*, Antalya Kent Müzesi Projesi Yayınları, Antalya
- Belcher, M. (1991), *Exhibitions in Museums*, Leicester University Press, Leicester
- Benjamin, V. (1982), *Estetize Edilmiş Yaşam*, (Çev. Ü. Oskay), Dost Kitabevi Yayınları, İstanbul
- Birkan, Ç. (2001), “28-30 Haziran 1995 Tarihleri Arasında Kent ve Toplumsal Tarih Müzeleri Üzerine İstanbul'da Düzenlenen Üç Günlük Atölye Çalışmasında Sunulan Bildirilerin Önemli Noktaları”, *Kent, Toplum, Müze Deneyimler-Katkılar*, Edit.: Burçak Madran, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul, 235-254
- Bloom, J. N.-Powel, E. A. (1984), *Museums For a New Century:A Report Of The Commision On Museums For A New Century*, American Association of Museums, Washington D.C
- Burcaw, G. E. (1997), *Introduction to Museum Work*, Alta Mira Press, Oxford
- Caunce, S. (2001), *Sözlü Tarih ve Yerel Tarihçi*, (Çev. B. B. Can, A. Yalçinkaya), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul

- Cevizci, A. (2005), *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yayınları, İstanbul
- Childe, G. (1988), *Kendini Yaratan İnsan*, Varlık Yayınları, İstanbul
- Danacıoğlu, E. (2001), *Geçmişin İzleri*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul
- Daponte, K. (1972), *Cumhuriyet*, 20.08.1972, İstanbul
- Dokak, H. (2009), “Müze İşletmeciliği Hakkında”, *Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik II*, Edit.: Süha Oğuzertem, Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Merkezi, Ankara, 173-175
- Edson, G.-Dean, D. (1996), *The Handbook for Museums*, London
- Ekin, N. (1976), *Endüstri İlişkileri*, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları, İstanbul
- Engelmann, H.- Knibbe, D. (1989), “Das Zollgesetz der Provinz Asia”, *Epigraphica Anatolica* 14, Dr. Rudolf Habelt GmbH, Bonn, 9-25
- Erdönmez, A. (2008), “Bursa Kent Müzesi” *Kentler ve Kent Müzeleri*, Edit.: Orhan Silier, Tarih Vakfı Müzecilik-Sergicilik Yayınları, İstanbul, 65-69
- Erginer, G. (1989), *Müzecilikte Fonksiyonalizm*, Eskişehir Valiliği Yayınları, Eskişehir
- Erkün, Z. (1995), “Müze Sergilemesinde Görsel Kimlik ve Mekan-Yapıt-Grafik İlişkisi”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Fleming, D. (2001), “Kentler, Müzeler ve Toplum”, *Kent, Toplum, Müze Deneyimler-Katkılar*, Edit.: Burçak Madran, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul, 25-34
- Frolov, İ. (1997), *Felsefe Sözlüğü* (Çev. A. Çalışlar), Cem Yayınevi, İstanbul
- Gökarp, N. (2008), “Attaleia Kent Tarihi ve Yazıt Korpusu”, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya
- Greenhill, E. H. (1994), *Museums and Their Visitors*, Routledge, London

- Gürel, E. (2009), “Müzelerde Pazarlama ve Halkla İlişkiler”, *Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik II*, Edit.: Süha Oğuzertem, Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Merkezi, Ankara, 179-197
- Güvenç, B. (1979), *İnsan ve Kültür*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Harrison, M. (1963), “Eğitim ve Müzeler”, *Müzelerin Teşkilatlanması-Pratik Öğütler*, ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları, Ankara, 109-119
- Haviland, W. D. (2002), *Kültürel Antropoloji* (Çev. H. İnaç, S. Çiftçi), Kaknüs Yayınları, İstanbul
- Hellenkemper, H-Hild, F. (2004), *Tabula Imperii Byzantini 8*, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien
- Karaca, B. (2009), *XV. ve XVI. Yüzyılda Teke Sancağı*, Antalya Kent Müzesi Projesi Yayınları, Antalya
- Karagözoğlu, H.-Sönmez, F.-Karagözoğlu, İ. (1978), *Eski Eserler Hukuku, 2863 Sayılı Açıklamalı, İctihatlı, Gerekçeli*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara
- Kıray, M. (1982), “Modern Şehirlerin Gelişmesi ve Türkiye’ye Has Bazı Eğilimler”, *Toplumbilim Yazıları*, Gazi Üniversitesi İTİA Yayınları, Ankara, 265-273
- Kocapınar, A. (2009), “Müzeler ve Turizm”, *Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik II*, Edit.: Süha Oğuzertem, Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Merkezi, Ankara, 229-245
- Kuban, D. (2001), “İstanbul Tarihi Bir Müzeye Nasıl Yansıtılabilir?”, *Kent, Toplum, Müze Deneyimler-Katkılar*, Edit.: Burçak Madran, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul, 218-223
- Lewis, G. D. (1984), *Collection, Collectors, Collector and Museums: A Brief World Survey, Manuel of Collectorship, A Guide to Museum Practice*, Museum Association, London

- Lubar, S. (2001), “Kültürel Çoğulculuk Üzerine Bir Sergileme Hikayesi”, *Kent, Toplum, Müze Deneyimler-Katkılar*, Edit.: Burçak Madran, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul, 171-176
- Madra, B. (2009), *Sanat Tarihi, Müzecilik, Görsel Kültür*, Antalya Kent Müzesi Projesi Yayınları, Antalya
- Madran, B. (1999), “Müze Türleri”, *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*, Derl.: Tomur Atagök, Yıldız Teknik Üniversitesi Basımevi, İstanbul, 3-21
- Madran, B.-Önal, Ş. (2000), “Yerellikten Küreselliğe Uzanan Çizgide Tarihin Çok Paylaşımlı Vitrinleri: Müzeler ve Sunumları”, *Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar Küreselleşme ve Yerelleşme*, Derl.: Z. Abidin Kızılyaprak, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 170-187
- Magie, D. (1950), *Roman Rule in Asia Minor I*, Princeton University Press, Princeton
- Michalopoulos, D. (2001), “Finansal Olarak Kendine Yeterli Olabilmenin Zorlukları”, *Kent, Toplum, Müze Deneyimler-Katkılar*, Edit.: Burçak Madran, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul, 87-91
- “Müzeler: Dünden Yarına”, (1988), *Şehir ve Kent Kültürü Dergisi*, 13, İstanbul, 44-52
- Nalbantoğlu, E. (2006), “Müzecilik Ders Notları”, Çukurova Üniversitesi Arkeoloji Ana Bilim Dalı 2005-2006 Akademik Yılı, Adana
- Oskay, Ü. (1982), *19. Yüzyıldan Günümüze, Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri; Kuramsal Bir Yaklaşım*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara
- Özsezgin, K. (1986), *Çağdaş Müzecilik ve Bazı Öneriler*, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara
- Özel, A. (1956), *Türkiye’de Müzeler Haftası Programı*, Maarif Vekaleti Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü Yayınları, Ankara
- Paykoç, F.-Baykal, S. (2000), “Müze Pedagojisi: Kültür ve Aktif Öğrenme Ortamı Olarak Müzelerin Etkinliğine İlişkin Bir Çalışma”, *Müzecilikte Yeni*

Yaklaşımlar Küreselleşme ve Yerelleşme, Derl.: Zeynel Abidin Kızılyaprak, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 102-114

Rehber, Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Müzesi, Bursa (Basım tarihi ve yeri belli değil)

Rivier, G. H. (1962), “Müzelerin Eğitimdeki Rolü Hakkında”, *UNESCO Bölge Seminerleri*, ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları, İstanbul, 23-31

San, İ. (2009), “Kültür Pedagojisi ve Müzeler”, *Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik II*, Edit.: Süha Oğuzertem, Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Merkezi, Ankara, 67-81

Savaş, A. (2008), “Genel Değerlendirme”, *Kentler ve Kent Müzeleri*, Edit.: Orhan Silier, Tarih Vakfı Müzecilik-Sergicilik Yayınları, İstanbul, 159-177

Savaş, A. (2009), *Müze Mekanı ve Görsellik*, Antalya Kent Müzesi Projesi Yayınları, Antalya

Sayıştay Başkanlığı, (1998), “Kültür Bakanlığına Bağlı Müzelerin Faaliyetlerinin İncelenmesi”, Ankara, 13-24

Silier, O. (2001), “Toplumsal Tarih Müzesi Kuruluş Sorunları Sempozyumu Açılış Konuşması”, *Kent, Toplum, Müze Deneyimler-Katkılar*, Edit.: Burçak Madran, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul, 211-218

Silier, O. (2007a), *Kent Müzeleri ve Türkiye’de Kent Müzelerine Duyulan İhtiyaç*, Tarih Vakfı Müzeler ve Sergiler Bölümü, İstanbul

Silier, O. (2007b), *Antalya Kent Müzesi İşlev, İlke ve Amaçlar Belgesi*, Antalya Kent Müzesi Projesi Yayınları, Antalya

Silier, O. (2007c), *Antalya Kent Müzesi Sergiler Genel Yaklaşım Notu*, Antalya Kent Müzesi Projesi Yayınları, Antalya

Silier, O. (2007d), *Antalya Kent Müzesini Kuruyor*, Antalya Kent Müzesi Projesi Yayınları, Antalya

- Swiss National Comitte of ICOM & Swiss National, Comission for UNESCO, (1964), *The Problems of Museums in Countries Undergoing Rapid Change, Reports and Papers on Museum I*, Paris
- Su, Ş. K. (1965), *Osman Hamdi Bey'e Kadar Türk Müzesi*, Türk Numismatik Derneği Yayınları, İstanbul
- Şenel, A. (1995), *İlkel Topluluktan Uygar Topluma*, Bilim ve Sanat, Ankara
- TDK (Türk Dil Kurumu) (2005), *Türkçe Sözlü*, Ankara
- Tekeli, İ. (2007), *Birlikte Yazılan ve Öğrenilen Bir Tarihe Doğru*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul
- Tezcan, K. (2008), "Müzeler ve Toplumsal Katılım", *Toplumsal Tarih*, 173, İstanbul, 12-13
- Tufts, S.-Milne, S. (1999) *Museums A Supply-Side Perspective*, Annals of Tourism Research, 26, Great Britain
- Türk Ansiklopedisi*, (1977), Milli Eğitim Basımevi, Ankara
- Ünal, A. (2001), "Landschaft und Siedlungswesen: Entstehung und Entwicklung Der Altanatolischen Stad", *Hayat Erkanal'a Armağan Kùltürlerin Yansıması*, Edit.:Betül Avunç, Homer Yayınları, İstanbul, 763-778
- Ünal, A. (2005), *Hititler Devrinde Anadolu Kitap 3*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul
- Web page1, (2009),www.bursa.bel.tr (11.10.2009)
- Web page2, (2008), www.moma.org (12.12.2008)
- Web page3, (2008), www.bmag.org.uk (13.12.2008)
- Yılmaz, F. (2008), "İzmir Kent Arşivi ve Müzesi Deneyimi", *Kentler ve Kent Müzeleri*, Edit.: Orhan Silier, Tarih Vakfı Müzecilik-Sergicilik Yayınları, İstanbul, 55-65
- Yücel, E. (1999), *Türkiye'de Müzecilik*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul

EKLER**Ek-1****Resim 1**

Guggenheim Müzesi-Bilbao, Genel Görünüm, (www.guggenheim-bilbao.es)

Ek-2**Resim 2**

Bursa Kent Müzesi Genel Görünüm, (www.bursa.bel.tr)

Ek-3**Resim 3**

Bursa Kent Müzesi Zemin Kat Sergi Salonları, 1 (www.bursa.bel.tr)

Ek-4**Resim 4**

Bursa Kent Müzesi Zemin Kat Sergi Salonları, 2 (www.bursa.bel.tr)

Ek-5**Resim 5**

Bursa Kent Müzesi Birinci Kat Sergi Salonları, 1 (www.bursa.bel.tr)

Ek-6**Resim 6**

Bursa Kent Müzesi Birinci Kat Sergi Salonları, 2 (www.bursa.bel.tr)

Ek-7

Resim 7

Bursa Kent Müzesi Bodrum Kat Sergi Salonları, 1 (www.bursa.bel.tr)

Ek-8**Resim 8**

Bursa Kent Müzesi Bodrum Kat Sergi Salonları, 2 (www.bursa.bel.tr)

Ek-9**Resim 9**

Karaaliolu Parkı (Kent Müzesi) üstten görünüm, 1 (Hüseyin Kahvecioğlu ve Ekibi)

Ek-10**Resim 10**

Karaalioğlu Parkı (Kent Müzesi) üstten görünüm, 2 (Hüseyin Kahvecioğlu ve Ekibi)

Ek-11

- : Proje 1. Aşama
- : Proje 2. Aşama
- : Proje 3. Aşama
- : Proje 4. Aşama

Resim 11

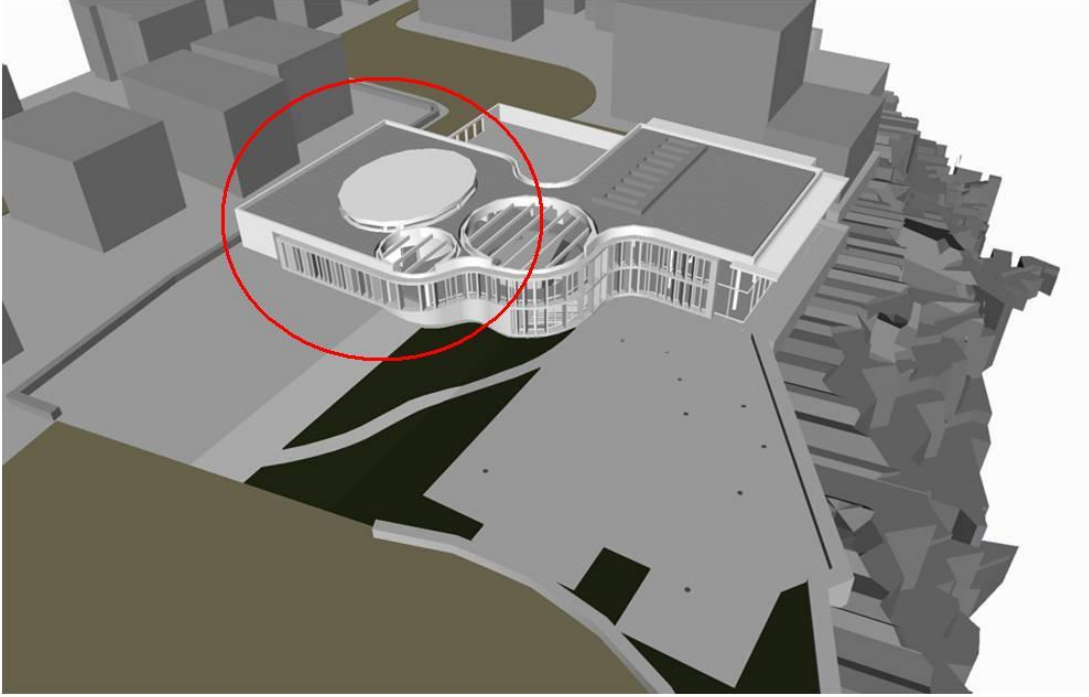
Antalya Kent Müzesi Projelendirme Aşamaları (Hüseyin Kahvecioğlu ve Ekibi)

Ek-12**Resim 12**

1. Etap Sergileme Alanı Üstten Görünüm (Hüseyin Kahvecioğlu ve Ekibi)

Ek-13**Resim 13**

1. Etap Mutfak Kültürü Sergileme Alanı Eskizi (Hüseyin Kahvecioğlu ve Ekibi)

Ek-14**Resim 14**

1. Etap, Aile ve Evlilik Tarihi Sergileme Alanı Eskizi
(Hüseyin Kahvecioğlu ve Ekibi)

Ek-15**Resim 15**

1. Etap Mutfak Kültürü Aile ve Evlilik Tarihi Sergileme Alanı Eskizi
(HüseyinKahvecioğlu ve Ekibi)

Ek-16**Resim 16**

2. Etap Sergileme Alanı Üstten Görünüm (Hüseyin Kahvecioğlu ve Ekibi)

Ek-17**Resim 17**

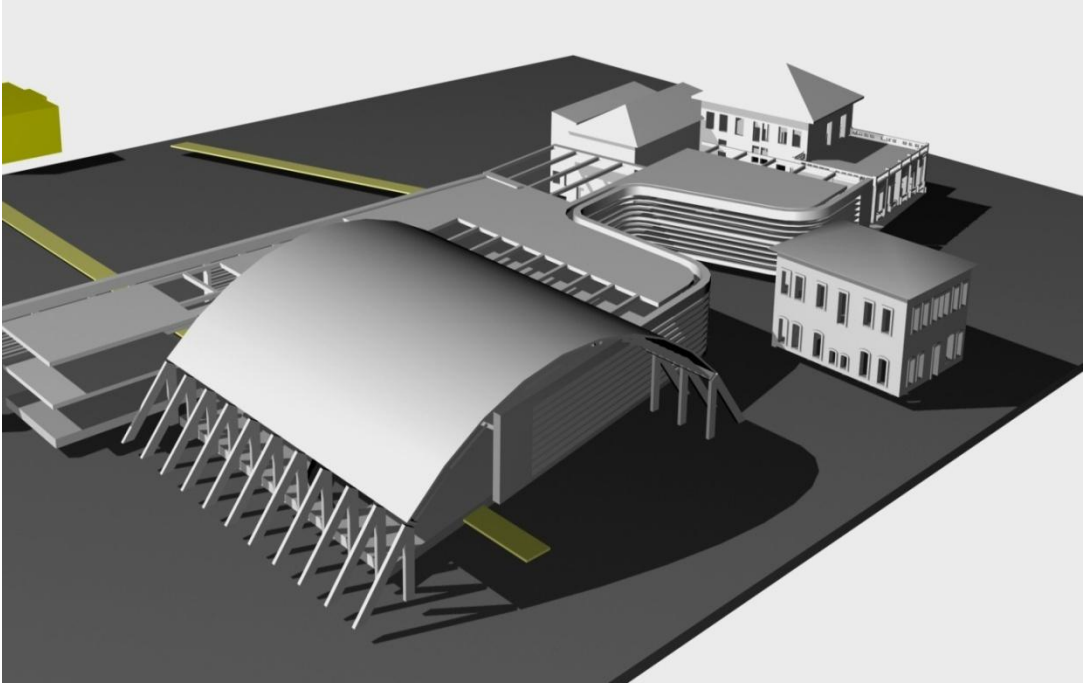
2. Etap, Antalya'nın Doğası Sergileme Alanı

Ek-18**Resim 18**

2. Etap Antalya'yı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor? Sergisi Alanı

Ek-19**Resim 19**

3. Etap Karain'den Günümüze Antalya-Antalyalılar ve Geçici Sergiler Alanı, 1
(Hüseyin Kahvecioğlu ve Ekibi)

EK-20**Resim 20**

3. Etap Karain' den Günümüze Antalya-Antalyalılar ve Geçici Sergiler Alanı, 1
(Hüseyin Kahvecioğlu ve Ekibi)

Ek-21**Resim 21**

4. Etap, Konuk Sergi, Etkinlikler, Otopark Alanı, 1
(Hüseyin Kahvecioğlu ve Ekibi)

Ek-22**Resim 22**

4. Etap, Konuk Sergi, Etkinlikler, Otopark Alanı, 2
(Hüseyin Kahvecioğlu ve Ekibi)

Ek-23

Tablo 1. Bursa Kent Müzesi Zemin Kat Sergiler Tablosu

Sıra No	Bölüm Adı	Serginin Genel İçeriği
1	Bursa’da İlk Ayak İzleri	Kent Bursa ve çevre kültür bölgesinin uygarlık tarihindeki ilk bulgular 5 ana başlıkta işlenmektedir.
2	Bursa’da Uygarlıklar Geçidi	Kentin yazılı tarihinden Geç Antik Dönem’e kadar olan geçmişi 5 ana başlıkta sergilenmektedir.
3	Osman Gazi	Osmanlı Hanedanı’nın kurucusu Osman Bey’e ait veriler 4 ana başlıkta işlenmektedir.
4	Bir İmparatorluk Doğuyor	Osman Bey’in Bursa’ya yönelik fetih girişimleri ve bu amaç için yaptığı çalışmalar işlenmektedir.
5	Orhan Gazi	Osmanoğulları’nın beylikten devlete geçişi ve Orhan Gazi’nin Bursa’yı fethi 2 ana başlıkta işlenmiştir.
6	Murat Hüdavendiğar	Orhan Gazi’nin oğlu I. Murat’ın yaptığı çalışmalar 2 ana başlıkta işlenmiştir.
7	Yıldırım Bayezit	I. Murat’ın oğlu I. Bayezit’in Bursa merkezli fetih ve yayılım çalışmaları 3 ana başlıkta işlenmiştir.
8	Çelebi Mehmet	I. Bayezit’in oğlu Çelebi Mehmet’in yönetim sürecinde gerçekleştirdiği çalışmalar 3 ana başlıkta işlenmektedir.
9	II. Murat	Çelebi Mehmet’in oğlu II. Murat’ın yaptığı çalışmaları 2 ana başlıkta işlenmektedir.
10	“Ve Mimarilerin En İlahisi”	Kentteki anıtsal mimari yapıların anlatımının gerçekleştirildiği bölüm 4 ana başlıktan oluşmaktadır.
11	Yangınlar-Afetler	15. yy’dan 20 yy’a kadar olan zaman aralığında kentte yaşanan yangın ve afetler 2 ana başlıkta

		işlenmektedir.
12	Bir Zamanlar Bursa	15 ve 18. yy'lar arasında kentte yaşayan Türk, azınlık ve göçmenlerin sosyo-ekonomik etkinlikleri 2 ana başlıkta işleniyor.
13	Kırık Testiler Susuz	Kurtuluş Savaşımız öncesi yaşanan işgal yıllarının Bursa kesiti 2 ana başlıkta işlenmektedir.
14	Kurtuluş Savaşı	Kurtuluş Savaşı sürecinde ve sonrasında kazanılan zaferde Bursa ve Bursalılar'ın rolü 7 ana başlıkta sergilenmektedir.
15	Mudanya Mütarekesi	Kurtuluş Savaşımızı sonlandıran Mütareke süreci 2 ana başlıkta işlenmektedir.
16	Yeni Bir Yüz, Yeni Bir Soluk	Bursa'da Kurtuluş Savaşı zaferi sonrası ilk yıllar, mübadele ve Cumhuriyetimizin ilk yılları 4 ana başlıkta işlenmiştir.
17	Atatürk ve Bursa	1922-1938 yılları arasında Atatürk'ün Bursa'ya gelişleri ve Bursa'da yaptıkları 8 ana başlıkta sergilenmektedir.
18	Bursa'yı Yönetenler	Cumhuriyet Dönemi Bursa Milletvekilleri, Valileri ve Vilayet Konakları 3 ana başlıkta toplanmıştır.
19	Bursa'yı Bursa Yapanlar	1871'den günümüze Bursa Belediyesi, İl ve Büyükşehir Belediye Başkanları 2 ana başlıkta işlenmektedir.
20	Sayılarla Bursa	Yüzölçüm, demografik yapı, endüstriyel üretim ve istatistiki veriler 6 ana başlıkta toplanmıştır.
21	Mimari Yapı	Sivil mimari örneklerinden mahalle ölçeğine kentin mimari dokusu 6 ana başlıkta ziyaretçiyle buluşmaktadır.
22	Bursa'da Kentleşme	18. yy'dan günümüze kentteki dönüşüm, planlama çalışmaları ve yapılaşma 4 ana başlıkta işlenmiştir.
23	Uludağ	Jeolojik yapısı, yaşam alanı ve kış sporları

		merkezi olarak Uludağ, 6 ana başlıkta işleniyor
24	Büyükşehir’e Adım Adım	Bursa kentini büyükşehir yapan birikimlerin ve kentsel gelişim sergilendiği bölüm 7 ana başlıkta toplanıyor.
25	Çağdaş Bursa	1938 ve 2002 yıllarına ait hava fotoğraflarıyla desteklenen bölümde kentsel kullanım alanları ve araçları sergileniyor.
26	Yeşil Bursa	Bursa ve art alanında bulunan bitki, hayvan varlığını ve anıt ağaçlarını sergileyen bölüm 4 ana başlıkta toplanmıştır.

Ek-24

Tablo 2. Bursa Kent Müzesi Birinci Kat Sergiler Tablosu

Sıra No	Bölüm Adı	Serginin Genel İçeriği
1	Bursa’da Doğmak ve Büyümek	Bursa’daki doğum ve doğum sonrası geleneklerin sergilendiği bölüm 4 ana başlıkla destekleniyor.
2	Bursa’nın Ufak Tefek Taşları	Evlilik gelenekleriyle birlikte müzik tarihi, kültürü ve törenlerin işlendiği bölüm 7 ana başlıkta toplanıyor.
3	Bursa’nın Kökleri	Kentte Osmanlı Dönemi’nden günümüze yerleşik olan bazı ailelerin soyağacı örnekleri bulunuyor.
4	Etkinlikler, Festivaller	Kentin büyük çaplı kültürel etkinliklerinin ve bunların tarihsel gelişiminin sergilendiği bölüm 3 ana başlıkta toplanıyor.
5	Sefa Geldiniz	Geleneksel Bursa Evinin hangi yapı malzemeleri ve tekniğiyle inşa edildiği hakkında bilgiler bulunmaktadır.
6	Yemek ve Eğlence Kültürü	Kentin yeme ve eğlence kültürüne ait birikimini mutfak ve sokak ölçeğinde ele alan bölüm 3 ana başlıkta toplanıyor.
7	“Velhasıl Bursa Sudan İbarettir”	Yıkanma, hamam kültürü ve termal su olgusunu tarihsel bir perspektifle ele alan bölüm 5 ana başlıkta toplanıyor.
8	Her Şeyin Başı Sağlık	4 ana başlıkta Anadolu tıp tarihinin Bursa kesitini yansıtan bölüm kentteki sağlık yapılarının hikayelerini anlatıyor.
9	Medreseden Okula	19. yy’dan günümüze kentteki başlıca eğitim-öğretim kurumları ve bu kurumların yüzyıllar içerisindeki kurumsal dönüşümü 8 ana başlıkta ele alınıyor.
10	Perde Kurduk,	Karagöz oyununun hikayesi ve tekniğinin

	Işık Yaktık	anlatıldığı bölüm 2 ana başlıkta ele alınıyor.
11	Bursa'da Zaman	Bursalı olan ve ortaya koydukları eserlerle toplumumuzun kültür-sanat hayatına katkıda bulunan 7 sanatçıya ve ürünlerine ait bilgilerin sergilendiği bölümdür.
12	Kültürel Mekanlar	Kentte günümüzde de faal olan kültür-sanat mekanları 10 ana başlıkta ele alınıyor.
13	Spor	Kentte gerçekleştirilen spor faaliyetlerine, bazı spor dallarının kentteki tarihçesine, kazanılan başarılarla ve spor alanlarına yer verilen bölüm 7 ana başlıkta toplanıyor.
14	Turizm	Bursa'daki turistik alanların nereler olduğunun anlatıldığı bölümdür.
15	Basın ve İletişim	Yerel basın tarihinin 19. yy'dan günümüze ele alındığı bölüm 2 ana başlıkta sergilenmektedir.

Ek-25

Tablo 3. Bursa Kent Müzesi Bodrum Kat Sergiler Tablosu

Sıra No	Bölüm Adı	Serginin Genel İçeriği
1	Ekonomi	Kentteki başlıca tarım ve sanayi alanlarının ele alındığı bölüm 9 ana başlıkta sergileniyor.
2	Sivil Toplum	Kent yönetimine katılımın ve sivil inisiyatifin örgütlenme biçimine değinilen bölüm 1 ana başlıkta ele alınmaktadır.
3	Havlu, Arabacı, Nalbant, Saraç, Semerci	Söz konusu mesleklerin Bursa'nın toplumsal ve ekonomik hafızasındaki yerine değinilen bölümdür.
4	Yemenici, Bıçakçı, Bakırcı-Kalaycı, Tenekeci, Marangoz	Söz konusu mesleklerin Bursa'nın toplumsal ve ekonomik hafızasındaki yerine değinilen bölümdür.
5	Keçeci-Mutafçı, Sepetçi, Çinici	Söz konusu mesleklerin Bursa'nın toplumsal ve ekonomik hafızasındaki yerine değinilen bölümdür.
6	Şekerci, Kebapçı	Söz konusu mesleklerin Bursa'nın toplumsal ve ekonomik hafızasındaki yerine değinilen bölümdür.
7	İpek Kent Bursa	Bursa' da ipekçiliğin tarihçesine yer verilen bölümde üretim tekniklerinden halk türkülerine 13 ana başlık mevcut.

Ek-26**Tablo 4.** Antalya Mutfak Kültürü Sergisi Bilgilendirme Tablosu (Orhan Silier)

Sergi Bölümünün Adı	Sergi Kişisi	Sergi Malzemesi	Ek Bilgi-Not
Mutfak Kültürü Sergisi	Kentin lezzet ustaları, ev kadınları, mutfak araştırmacıları	ArBR, F, İl, Ani, AV, ST, R, F, Fl, Kar, E.	Başlangıçtan günümüze; farklılık-değişim-ortaklık.

Ek-27**Tablo 5.** Aile ve Evlilik Tarihi Sergisi Bilgilendirme Tablosu (Orhan Silier)

Sergi Bölümünün Adı	Sergi Kişisi	Sergi Malzemesi	Ek Bilgi-Not
Çağlar Boyunca Aile ve Evlilik Tarihi Sergisi	Eşler, sevgililer, çocuklar, evlendirme memurları, boşanma hakimleri/avukatları, fotoğrafçılar, düğün müzisyenleri; aile tarihçileri/sosyologları	ArBR, F, İl, Ani, AV, ST, R, F, Fl, Kar, E.	Başlangıçtan günümüze; farklılık-değişim-ortaklık.

Ek-28**Tablo 6.** Antalya'nın Doğası Sergisi Bilgilendirme Tablosu (Orhan Silier)

Sergi Bölümünün Adı	Sergi Kişisi	Sergi Malzemesi	Ek Bilgi-Not
Antalya'nın Doğası Sergisi	Kendi ağızlarından bitkiler, ağaçlar, hayvanlar vb.	ArBR, F, İl, Ani, AV, C, ST, R, F, Fl.	Jeolojik biçimlenme, çevre kurumları ve çevre hareketi dahil.

Ek-29

Tablo 7. Antalya'yı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor? Sergisi Bilgilendirme Tablosu
(Orhan Silier)

Sergi Bölümünün Adı	Sergi Kişisi	Sergi Malzemesi	Ek Bilgi-Not
Antalya'yı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor? Sergisi	Kentliler, sivil toplum kuruluşu temsilcileri, uzmanlar	ArBR, F, İl, Ani, AV, ST, R, F, Fl, F, Kar.	Geleceğin kararları dün verildi ama bugün de veriliyor, bunlara kentli olarak etki edilebilir.

Ek-30

Tablo 8. Bizans ve Öncesinde Antyalılar Sergisi Bilgilendirme Tablosu
(Orhan Silier)

Sergi Bölümünün Adı	Sergi Kişisi	Sergi Malzemesi	Ek Bilgi-Not
Tarih Öncesinde Antalya	Karain’de yaşayan dört kişilik aile	Karain Mağaraları ve diğer buluntular.	Anadolu-Ege genel iskan tablosuna değınme.
Roma Öncesinde Antalya	Pamfilyalı bir aile; Kurucu Kral; bir zeytinyağı üreticisi	Pamfilya ve Likya’da gündelik yaşam malzemeleri; kuruluş hikayeleri /efsaneleri.	Eski Yunan kolonizasyon çalışmaları.
Roma Antalya’sı i. Orta	İmparator; bir hekim, bir sporcu, esnaf	Erken Roma’da gündelik yaşam; kazı bulguları; imparator bir kenti nasıl ziyaret ederdi?	Komşu kent malzemeleri.
ii. Geç	Romalı bir soylu; Roma’da fırıncı, kadın	Konsül ailesi – Romalı bir vali nasıl yaşardı? Ekmek yapımı bilgileri.	Komşu kent malzemeleri.
Bizans Antalya’sı i. Erken	Bir rahip, bir balıkçı	İlk Kiliseler; Bizans genel gündelik yaşam hikayeleri; kazı bulguları.	Komşu kent malzemeleri.
ii. Orta	Deniz aşırı bir	Bizans gündelik	Komşu kent

	tüccar, bir çocuk	yaşam hikayeleri; araştırmalar; kazı bulguları	malzemeleri.
iii. Geç	Bizanslı bir komutan; bir Yörük ailesi	Bizans gündelik yaşam hikayeleri; araştırmalar; kazı bulguları	Komşu kent malzemeleri.

Ek-31**Tablo 9.** Selçuklu ve Haçlı Dönemi'nde Antalyalılar Sergisi Tablosu (Orhan Silier)

Sergi Bölümünün Adı	Sergi Kişisi	Sergi Malzemesi	Ek Bilgi-Not
Selçuklu Antalya'sı i. Orta	Bir imparator; Bir ahi,	Selçuklu Dönemi gündelik yaşam malzemeleri; araştırma bulguları; cami /medrese /kervansaray kitabeleri ve öteki buluntular	Alanya malzemeleri; bölge'de gel-gitler
ii. Geç	Bir çocuk	Selçuklu Dönemi gündelik yaşam malzemeleri; araştırma bulguları; cami /medrese /kervansaray kitabeleri ve öteki buluntular	Bölge'de gel-gitler; önemli bir Selçuklu kenti olmanın refahı
Haçlılar Antalya'da	Bir kral; bir duvar ustası	Savaş anı kayıtları	Savaşın iki cephesi; bağnazlığın yol açtığı yıkımlar, bölgede gel-gitler
Beylikler Antalya'sı	Bir Arap seyyah; bir Teke beyi	Gezi notları; kitabeler; kısmi araştırma bilgileri	Kent tarif bilgileri; bölgede gel-gitler

Ek-32

Tablo 10. Bir Osmanlı Sancağı Antalya Sergisi Bilgilendirme Tablosu (Orhan Silier)

Sergi Bölümünün Adı	Sergi Kişisi	Sergi Malzemesi	Ek Bilgi-Not
Osmanlı Antalya'sı i. Erken	Bir Osmanlı denizcisi; Bir Moğol beyi; Ahi kızı	Kitabeler; efsaneler; araştırma bilgileri	Bölgede gel-gitler; savaşlar; sınır kenti olarak yaşamın güçlükleri ve avantajları
ii. Klasik	Bir çocuk; bir çiftçi; bir kadı; bir seyyah; bir dini önder; bir tüccar; bir Türk ve bir Avrupalı korsan	Gezi notları; araştırma bilgileri; Osmanlı'da gündelik yaşam malzemeleri; Osmanlı arşivleri	Tek merkezin her şeyi belirlediği imparatorluk koşullarında yaşam alanının daralması ve yeni deniz yollarının devreye girmesiyle önemini kaybeden kent; beylik düzeninin sürmesi
iii. Geç	Bir yabancı seyyah, bir Antalyalı zengin kadın, bir köylü, bir sancak beyi; bir aydın	Gezi notları; araştırma bilgileri; Osmanlı'da gündelik yaşam malzemeleri; Osmanlı arşivleri	Akdeniz ticaretiyle yeniden canlanma; ortak dil, yan yana ancak ayrı yaşamlar; 1908 nasıl yaşandı?
Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nda	Bir komutan; bir gazeteci; önde gelen zengin aile mensubu	Gazete taraması; harp tarihi arşivi; doğrudan ve dolaylı sözlü	İtalyan işgali; savaşın getirdikleri - götürdükleri

Antalya		tarih bilgileri; anı kitapları	
---------	--	-----------------------------------	--

Ek-33**Tablo 11.** Cumhuriyet Dönemi Antalya'sı Sergisi Bilgilendirme Tablosu (Orhan Silier)

Sergi Bölümünün Adı	Sergi Kişisi	Sergi Malzemesi	Ek Bilgi-Not
Cumhuriyet Antalya'sı i. (20'ler-40'lar)	Mübadil Rum; mübadil Türk; bir müzeci; bir sıtma savaş müdürü; bir iskele hamalı; bir çocuk; iskan edilmiş bir Yörük	Sözlü tarih, kısmi araştırma; gazete koleksiyonları; arşivler; anı ve edebiyat kitapları	Eski kentin başta surları yıkılmaya başlanması; yeni bir yaşam tarzının yerleştirilmesi
ii. (40'lar-60'lar)	Bir köy enstitüsü öğrencisi; bir doktor kadın; bir vali; bir işçi; bir mühendis; çevre illerden gelmiş bir esnaf	Sözlü tarih, kısmi araştırma; gazete koleksiyonları; arşivler; anı ve edebiyat kitapları	Kentin modernizasyonu
iii. (70'ler ve sonrası)	Bir belediye başkanı; bir seracı; bir otel sahibi; bir çocuk; meslek sahibi, Antalya'yı seçmiş bir kadın; Bir müteahhit; bir kent tarihçisi	Sözlü tarih, araştırma; gazete-dergi koleksiyonları; arşivler; anı ve edebiyat kitapları; belgesel ve ticari filmler	Planlama çabalarının iflası ve kentin eski kenti tüketerek gelişmesi; turizmin ve endüstriyel tarımın getirdikleri-götürdükleri
iv. Günümüz Antalya'sı	Bir turist rehberi; kente yeni gelmiş Bir garson; bir üniversite öğrencisi; bir	Sözlü tarih, araştırma; gazete-dergi koleksiyonları; arşivler; anı ve	Kentin gerilimleri biriktirmesi; değişim arayışları

	sanatçı/entelektüel kadın; bir Avrupalı Antalyalı; futbol meraklısı bir genç	edebiyat kitapları; belgesel ve ticari filmler, yeni çekimler	
--	---	---	--

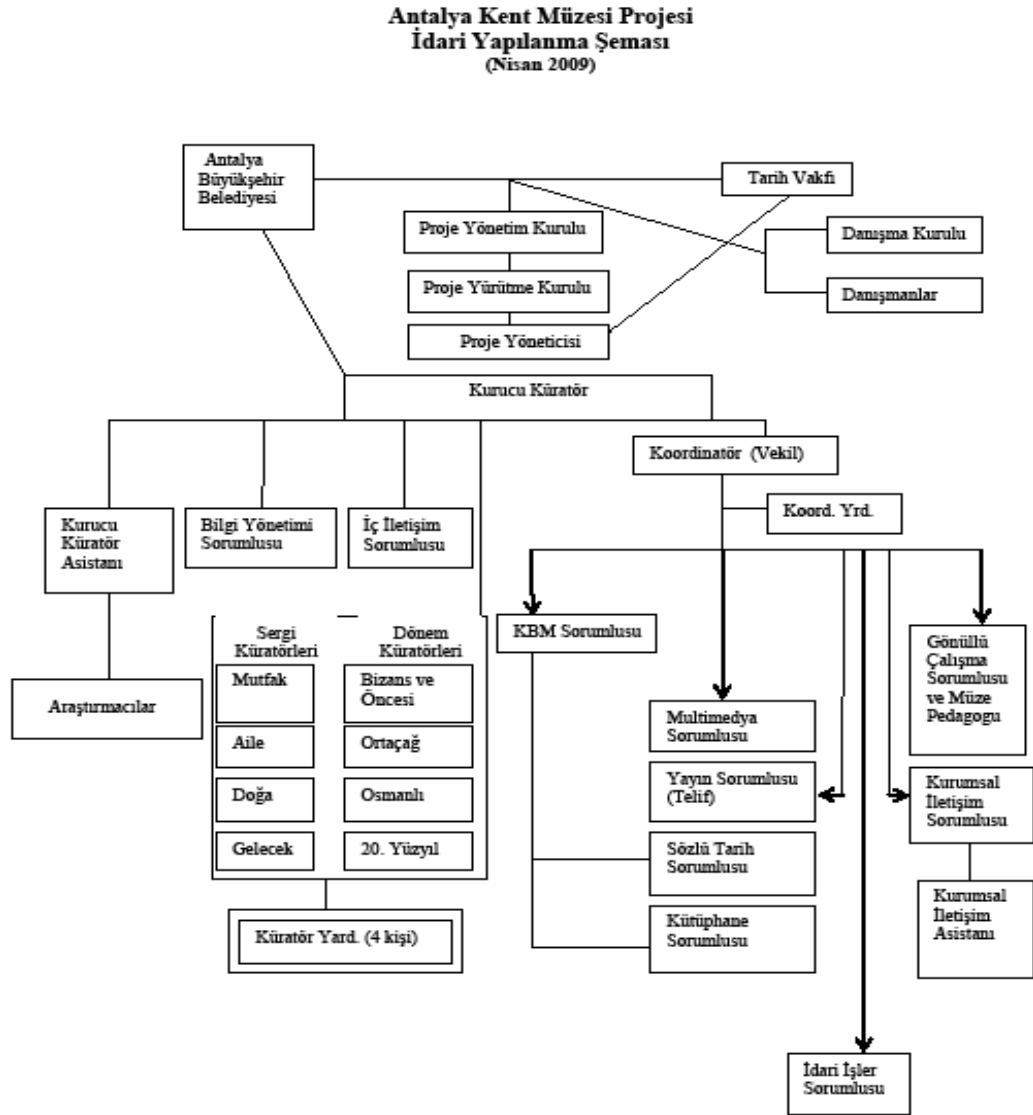
Ek-34**Tablo 12.** Patara'da Yaşam Geçici Sergisi Bilgilendirme Tablosu (Orhan Silier)

Sergi Bölümünün Adı	Sergi Kişisi	Sergi Malzemesi	Ek Bilgi - Not
Patara'da Yaşam	Arkeologlar, Eski Çağ Tarihçileri, Filologlar	ArBR, F, İl, Ani, AV.	Kazı alanına gitmeyi ve kazıya başışı özendirme

Ek-35**Tablo 13.** Antalya ve Deniz Geçici Sergisi Bilgilendirme Tablosu (Orhan Silier)

Sergi Bölümünün Adı	Sergi Kişisi	Sergi Malzemesi	Ek Bilgi - Not
Antalya ve Deniz	Denizciler, balıkçılar, deniz subayları, sualtı arkeologları, deniz tarihi araştırmacıları	ArBR, F, İl, Ani, AV, Min, ST, R, Kar, E, M.	Başlangıçtan günümüze; bir kültürel etkileşme alanı olarak; farklılık-değişim-ortaklık.

Ek-36

Tablo 14. Antalya Kent Müzesi Projesi İdari Yapılanma Tablosu (Orhan Silier)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Kemal Demirtaş

Doğum Tarihi ve Yeri: 23. 10. 1981, Kastamonu-Abana

Telefon No, E-Posta: 05054912367, kemaldemirtas@hotmail.com

Öğrenim Durumu

Yüksek Lisans: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı-2009

Lisans: Akdeniz Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı-2004

Lise: Bandırma Şehit Mehmet Gönenç Lisesi-1998

Mesleki Çalışmalar (1999-2009)

Gümüşhane Grom Vadisi Araştırmaları Heyet Üyesi

Trabzon ve On Yedi İlçesi Yüzey Araştırmaları Heyet Başkan Yardımcısı

AASAM Phaselis-Gazipaşa Sualtı Araştırmaları Heyet Üyesi (Öğrenci)

İzmir-Menderes Tahtalı Barajı Kurtarma Kazısı Heyet Üyesi (Öğrenci)

Efes Kazıları Heyet Üyesi (Öğrenci)

Tire Müzesi Stajyeri

Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi Stajyeri

İzmir Müzesi Stajyeri

Antalya Kent Müzesi Proje Hazırlık Merkezi Gönüllü Çalışma Grupları ve Kent Gezileri Merkezi Sorumlusu

Antalya'nın Denizi Sergisi Eşküratörü

Antalya Kent Müzesi Proje Hazırlık Merkezi Proje Koordinatör Yardımcısı